Registered No N. N4

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४६] आकोला—सोमवार तारीख १ माहे जानेवारी सन १९१२ ई० [अंक १

वर्गणीचें दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट. हां. .... २ रुपये
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोटिशीचे दर

दर ओळीस दीड आणा.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील
नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.

सूचनाः— गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील नापुढें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या अटींवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ डिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल.

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुप कारमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजार.वरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक
आकोला ९।९।०९ } G. A. Phillips. एजंट
नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कमाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या आकोले उमरावती येथील ऑफिसांत विकत मिळतील. गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती करितां बँकेंत तपास करावा.

एका चिपचें वजन २६¾ तोळे असतें. साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत बाजारभाव ह्या सदराखालीं सांपडेल.

मुंबई बँक
आकोला २१·९·१० } G. A. PHILLIPS. एजंट
नो० नं० २

चांदीचीं भांडीं.

खरें सचोटीचें दुकान.

आमचें दुकानीं शुद्ध चिनई चांदीचीं सर्व प्रकारचीं सुबक व घाटदार भांडीं विक्रीस तयार असतात. माल ऑर्डरप्रमाणें तयार करून

बक्षीस व्ही. पी. नें पाठवूं. मालाचे खरेपणाबद्दल जोखिमदार राहूं. एकवार अनुभव घ्यावा.

पुरुषोत्तम रामचंद्र वैशंपायन.
३ आदितवारपेठ, नाशिक

श्री राधावल्लभाजयति

वर्षफल।

हमारे पास सिर्फ १ पोस्टकार्ड पर किसी फल या फूल का नाम लिख भेजो हम आप के एक वर्ष का सुख, दुःख क्षोभ, हानि जीवन मरण, रोग, सन्तान तरक्की, मौकूफी, व्यापार में किस वस्तु स लाभ होगा दिसावरी काम में कैसा लाभ होगा और जो महीना हानिकारक उस का उपाय महीनेवार वर्षफल व्ही० पी० द्वारा ?। रुपये में भेज देंगे. हमारे यहां जन्म पत्रादि उत्तमोत्तम बनते है अनेक प्रशंसा पत्र मौजूद हैं, विशेष परिचय के अर्थ ८॥ आना का टिकट भेज कर सूचीपत्र मंगा लीजीये.

मिलने का पत्ताः—
गोस्वामी राधामोहन शर्म्मा
नं ४ चित्तीखाना आगरा.

जाहिर नोटीस.

सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं मुक्काम आकोला, प्रांत वऱ्हाड येथें आमचे वडील कै० कृष्णाजी दिनकर, एंजिनियर, यांनीं संपादन केलेली व हल्लीं आमच्या मालकीचें घर. इमला व खुली जागा यासुद्धां, विकावयाचें आहे. हें घर आकोला येथें गांवांत जुम्मामशीदी नजीक आहे सदरील घराचे तीन चार सोयीवार पृथक् भाग होण्या सारखे आहेत. या पैकीं एक अगर अधिक भाग अथवा संबंध वाडा विकत घेण्याची ज्यांची इच्छा असेल त्यांनीं खालीं सही करणार यांजकडे खालीं दिलेल्या पत्त्यावर किंवा रा० रा० नारायण खंडेराव फडके वकील, मुक्काम आकोला, यांजकडे किंवा रा० रा० लक्ष्मण जयराम हातवळणे आगरवेशी जवळ मुकुंद बाळकृष्ण यांचा वाडा, मुक्काम आकोला, यांजकडे समक्ष अगर पत्रद्वारें कळवावें, म्हणजे किंमती वगैरे बद्दल खुलासा केला जाईल. व लागेल ती इतर माहिती देण्यांत येईल.

सही

काळू कृष्ण सहस्रबुद्धे मुक्काम पुणें, पेठ नारायण, घर नंबर ३४८
तारीख १७ माहे डिसेंबर सन १९११
नो० नं० ५

नोटीस.

नोटीस बेशर्मा पंढरी वल्लद गणू तेली मनसुटे राहणार मौजे निंब ता० बाळापुर जिल्हा आकोला यांस—

मी खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुमच्याशीं माझें गंधर्व लागण्यांस अजमासें दीडवर्ष होत आलें असून गंधर्व लागतें वेळीं माझा चुलता सखाराम वल्लद शिवाजी तेली दळी राहणार भोनगांव तालुके खामगांव जिल्हा बुलढाणें यांस तुह्मी पंचा समक्ष असा करारनामा तारीख १९ माहे जुलै सन १९१० इसवी रोजीं लिहून दिला कीं तुमची पुतणी भागिरथी ही मजला तुह्मी घरजावई करणार ह्मणून गंधर्वानें देण्याचें कबूल केलें आहे त्या प्रमाणें मी तुमचे येथें गंधर्व लागल्यावर तुमचें घरीं भोनगांवीं राहुन तुमचे पुतणीचा संसार करीन जर या प्रमाणें न वागलो तर गंधर्व लागतें वेळीं जे दागीने चढवीन त्या सुद्धां हीच फारकत आहे असें समजावें ह्मणून वगैरे मजकूरचा लिहून दिल्या वरून करार नाम्याप्रमाणें तुह्मी राहिले नसून व आमचे येथें अजमासें चार पांच महिने राहते समयीं वाईट वर्तणुकीनें राहिले या मुळें माझे चुलत्याशीं व तुमच्याशीं बनत नसे. व एके दिवशीं तुह्मी माझे चुलत्याला किंवा मजला न विचारतां निघून आपले गांवाकडे गेले त्या संबंधानें मजला ऋतू प्राप्त झाला या मुळें माझे चुलत्यानें तुह्मांस कळविलें होतें तरी तुह्मी या नऊ दहा महिन्यांत एक दिवस सुद्धां येऊन माझे अन्नवस्त्राचा कांहींच बंदोबस्त केला नाहीं तर माझा चुलता वरचा फार गरीब असून मी सावकाराचे दर महा पांच रुपये प्रमाणें एकंदर रुपये पंचेचाळीस ४५ कर्ज काढून खाल्ले करितां तुह्मांस या नोटिशीनें कळविण्यांत येते कीं ही नोटिस पावल्या पासून आठ दिवसाचे आंत करारनाम्याप्रमाणें मजला फारकती द्यावी. फारकती न दिल्यास करारनाम्यांत लिहून दिलेल्या शर्तीप्रमाणें हीच फारकत असें समजून मी दुसरें गंधर्व करीन मग तुमचा नवरे पणाचा मजवर कांहीं हक्क राहणार नाहीं व सावकाराचें कर्ज देऊन पावती घेऊन जावी जर तसें करणार नाहीं तर कोर्टात फिर्याद करून या नोटीशीचे खर्चा सुद्धां पैसे तुमचे पासून वसूल केले जातील. कळावें तारीख २४–१२–१९११

सही

भागिरथी मर्द पंढरी तेली राहणार भोनगांव निशाणी हातची बांगडी.

नो० नं० ६

नोटीस.

नोटीस बेशर्मी गोपीकिसन नथमल मारवाडी राहणार मलकापूर ता. मजकूर यांसः-

मी खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं आमचे दुकानचा तुह्मांस ता० २९।४।०६ इसवी रोजीं भाडेपट्टा दिला तो ता० २७।४।०६ इ. रोजीं राजिस्टर कचेरींत नोंदुन दिला असून त्या भाडेपट्टयाच्या शर्तीप्रमाणें १९० रुपये सालाप्रमाणें ४ चार वर्षे पुरें होऊन जाऊन १॥ दिढ वर्ष जास्त झालें आहे चार वर्षे संपल्यांच भाडेपट्टा करून देण्यासंबंधानें मी स्वतः बरेंच वेळां ह्मटलें असतां व निरोपही बरेच वेळां पाठविला असतां भाडेपट्टा करून देऊ असें ह्मणता परंतु आजपावेतों भाडेपट्टा करून दिला नाहीं. तरी कळविण्यांत येते कीं पूर्वीं दुकानचें भाडें १९० रुपये होतें आतां आह्मांस दुकानचें भाडें ३०० रुपये मिळतात. आपणास ३०० तीनसे रुपये भाडें देणें कबुल असल्यास नोटीस पावतांच खामगांव येथें येऊन भाडेपट्टा लिहून द्यावा. नाहींतर दुकान १० दिवसाचे आंत खालीं करून द्यावें तसें न केल्यास कोर्टमार्फत खालीं करून घेऊन खालीं होईपावेतों ३०० रुपये सालाप्रमाणें भाडें घेऊं कोर्ट खर्च व या नोटीशीचा खर्च तुह्मापासून घेतला जाईल कळावें ता. २३-१२ ११ इ- सही

खेरूनेसाबगम मार्फत मुखत्यार
नो. नं. ७ वसेमोहीदीन मु. खामगांव

नोटीस

नोटीस बेशमी— मंगणीराम हजारीमल मारवाडी वाहिवाटदार फुलजी रा० जळगांव ता० मजकूर यांसः—

मी खालीं सही करणार यानकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुमचे कपड्याचे दुकानचे संबंधानें व्यवहार तसेंच सोन्या चांदीचे दुकाना संबंधानें ५।७ वर्षांपासून देवी घेवीचें खातें आमचें तुमचें दुकानीं असून त्या दुकानचा हिशेब तारीख २२ १२।११ इ० रोजीं नीरोड मुक्कामीं नक्की हिशेब करून आमचें नांवें रुपये ८८ देणें निघालें तें तुह्मास देऊन खातेबाकी चुकती केल्याची पावती दिली. कांहीं देणें वगैरे राहिलें नाहीं. वरील तारखे पासून तुमचें खातें बंद केलें आहे आमचे नांवावर कोणाशी व्यवहार करूं नये केल्यास आह्मी जबाबदार नाहीं करितां नोटिशीनें कळविलें आहे व्यवहार केल्यास जबाबदार तुह्मी राहाल कळावें. ता० २४-१२-११ इसवी.

सही

प्रीथम वल्लद तुकाराम पाटील
आकोली मुक्काम खामगांव
नो. नं. ८ ता० जळगांव द० खु०

वऱ्हाडसमाचार.

पाष शुद्ध १२ शक ८१३२ दुंदुभिनाम संवत्सरे

वैवाहिक हक्क

हे हक्क किती पवित्र आहेत याविषयीं आपण पुष्कळदा विचार केलेला नव्हता जगामध्यें नर समसमानतेचा आणि सारखेपणाचा हक्क एखादा असेल तर तो वैवाहिक हक्क होय. या हक्काचें जें अनुपमेय सौंदर्य व सौख्य आहे तें अंतिम ध्येयाप्रमाणें पुढें ठेऊन थोडेंच स्त्रीपुरुष त्याप्रमाणें वर्तन ठेवतात. पुरुष स्त्रीवर राज्यकरतो किंवा स्त्री पुरुषावर राज्य करते तेव्हा प्रपंचातला समतोलपणा अगदीं नाहींसा होतो. आणि जेव्हां दंपत्यापैकीं कोण कोणावर राज्य करतो हें दोघांसहि कळत नाहीं तेव्हां भवभुतींनीं सांगितल्याप्रमाणें त्या खऱ्या आनंदाची अवर्णनीय कल्पना अनुभवाला येते. पति व पत्नी यांचा हा संबंध मनुष्यांच्या वृत्तींना किती पावन करतो हें साधुसंतांच्या लक्षांत येऊनच ते गृहस्थाश्रमाला ब्रह्मानंदाचा आश्रम समजतात. श्री तुकाराम तर प्रभूशी आपलें नातें वर्णितांना स्वतःकडे पतिव्रतेचें ब्रीद घेतात.

असा हा सौख्याचा प्रपंच स्त्रीपुरुषांपुढें उभा असतांना मनुष्याला दुःखें कां येतात. किंवा सर्व प्रपंचच दुःखाचा डोंगर समजण्यांत कां येतो या प्रश्नाचा उलगडा करणें प्रथमदर्शनीं मोठें कठीण दिसतें. कल्पवृक्षाखालीं राहून दुःख भोगावें तद्वत् गृहस्थाश्रमांतील लोकाच्या दुःखाची कथा होय. सर्वच दुःखांचें बीज वैवाहिक हक्काला झुगारणाऱ्या मनुष्यवृत्तीमध्यें असतें. मूळच्या सुंदर कल्पनाच किती विकृत झाल्या आहेत हें पहा. जर एखाद्याला विचारलें कीं, तुला स्त्रीचा जन्म आवडतो कीं पुरुषाचा जन्म आवडतो, तर तो चटदिशी उत्तर देईल कीं मी स्वप्नांतें कधींही स्त्री होऊं इच्छिणार नाहीं. याच कल्पनेचा प्रवाह मनुष्यामध्यें इतक्या जोराचा असतो कीं जर एखाद्या दंपत्यास पुत्र किंवा कन्या पाहिजे म्हणून विचारल्यास तत्काळ जबाब निघेल कीं पुत्ररत्न पाहिजे. आणि जर मनुष्याच्या हातीं प्रजोत्पादन करतांना पुत्र किंवा कन्या याचा निश्चय करणें शक्य असते तर स्त्री जातीचा मागमुसही राहिला नसता. संसाराचा विघात करणारी ही कल्पना अगोदर निर्मूल झाली पाहिजे. स्त्री ही पुरुषाला दिव्यतेज देणारी अधिष्ठात्री देवी आहे आणि पुरुष हा स्त्रीला देवपणा आणणारा पाथरवट आहे. किंबहुना एकाचा देवपणा दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय कधींही परिस्फुट होणारा नाहीं अशी पूर्ण मनाची निश्चयात्मक खात्री पाहिजे, म्हणजे प्रपंच्याच्या कल्पवृक्षाखालीं बसणाऱ्या दंपत्याला या दैवी कल्पनेप्रमाणेंच आनंददायी दिव्यतेज व स्वर्ग सुख प्राप्त होईल.

पुरुषाच्या काय किंवा स्त्रीच्या काय सर्वच मनोवृत्ती पावन करणारी विवाह हीच गंगा आहे. आणि जे नर व नारी परस्परांकडे समदृष्टीनें पाहतात आणि परस्परांस सारखा सन्मान देतात तेच वैवाहिक कार्याला सत्‌ होत. परमेश्वरी योजनाही अशीच विलक्षण दिसते. स्त्री पुरुषांचे स्थूलदेह एकमेकांस जोर जोरानें आकर्षित असतात. कांहीं अद्वितीय आकर्षण क्रिया दोघांच्यामध्यें आहे. लोहाची जशी चुंबकाकडे गति धावते त्याप्रमाणें स्त्री-पुरुषामधील व्यवहारांत घडते. स्वाभाविकपणें प्रेम हें उभयतांस परस्परांस आनंद देण्यास शिकवितें. पण बहुधा मोठीच चूक येथेंच होत असते, आणि ती अशी कीं पुरुष स्त्रीच्या संसर्गापासून होणाऱ्या सौख्यांत इतका गर्क होतो कीं त्याला स्वतःच्या सौख्यापुढें आपल्या पत्नीला या अतिरेकामुळें सौख्य होतें किंवा दुःख होतें इकडे त्याचें ध्यानच रहात नाहीं. याचा प्रत्यक्ष उदाहरण म्हणजे नवराबायकोला नको तितकीं पुष्कळ मुलें होऊं लागतात तेव्हां त्यांचा अनुभव विचारून पहावा. प्रजोत्पादनाची क्रिया म्हणजे मनुष्याचें एक अत्युत्कृष्ट कार्य आहे. जसें सुंदर देवमूर्तिची प्रतिष्ठापना करण्याला आपण रमणीय देऊळ बांधतो त्यापेक्षांही अधिक महत्वाचें कार्य प्रजानिर्माण हें होय. पृथ्वीच्या कार्यभुमीवर येणाऱ्या आत्म्यासाठीं आपण मुलें हीं जणूकांहीं देवळें बांधित असतो. पण हें देऊळ बांधावयाच्या वेळीं आपणापुढें देवळाचा चित्रपट आखलेला नसतो किंवा आपल्या भावी देवळाच्या रचनेची व आकृतिचीही कल्पना आपल्याला नसते. कुशल चित्रकार आपल्या इच्छेप्रमाणें हुबेहुब तसबीर काढतो, चतुर सुतार आपल्याला पाहिजे तसा लाकडाचा घोडा तयार करतो, सुवर्णकार वाटेल त्या आकृतिचा सुबक दागिना बनवितो किंवा सुंदर गवई वाटेल तसे स्वर संयोग उत्पन्न करतो पण मनुष्य या प्रजा निर्माणाच्या वेळीं अगदीं लंगड्यालुळ्या प्रमाणें पंगू व कल्पनाशुन्य असतो, त्याच्या अंगीं इष्टप्रजा निर्माण करण्याची कल्पना नसते व सामर्थ्यही नसते. पाऊस पडतो व झाडें उगवतात तद्वत् त्याचा संसारवृक्ष बनलेला असतो. पण अशी स्थिती असण्याचें कारण त्याची वैवाहिक हक्काविषयींची कल्पनाच चुकलेली असते. गृहस्थाश्रमाची कल्पना जसजशी उच्चउच्च होत जाईल तसतसा आनंदाचा व प्रेमाचा निराळा ब्रह्मानंदच वाहूं लागेल. स्त्रीची पुरुषाच्या आनंदाविषयीं उत्कट इच्छा आणि पुरुषाची स्त्रीला आनंद देण्याची अद्वितीय उत्कंठा म्हणजे एकाची दुसऱ्याच्या सौख्याविषयीं तल्लीनता हीच गृहस्थाश्रमाची खरी गुरुकिल्ली होय. आणि अशा आनंदाच्या स्थितींत मनाच्या ज्या प्रेरणा उचंबळूं लागतात त्याच पुत्रद्वारा किंवा कन्याद्वारा मूर्तरूप पावतात. आणि सर्व सृष्टि आपल्याच सौख्याला प्रसवणारी आहे असें आपलें मन आपल्याला सांगूं लागेल. कल्पवृक्षाची खरी महती ती यांतच कीं जी कल्पना करावी ती या स्थूल सृष्टीमध्यें मूर्तिमान बनते.

दिवाणी न्याय खातें

१९०६ पासून १९१० पर्यंतचा ५ वर्षाचा नुकतांच रिपोर्ट प्रसिद्ध झाला आहे. त्यावरून दिवाणी आदालतींचीं कामें उत्तरोत्तर वाढत्या प्रमाणावर आहेत असें दिसतें. हें वाढतें प्रमाण शेंकडा दिडशेवर गेलेलें आहे. मध्यप्रांत व वऱ्हाड मिळून १९०६ सालीं ८७३९७ दावे दाखल झाले आणि त्या दाव्यांची संख्या वाढता वाढतां आतां १९१० अखेर १३५२०९ दाव्यांपर्यंत वाढली आहे. जमीनजमल्या संबंधाचे दावे . पैशाअडक्या संबंधाचे दावे, व इतर दावे या सर्वांमध्यें एकसारखी वाढ दिसत आहे. दिवाणी कोर्टें पक्षकारांनीं, वकिलांनीं व न्यायाधिशांनीं इतका जोरानें गर्जून राहिलीं आहेत हें जर देशाच्या भाग्यवृद्धीचें चिन्ह असेल तर न्यायाच्या अदालतींची भरभराट पाहून सर्वांस आनंदच होईल. या सुस्थितीकडे सिंहावलोकन करून नामदार ज्युडिशिअल कमिशनर साहेब असें प्रतिपादितात कीं शेतीचा धंदा गळाठला होता तो पुन्हा तेजीला येऊं लागला आहे. आणि १९०९ व १० सालीं जी पिकांची आबादानी झाली तिनें दिवाणीकडे कामाला सर्व साधारणपणें जोर आला आहे. उत्तरोत्तर शेतकरीलोकें अधिकाधिक सुखी होत चालले आहेत. त्यांच्या कपूस वगैरे मालाला बाजारांत किंमती चांगल्या येतात आणि कामकऱ्याच्या रोजीचा दरही वाढतो आहे. कामकरी लोक प्लेगामुळें आणि दुष्काळमुळें पुष्कळ खपले आणि त्यामुळें त्यांना बाजारभावाच्या वाढापेक्षांही आपले रोज वाढवून घेता आलें. अशाप्रकारची वस्तुस्थिति वऱ्हाड आणि वऱ्हाडच्या आसमंतांतील नेमाड, वर्धा व नागपूर या भागांत स्पष्टपणें दिसून येते. सातपुडांरेल्वे निघाल्यापासून छिंदवाडा व शिवणी या भागांत व्यापाराची अभिवृद्धि झाली आणि त्यामुळें त्या त्या जिल्ह्यांतील दिवाणी कामेंही वाढलेलें आहे. मंडल्यापर्यंत नुकतीच नवी रेल्वे गेलेली आहे आणि तिकडे असाच कज्यांचा वाढता प्रादुर्भाव होऊं लागला आहे. औद्योगिक भरभराट होऊं लागली आणि विशेषेंकरून नागपूर, भंडारा, छिंदवाडा ह्यांतील खनिज द्रव्यांचा व्यापार अधिकाधिक खुलत चालला तसतसे या पांच वर्षांत त्या त्या भागांतील लोक दिवाणी कोर्टाची पायरी वारंवार चढूं लागले आहेत. १९१० मध्यें १२ वर्षांवरील जुन्या गहाणांचे दावे विशेष दाखल करण्यांत आले कां कीं मुदतीच्या नव्या कायद्यान्वयें ८ आगष्ट १९१० पर्यंतच त्याना मुदत होती. असे दावे एकंदर ३३९७ दाखल झाले. आणि यांचा बहुतेक भर नागपूर, सागर, नरसिंगपूर, छिंदवाडा, नेमाड आणि वऱ्हाड या भागांमधचच झालेला आहे. हुंसगाबाद, बेतूल, रायपूर, बिलासपूर व भंडारा इकडील भागांत या स्वरूपाचे गहाणाचे दावेच दाखल झाले नाहींत. जुन्या गहाणांच्या कर्जाचा निकाल त्या त्या भागांतील कन्सीलीयेशन बोर्डानेंच करून टाकला आहे.

भांडकुदळपणा.

गेल्या न्यायखात्याच्या रिपोर्टांत जिल्हेवारीनें लोकसंख्या व दिवाणीकडील कज्यांची संख्या यांचें प्रमाण दिलें आहे. त्यावरून असें दिसतें कीं मध्यप्रांत व वऱ्हाड मिळून ९९२१० चौरस मैलाचें क्षेत्र असून लोकसंख्या १३९७३३७ आहे. आणि सगळ्या प्रजेमधील दिवाणी कज्यांच्या बंदोबस्तासाठीं २३४ न्यायकोर्टें आहेत. आणि त्या कोर्टांवरील १७ न्यायाधीश यरोपियन व बाकीचे नेटिव्ह आहेत. सगळ्यांत नेमाड जिल्ह्याचा भांडकुदळपणा विशेष दृष्टोत्पत्तीस येतो. तिकडे ४२ लोकांमागें एक दावा असें प्रमाण पडतें. पण या दाव्यामध्यें तक्रारीचें स्वरूप फार सौम्य असतें वऱ्हाडामध्यें ३ दाव्यांमध्यें १ तक्रारी दावा असतो तर नमाडमध्यें सहा दाव्यामध्यें एक तक्रारी दावा असतो. नेमाड, वर्धा, नरसिंगपूर, हुसंगाबाद, सागर, छिंदवाडा यांच्या नंतर वऱ्हाडचा नंबर येतो. वऱ्हाडांत सरासरी १०२ लोकांमध्यें एक दावा असें प्रमाण पडतें. चांदा, बिलासपूर, मंडला, रायपूर या भागांकडे दाव्यातील संख्या उतरत उतरत ३१२ लोकांमागें एक दावा असें प्रमाण पडतें.

वकील

वऱ्हाड व मध्यप्रांत मिळून ६३ ॲडव्होकेट व ब्यारिस्टर आहेत. आणि १३१ पहिल्या ग्रेडचे वकील व दुसऱ्या ग्रेडचे ३०४ आहेत. एकंदर वकिलाची संख्या ४९८ झाली. १९०६ मध्यें हीच संख्या ३६७ होती. न्यायाधीश व वकील यांचा परस्पर संबंध फार स्नेहाचा व प्रेमाचा आहे. उत्तरोत्तर चांगले शिकलेले वकील जसें गांवोगांव वाढत चालले आहेत तसतसें न्यायाधीशही चांगले कायदेपंडीत तरतरीत व कायदेदक्ष असे आहेत.

गेल्या पांच वर्षांमध्यें न्याय तांतडतोब मिळावा येवढ्या संबंधानें नामदार जुडिशियल कमिशनर यांची विशेष खटपट चालू आहे. आणि त्यांच्या प्रयत्नाला जसें यश चांगलें येऊं लागलें तसतसें दिवाणी दावेही अधिक येऊं लागले आहेत. मुनसफ कोर्टाचे अधिकार ५०० पासून १००० पर्यंत वाढविल्यामुळें तसेंच सबजज्जाचे अधिकार १०००० पर्यंत वाढविल्यामुळें लोकांना न्याय सुलभ व स्वल्प खर्चाचा मिळेल असा अंदाज दिसतो. तसेंच मुनसफ कोर्टाला स्मालकाजचे ३०० पर्यंत अधिकार देण्याची योजना केल्यामुळें यापुढें किरकोळ दाव्यानिमित्त पक्षकाराला फार लांबवर जावें लागणार नाहीं व खर्चही हल्लीं प्रमाणें तितका जबर पडणार नाहीं नवीन योजना अशी दिसते कीं सरासरी प्रत्येक तहसिल गांवाला एक एक मुनसफ कोर्ट असावें आणि या धोरणावर नवीन योजनाही चालू आहे. थोडक्याच अवधींत आकोटाला जें मुनसफ कोर्ट चालू होणार आहे तें या नवीन धोरणाचें फळ होय.

इंडियन सिव्हिल सर्व्हिस पास झालेले लोक दिवाणीकडे सहसा येऊं इच्छित नाहींत. कोणालाही दिवाणीकडील बैठे काम आवडणार नाहीं. मुलकीकडील खेळाडू कारभार, निकडील बाहेर गांवीं फिरण्याची मौज व भत्याची थोडी बहुत पुष्टी या गोष्टी सिव्हिल सर्व्हंटला साहजिकच मुलकीकडे ओढतात. अर्थातच दिवाणीकडे खर्डे घासीला व दिवसाचे ११ वाजल्यापासून ६ वाजेपर्यंत पक्षकारांशीं काथ्याकूट करण्याला कोणीही तयार नसतो. रा. रा. ट्रेकब्रॉकमन् ज्युडिशिअल कमिशनर हे चांगले मिस्त्री आहेत. त्यांच्या हाताखालील न्यायाधिशांकडून ते काम करून घेतात. आणि त्यामुळें न्यायाधिशहीं पेनशनच्या वेळेपर्यंत थकुन भागुन कुच कामाचे होत असतात.

राष्टीय सभा

(कलकत्त्याचा २८ वा वार्षिक समारंभ)

यंदाची २६ वी राष्ट्रीयसभा ही एका दृष्टीनें चिरस्मरणीय होईल. १९०६ सालीं येथें राष्ट्रीयसभा भरली होती आणि तेथें रा. रा. दादाभाई नवरोजी यांच्या अध्यक्षतेखालीं राष्ट्रीयसभेचें जे अतिश्रेष्ट ध्येय ह्मणजे "स्वराज्य" त्याचा प्रथमतः जयघोष झाला. त्यानंतर या स्वराज्याच्या कल्पनेचा अतिरेक होऊन राजनिष्ठेच्या व समाजाच्या स्वाभाविक मर्यादाही झुगारून देण्यांत आल्या आणि स्वराज्याविषयींच्या भ्रांतिमूलक कल्पनांनीं तरुण पिढींचीं डोकीं इतकीं भणाणून गेलीं कीं सर्व देशभर एक रणकंदनच माजलें होतें. इतिहासाच्या सर्व जुन्या अनुभवावर पाणी पडलें आणि भावी स्वराज्य कोणत्या स्वरुपाचें शक्य आहे याविषयींही दूरवर दृष्टी गेली नाहीं. गेल्या पांच वर्षांत राजकीय वातावरण बाँबच्या स्फोटोंनें आणि तरुणांच्या अनर्गळ भराऱ्यांनीं इतकें क्षुद्ध झालें कीं पांच वर्षांच्या कालांत पुन्हा शांतता झाली. नव्यविचाराच्या भरतीला मर्यादा घालण्यांत आल्या, राजनिष्ठा पुर्ववत नांदूं लागली आणि शेवटीं खुद्द श्रीमंत चक्रवर्ती पंचम जॉर्ज सरकार यांचें दर्शन या साम्राज्य भूमिला लाभलें हा सर्व सुयोग इतिहासामध्यें देखील अपूर्व होय. नुकताच जो राज्याभिषेक झाला त्यानें तर इंडियन लोकांच्या आशा, महत्वाकांक्षा व उमेदी फार विस्तृत झाल्या आहेत. आणि ज्या मतभेदामुळें जहाल व मवाळ असे दोन मोठे तट पडले होते तेही आतां नाहींसे होऊन राष्ट्रीय सभेचा एकच संकलित पक्ष या राष्ट्राच्या प्रगमनाचा मार्ग आंखून रेखाटित जाईल. यंदाचे अध्यक्ष पं० बिशन नारायण धार यांचें संभाषण इतकें सणसणीत जोराचें व मुत्सद्दीपणाचें झालें कीं तें वाचून जहाल व मवाळच काय पण राज्यकर्तेही सारखी मान डोलवतील.

येवढ्या आनंदोत्सवाच्या प्रसंगानें भरणारी अशी ही पहिलीच राष्ट्रीयसभा होय तिच्या भावी सुयशाचीं प्रसाद चिन्हें सर्व देशभर मूर्तिमंत उभीं आहेत, यंदाच्या राष्ट्रीयसभेला सुमारें ५०० वर प्रतिनिधि जमले होते. गेल्या मंगळवारी दोनप्रहरीं दिडवाजतां सभेच्या कार्याला आरंभ झाला. बंगाल्यांतून सरासरी १२५, मद्रासकडून सरासरी १२५, संयुक्तप्रांतातून सुमारें १५० बाकीचे पंजाब मध्यप्रांत, वऱ्हाड मुंबई इत्यादि भागांतून प्रतिनिधि जमले होते. सर्वांचें स्वागत करण्याचा मान बाबू भूपेंद्रनाथ बोस यांच्याकडे होता. त्यांनीं स्वागत करतांना राष्ट्रीयत्वाची अत्युच्च कल्पना सभेपुढें आधिकारयुक्त वाणीनें मांडली. आणि कल्पनासाम्राज्यातील त्यांची ती उच्च भरारी पाहून कोणालाही आश्चर्य व आनंद वाटल्यावाचून राहणार नाहीं. अध्यक्ष पंडित बिसन नारायण धार यांच्या संभाषणांत सर्व पहिला दिवस आटपला. हें अध्यक्षांचें संभाषण ह्मणजे आजपर्यंतच्या राष्ट्रीयसभांचें सिंहावलोकनच होय. त्यांच्या भाषणामध्यें शत्रुपक्षालाही दोष काढतां येणार नाहींत. अँग्लोइंडियन पत्रकर्तेदेखील या संभाषणाची तारीफ करण्याइतकें उदार पाहिल्यानेंच दिसत आहे.

बुधवार दिवस दुसरा या दिवशीं प्रथमतः चक्रवर्ती बादशहा व त्याच्या पत्नी यास स्वागतपर व अभिनंदनपर संदेष पाठविण्याचा ठराव टाळ्याच्या गजरांत पास झाला. त्यानंतर बंगभंग ह्मणजे बंगालीभाषा बोलणाराचा पुन्हां एक इलाखा बनविण्याविषयीं बादशहानें हुकुम दिल्यासंबंधाचा आभार प्रदर्शनाचा ठराव बाबू सुरेंद्रनाथ बानर्जी यानीं सभेपुढें मांडला. त्याला नामदार मुधोळकर, रा. रा. दिनशा एदलजी वाच्छा, बाबू अंबिकाचरण मुजुमदार इत्यादिकांनीं आपल्या वक्तृत्वानें व मजेदार भाषणाच्या कोटिक्रमानें चांगली परिपुष्टी दिली. डा० तज बहादूर सप्रू यांनीं बिहार ओरिसा व छोटा नागपूर याचा लेफ्टनंट गव्हर्नरी अमलाखालीं नवीन प्रांत बनावेतांना बंगाली भाषा बोलणांर लोक बंगाल्यांत सामील करण्या विषयीं खबरदारी सरकार घेतील अशा विषयीं सूचना केली आणि अर्थातच ती वरील बंगमंगाच्या सूचनला अनुगामी अशीच सूचना असून स्वाभाविकपणें व मंजूर ठरली. दडपशाहीचे कायदे ह्मणजे १८१८ चा बंटेल त्या इसमास हद्दपार करण्याचा कायदा सभाबंदीचा कायदा व तसेंच वर्तमान पत्राच्या मुसकुट दाबीचा कायदा इत्यादि कायदे रद्द करण्या विषयीं ठराव बाबू वैकुंनाथसेन यानीं सुचविला व या ठरावाला रा० रा० दाजी आबाजी खरे व रावबहादूर जी श्रीनिवासराव यांनीं अनुमोदन दिलें हा ठरावच प्रस्तुतच्या कालाचें येथोचित वर्णन करितो. आतां नवा मनू सुदैवानें प्राप्त झाला आहे तेव्हां या नवीन श्रीराम राज्याला हे काळीमा आणणारे कायदे शोभणारच नाहींत अशा आशयाची जोमदार संभाषणें झालीं. त्यानंतर राष्ट्रीय सभेच्या रचनेसंबंधाचा अलाहाबाद येथें ठरलेला मसुदा सर्वानुमतें पसार झाला.

स्वदेशी चळवळीचा ठराव रा० रा० एम्. एस्. दास, कटक यांनीं सभेपुढें आणला. देशी मालाला प्राधान्य देऊन देशी उद्योगधंद्यांची चांगली भरभराट होईल अशा रितीचीं चळवळीचा व सतत एक सारखा उद्योग चालू ठेवण्याविषयीं इंडियन लोकांस आग्रहाची ही सूचना आहे देशी मालाला अग्रस्थान देतांना विदेशीमाल होता होईल तितका वाजूस सारावा आणि तसें करताना लोकांनीं स्वार्थत्यागही करावा असा राष्ट्रीयसभा सर्व लोकांस उपदेश करीत आहे. या स्वार्थत्यागाच्या उपदेशासंबंधानें रा० रा० बाळगंगाधर टिळक यांनीं विशेष आग्रह व जोर धरला होता. आणि त्यांची सहा वर्षांच्या पुर्वीची सूचना आता राजकीय वातावरण शांत झाल्यावर प्रसार होत आहे ही विशेष आनंदाची गोष्ट होय. कांहीं प्रासंगिक कारणामुळें स्वदेशी चळवळीला अत्यंत जोराची लाट आली होती आणि परिणामाच्या दृष्टीनें आह्मी त्या प्रगतिचें अभिनंदन करीत होतो पण अलिकडे ही लाट खालावली आहे तेव्हां राष्ट्रीय सभेनें पुन्हा या गोष्टीला नवीन जीव व जोम आणला आहे आतां बाबू सुरेंद्रनाथ बानर्जी व बाबू अंबिकाचरण मुजूमदार यांनीं सांगितल्याप्रमाणें ही जहाल व मवाळ यांच्या मधील दुही, द्वेष व फाटाफूट हीं सर्व लयास जाऊन या औद्योगिक चळवळीला सोज्वल रूप मिळेल. या सूचनेला अनुमोदन देतांना बाबू शशांक जिवनराय व लला द्वारकानाथ यानीं अपेंही स्पष्ट सांगितलें कीं तोंडानें बहिष्कार ह्मणा अथवा नका ह्मणू पण स्वदेशी चळवळीला जशी उद्योगवृद्धी तशी बहिष्कार ही दुसरी गुरुकिल्ली होय.

आरोग्यासंबंधी सरकारचे प्रयत्न स्तुत्य प्रकारें चालू आहेत आणि साथीचे ताप इत्यादि रोगासंबंधानें जे शास्त्रीय शोध सरकार करीत आहे त्यांच्या धोरणानें शहर वस्तीची सफाई करणें घाण पाण्याचा चांगला निकाल लावणें स्वच्छ पाणी पिण्यास पुरविणें इत्यादि उपयुक्त गोष्टीकडे लक्ष पुरविण्यासाठीं एक एक स्वतंत्र अधिकारी प्रांतानिहाय असावा आणि गांवकरी लोकांना या संबंधांत विशेष सल्ला मसलत मिळत जावी अशाविषयींचा एक ठराव पसार करण्यांत आला.

स्थानिक स्वराज्याचा हक्क १८८२ सालीं प्रथमतः ते उदारचरित व्हॉईसरॉय लॉर्ड रिपन यानीं दिला पण त्याची अमलबजावणी चांगल्या रितीनें होण्याइतकें स्थलच त्याला मिळालें नाहीं, ही गोष्ट आतां वरिष्ट सरकारच्या चांगली नजरेस आली आहे. आणि त्यांचा हेतूही स्थानिक स्वराज्याचा हक्क लोकांस उत्तरोत्तर अधिक देण्याकडे आहे. तेव्हां डिस्ट्रिक्ट बोर्ड व म्युनिसीपालट्या यांमधून सरकारी बाजुचे अधिक सभासद [illegible] नाहींत व सरकारी मताचा [illegible] सणार इतकेंच नव्हे तर य[illegible] थाचे अध्यक्षही बिन सरका[illegible] विषयीं सरकार आपलें धोर[illegible] या संस्थांची सांपत्तिक [illegible] नेहमीं श्रीमंतीची ठेवील [illegible] सरकारास विज्ञापना करण्याचें [illegible] सुचनेला अनुमोदन दे[illegible] वऱ्हाडचे प्रतिनिधी रा. रा. [illegible] वीड यानीं तर कळविलें क[illegible] ष्ट राष्ट्रीयसभा मागत आहे त[illegible] वऱ्हाड व मध्यप्रांत या मध्ये[illegible] यांनीं पूर्वीच दिल्यासारखी केली. आणि राष्ट्रीय सभेची ही सूचना लवकर यशस्वी होईल याला दुसरें एक मुख्य कारण असें कीं हे थोर गृहस्थ सुदैवानें आतां व्हाईसरॉय साहेबांच्या कौन्सीलामध्यें सभासद होत आहेत.

सरकारची काटकसर— हिंदुस्थान सरकारच्या खर्चामध्यें काटकसर चालू आहे तथापि लष्करी खर्चाकडे जी टोलेजंग उधळपट्टी चालू आहे ती बंद करण्याविषयीं सूचना रा. रा. दिनशा एदलजी वाच्छा यांनीं मांडली त्यांचा हा आवडता विषय आहे व याच्या परिशीलनामध्यें त्यांनीं आपलें आयुष्य वेचलें आहे आणि याचमुळें निरस पण अत्यंत निकडीचा विषय त्यानीं सोपपात्तिक समजाऊन दिला.

जकात

कापसाचा धागा, सूत, कपडा वगैरे तयार करणाऱ्या कारखान्यावर जी जकात बसविण्यांत येते. तिच्यामुळें हिंदुस्थानाला मोठा अन्याय होत आहे. देशी उद्योगधंद्याला उत्तेजन न मिळतांना त्याची पिछेहाट केली जात आहे. आणि सरकारला हें उत्पन्नही अर्धकोटीपेक्षां अधिक नाहीं तेव्हां राष्ट्रीय सभेचा सूचना अशी आहे कीं असा हा कर काढून टाकावा आणि तो रद्द होईपर्यंत त्याचें उत्पन्न कापसाचे उद्योग व कला शिकविण्याकडे खर्च करण्यांत यावें. हा ठराव अर्थातच सर्वांना मंजूर झाला आणि दुसरे दिवशीची सभा आटोपली.

सभेच्या तिसऱ्या दिवसाची हकीकत या अंकी देण्याला आह्मी असमर्थ आहों.

सप्ताहिक वाङ्मय.

राष्ट्रीय सभेनें या राष्ट्रावर जो एक महान उपकार केला आहे तो तिच्या सार्वत्रिक प्रोत्साहनानें संस्थापित झालेल्या संस्था ह्या होत. सर्व राष्ट्रभर सुंदर प्रगतिचें वारें खेळूं लागलें आहे. आणि विचारसृष्टीचें एकही अंग असें अरुग राहिलें नाहीं कीं ज्या मध्यें राष्ट्रीय प्रेरणा संचार करित नाहीं किंवा लोकांना उन्नतिच्या सर्व वाटा खुल्या व मोकळ्या करून देत नाहीं. ही नाताळची सुट्टी ह्मणजे इंडियाच्या वाङ्मयाचा महोत्सवच वाटतो. या अवाढव्य देशांतील असा एकही भाग नाहीं कीं जेथें या बहुविध सभांची विद्युत मनुष्याच्या विचारसरणीला धक्का देत नाहीं किंवा इंडियन राष्ट्राचें मनोराज्य अधिकाधिक नवलाचें हृदयंगम बनवीत नाहीं. सर्वत्र सरस्वतीचा उत्साह चालू आहे आणि ही सरस्वती मनुष्याची शारिरीक, मानासिक, औद्योगिक, सामाजिक, राजीक, अध्यात्मिक इत्यादि भिन्न भिन्न अंगांची उन्नती नवीन नवीन रेखाटून देत आहे असा भास होतो. या नाताळच्या सणांत वर्तमानपत्राचे रकानें राष्ट्रांतील नररत्नांच्या सुविचारांनीं परिप्लुत असतात. किंबहुना हे विचार समुद्राप्रमाणें उंचबळून इतक्या वेगानें समाजावर येऊन आदळतात कीं त्यांचें योग्य मनन व परिशीलन होण्याला सर्व उभ्या वर्षाचा अवधी देखील थोडाच वाटेल. राष्ट्रीय संतांच्या मुखावाटे देवाचे प्रसादच बहुजनांच्या पुढें मांडले जातात आणि या अनुभवांच्या बोलांचीं पोर्नी जो मागेल त्याच्या पुढें

ओतुन पसरलेलींच असतात. कलकत्त्यास राष्ट्रीय, सामाजिक व औद्योगिक परिषदें भरताआहेत तर बनारस क्षेत्रीं अध्यात्म विद्येचें परिषद विदुषी ॲनिबीझांट बाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं भरलेला आहे कोठें मुसलमानांची विद्यापरिष्द भरली आहे. कोठें हिंदू युनिव्हरसिटीची सभा चालू आहे ठिकठिकाणीं नाना यातींचे लोक आपले समाज सुधारण्यासाठीं सभा भरवीत आहेत. कोठें कोठें राजलक्षणांनीं युक्त महोत्सव व सभा भरत आहेत असा कांहीं अमोघ सरस्वतीचा प्रचंड प्रवाह सर्व देशभर वाहात असून लोकांचीं मनें सुसंस्कृत करण्याचा जणूं सत्राहाच चालूं आहे असें वाटतें. अशा या नूतन विचाराच्या प्रगति बरोबर स्वैर फिरण्याइतकीं आपआपलीं मनें प्रत्येकानें हलविलीं पाहिजेत आणि जर कोणी ही गोष्ट करण्यास चुकेल तर त्या अभाग्याच्या द्वारीं कामधेनू बांधल्यासारखी होईल.

वऱ्हाडवृत्त.

हवामान:- थंडी चांगली पडूं लागते तोंच मध्यंतरी ढग येतात आणि थोडासा घोटाळा करतात. सध्या ऋतुमान आरोग्यदायक आहे आणि पिकपाण्याच्या यथातथा आबादानीनेंच लोक सध्या सुखी आहेत व रोगराईही ह्मणण्यासारखी नाहीं.

अभिनंदनपर जाहिर सभा:—सर क्रॉडाक चीफ कमिशनर व रा. स्टाय कमिशनर यांना जो नकताच बहुमानाचा प्रसाद मिळाला आहे त्याबद्दल त्यांचा गौरव करून त्याचा आनंद वाटून घेण्यासाठीं येथील नागरीक मंडळींची सभा गेल्या शुक्रवारीं भरणार होती पण ती मुद्दाम येत्या ४ थ्या तारखेला गुरुवार रोजीं सायंकाळीं येथील टाऊनहॉलांत भरणार आहे. या आनंदाच्या विभागणीच्यावेळीं कोणालाही मज्जाव न होतां एकत्र जमण्याची पूर्ण मूभा आहे.

रा. रा. एम् नरसिंगराव ए. अ. कानसरव्हेटर यांस यवतमाळास नेमून रा. रा. पांडुरंग नारायण यांस बुलडाण्याला बदलले आहे.

देणगी- येथील लोकप्रिय ' ललितकलादर्श संगीत , नाटक मंडळीनें श्रीराजेश्वर संस्थानाच्या फंडाला १६० रु० वर्गणी दिली. याबद्दल आह्मी त्यांची तारीफ करतो. ही मंडळी लोक रंजनाचे कार्य चांगलें करते. आणि अर्थातच गुणग्राही संगीत नाटकांची चाहाती मंडळी त्यांच्या खेळाला चांगला उदार आश्रय देतात ही समाधानाची गोष्ट होय.

मराठा शिक्षणपरिषद्.

गेल्या शुक्रवारीं व शनिवारीं ही सभा नागपुरास भरली होती. ही सभा फार टोलेजंग होती. एवढी मोठी पूर्वीं कधींच भरली नव्हती. काल लोकांमध्यें वीरश्री व ईर्षा विशेष दिसली.

खबर.

सर्वांस कळविण्यांत येते कीं आमचे येथें शेतकीचे कामाचे लोखंडी नांगर, बैलाचा तांगा, लोखंडी बिडची चक्की वगैरे चिल्हर सामान विकण्याचे आहे. ज्याला घेणें असेल त्यांनीं किंमत माळ पाहून समक्ष ठरवावी. कळावें. तारीख. २८-१२-११ इ० नो० नं० ९

गोपाळ खुशालराव वकील आकोला.

जाहिर नोटीस

जानजी वल्लद सोनाजी इंगळे माळी राहणार आलेगांव तालुका बाळापूर यांस:—-

नामदेव वल्लद तुकाराम अ० पा० करणार मातोश्री अंबाई मर्द तुकाराम इंगळे माळी रा० आलेगांव यांजकडून कळविण्यांत येते कीं तुकाराम वल्लद जानजी व तुह्मी आणि आह्मी सर्व अविभक्त कुटुंबांतील माणसे असून सर्व मिळकतही समाईक आहे सांप्रत कोणतीच मिळकत विकण्याची कोणत्याच प्रकारची अवश्यकता नसतां तुह्मी अज्ञानास बुडवून मुलीचे हात करण्यासाठीं कांहीं मिळकत आमचे संमतीवांचून विकण्याचे विचारांत आहांत व लोकांशीं खरेदी देण्याचें बोलणें करितां यासाठीं या नोटीशीनें कळविलें जातें कीं आज कोणतीच स्थावर जंगम मिळकत विकण्याची अवश्यकता नसून ती विकण्यास आमची संमती नाहीं यासाठीं तिची विक्री किंवा कोणतीही व्यवस्था तुह्मी केल्यास ती रद्द होईल व त्याचा खर्च तुह्मास सोसावा लागेल त्याचप्रमाणें कोणी घेऊं नये. कळावें ता० २१-१२-१९११ सही

नि० नामदेव वा। तुकाराम अ० पा० करणार आई अंबाई मर्द तुकाराम इंगळे

नो० नं० १० बांगडी.

नोटीस

रा. रा. १ सोजपाल पुंजा

२ भांजी सोजपाल

३ गेला सोजपाल

४ देवराज सोजपाल

भाटे हे सर्वजन राहणार वालापधर तालुके आबडासा (कच्छ.)

खालीं सही करणार याजकडून कळविण्यांत येते कीं तुह्मी रजिस्टर कार्ड कार्तिक वद्य ४ चें पाठविलें. टोकरसी माणक हा बिनवारशी मरण पावला. त्याची मिळकत भाई मादन देवसी व डुंगरसी रतनसी यांच्या कबजांत आहे असें तुह्मी लिहून कळवितां तर ती स्थावर जंगम मिळकत काय व किती आहे आणि तत्संबंधी तुमच्या जवळ लेखी व तोंडी पुरावा काय आहे तें आह्माला कळवावें. लेखी पुराव्याची नक्कल पाठवावी. आमच्या सल्याशिवाय व संमतीशिवाय तुह्मी वरील जिनगी संबंधानें दावा करूं नये किंवा आपसांत समजूत घेऊं नये जर आह्माला विचारल्याशिवाय तुह्मी कांहीं कराल तर आमच्या हिश्याची जोखिम तुह्मावर राहील. आणि त्या जिनगीपैकीं कोणत्याही भागावरील आह्मी आपला हक्क सोडलेला नाहीं. तुह्माकडून सर्व याद्या व पुराव्यासंबंधींचे कागदपत्र आल्या नंतर आमच्या वकिलांचा सल्ला घेऊन नंतर आह्मी काय तो निकालाचा जबाब देऊं. तुह्मी आपल्या रजिस्टर कार्डांत मोघम मजकूर लिहिला आहे तो आह्मास मान्य नाहीं आणि अशा नोटिशीनें आह्मी कोणत्याही प्रकारें तुह्माला जबाबदार राहणार नाहीं. कळावें तारिख २९-१२-११ इसवी.

सही गुजराथींत

लखमसी चतुर्भुज दस्तुर खुद.

नो०नं० ११ हल्लीं राहणार आकोला.

दिल्ली दरबार.

मानपत्राचें उत्तर देतानां " हिंदुस्थानची एक सारखी प्रगती होत जावी ही आपली उत्कट इच्छा आहे. " असें बादशहानीं ह्मटलें. हिंदुस्थानांत शेंकडा ८० ऐंशीं लोक शेतकीवर निर्वाह करीतात. तेव्हां त्यांच्या मध्यें अगोदर प्रगती झाली पाहिजे. त्यांची प्रगती होण्यास शेती सुधारली पाहिजे. शेती सुधारण्यास सुधारलेल्या आउतांचा जास्त जास्त प्रसार झाला पाहिजे हें उघड आहे. आणि ही सुधारलेलीं शेतकीचीं आऊतें ह्मणजे लोखंडी नागर कडबा कापण्याचीं यंत्रें, मोटेचीं चाकें, वगैरे वगैरे तयार करण्याचें काम आह्मी करीत आहों. सबब हीं यंत्रें आमच्या कडूनच मागवा. क्याटलाग मागवा.

किर्लोस्करबंधु.

पोष्ट किर्लोस्करवाडी (सं० औंध जिल्हा सातारा).

नो० नं० ५६३

ठिक ठिकाणी एजंटस् पाहिजेत.

सन लाइफ अशुअरन्स कंपनी ऑफ कानडा

[१८६५]

इंग्लिश सरकारची सक्त देखरेख सरकारी हुकुमाशिवाय भांडवल गुंतवता येत नाहीं.

भांडवल तेरा कोटी रुपये.

पॉलिसीचे नमूने फारच सुधारलेले आहेत.

पालिसी .... बिन अटीच्या.

पॉलिसी .... बिन तक्रारी.

पॉलिसी ... . बिन बुडणारी.

हिंदुस्थानचे मुख्य ऑफिस, हार्नबी रोड मुंबई. } व्य श्री मुधोळकर मध्यप्रांताचे वऱ्हाडचे जनरल एजंट अकोला ' प्रांत वऱ्हाड

Oriental Govrnment security LIFE ASSURANCE COMPANY Limited

ESTABLISHED IN 1874.

R. Paterson, Frown, Manager,

HEAD OFFICE—BOMBAY

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES

IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act in treating the clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

It is not sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securities and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising, through decease of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others by employing portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

No man can be sure how long he will live, and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which his danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man make up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For term please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on pplication

M. DESOUZA.

CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C. P., BERAR & KHANDESH

हें पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यानीं सदाशिवआश्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें.

Registered No N. N4

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४६] आकोला—सोमवार तारीख ८ माहे जानेवारी सन १९१२ ई० [अंक २

वर्गणीचे दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट. हां. .... २ रुपये
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोटिशींचे दर

दर ओळीस दीड आणा.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.

सुचनाः— गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील यापुढें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या अटींवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल.

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुप याप्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पाच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमाच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक
आकोला ९।९।०९ } G. A. Phillips.
एजंट

नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कसाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या **आकोले व उमरावती** येथील ऑफिसांत विकत मिळतील. गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती कारितां बँकेंत तपास करावा.

एका चिपचें वजन २६⅔ तोळे असतें. साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत बाजारभाव ह्या सदराखालीं सांपडेल.

मुंबई बँक
आकोला २१.९.१० } G. A. Phillips.
एजंट

नो० नं० २

चांदीचीं भांडीं.

खरें सचोटीचें दुकान.

आमचें दुकानीं शुद्ध चिनई चांदीचीं सर्व प्रकारचीं सुबक व घाटदार भांडीं विक्रीस तयार असतात. माल [illegible]

वक्तशीर व्ही. पी. नें पाठवूं. मालाचे खरेपणाबद्दल जोखिमदार राहूं. एकवार अनुभव घ्यावा.

पुरुषोत्तम रामचंद्र वैशंपायन.
३ आदितवारपेठ, नासिक

श्री राधावल्लभाजयाति

वर्षफल।

हमारे पास सिर्फ १ पोस्टकार्ड पर किसी फल वा फुल का नाम लिख भेजो हम आप के एक वर्ष का सुख, दुःख लोभ, हानि जीवन मरण, रोग, सन्तान तरक्की, मौकूफी, व्यापार में किस वस्तु स लाभ होगा दिसावरी काम में कैसा लाभ होगा और जो महीना हानिकारक उस का उपाय महीनेवार वर्षफल व्ही० पी० द्वारा ॥ रुपये में भेज देंगे. हमारे यहां जन्म पत्रादि उत्तमोत्तम बनते है अनेक प्रशंसा पत्र मौजूद हैं, विशेष परिचय के अर्थ ≈॥ आना का टिकट भेज कर सूचीपत्र मंगा लीजीये.

मिलने का पत्ता:—
गोस्वामी राधामोहन शर्म्मा
नं ४ चित्तीखाना आगरा.

जाहिर नोटीस.

सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं मुक्काम आकोला, प्रांत वऱ्हाड, येथें आमचे वडील कै० कृष्णाजी दिनकर, एंजिनियर, यांनीं संपादन केलेलें व हल्लीं आमच्या मालकीचें घर, इमला व खुली जागा यासुद्धां, विकावयाचें आहे. हें घर आकोला येथें गांवांत जुम्मामशीदी नजीक आहे सदरील घराचे तीन चार सोईवार पृथक् भाग होण्यासारखे आहेत. यापैकीं एक अगर अधिक भाग अथवा संबंध वाडा विकत घेण्याची ज्यांची इच्छा असेल त्यांनीं खालीं सही करणार यांजकडे खालीं दिलेल्या पत्त्यावर किंवा रा० रा० नारायण खंडेराव फडके वकील, मुक्काम आकोला, यांजकडे किंवा रा० रा० लक्ष्मण जयराम हातवळणे आगरवेशी जवळ मुकुंद बाळकृष्ण यांचा वाडा, मुक्काम आकोला, यांजकडे समक्ष अगर पत्रद्वारें कळवावें, ह्मणजे किंमती वगैरे बद्दल खुलासा केला जाईल. व लागेल ती इतर माहिती देण्यांत येईल.

सही
काळू कृष्ण सहस्त्रबुद्धे मुक्काम पुणें,
पेठ नारायण, घर नंबर ३४८
तारीख १७ माहे डिसेंबर सन १९११

नो० नं० ९

खबर.

सर्वांस कळविण्यांत येते कीं आमचे येथें शेतकीचे कामाचे लोखंडी नांगर, बैलाचा तांगा, लोखंडी बिडची चक्की वगैरे चिल्हर सामान विकण्याचे आहे. ज्याला घेणें असेल त्यांनीं किंमत माल पाहून समक्ष ठरवावी. कळावें. तारीख. २८-१२-११ इ० नो० नं० ९

गोपाल खुशालराव वकील आकोला.

नोटीस

नोटीस बेशर्मी— तुकड्या वलद नवल्या महार राहणार देऊळगांव साकरशा यांसः---

मी खालीं सही करणारीण मुक्ती मर्द तुकड्या महार राहणार देऊळगांव साकरशा ता० मेहेकर जि० बुलडाणा मी नोटिशीनें तुह्मास कळवितें कीं मी तुमची लग्नाची बायको असून तुह्मी माझेवर दुसरी गंधर्वाची बायको केली आहे व तुह्मी मला अजमासे ३ ४ वर्षे झालीं टाकून दिले आहे व तुह्मी मला तुमचे घरीं नांदण्यास नेत नाहीं व मला तुह्मी फारकतीही देत नाहीं तरी मी आतां असे कितो दिवस राहावें मी माझे भावांचें घरीं राहून लोकांचें कर्ज काढून आज तीन चार वर्षांत रु० १५० अक्षरी दीडशें कर्ज झालें आहे तर आपण तें कर्ज देऊन मला आपलें घरीं घेऊन जावें व आपलें कांहीं तंट्याचें कारण असल्यास तुह्मी मौजे वाहळ बु० येथें येऊन तुह्मी आपले तंट्याचा निकाल करून घ्यावा. न आल्यास मी आतां तुमचेवर दुसरा गंधर्वाचा नवरा करणार आहे तरी तुह्मी ही नोटीस पावल्या दिवसापासून आठ दिवसांचे आंत कांहीं कारण असल्यास दाखविण्यास यावें नाहीं पेक्षां ही मी जी तुह्मास नोटीस दिली आहे तीच फारकती समजून मी गंधर्व करून दुसरा नवरा करीन मग तुमचा नवरेपणाचा माझेवर कोणतेहि प्रकारचा हक्क राहणार नाहीं व वरील कर्ज तुह्मास द्यावें लागेल. व या नोटिशीचा खर्च व कोर्ट खर्चही तुह्मास द्यावा लागेल मी तुह्मास ता० २९-११-११ इ० रोजीं नोटीस दिली होती तिचा तुह्मी मला कांहींच जबाब दिला नाहीं कारितां ह्या जाहिर नोटीशीनें कळविलें आहे. कळावें. ता० ३-१-१२ इ०

सही
मुक्ती मर्द टुकड्या माहार वाहळे बु०
नि० हातची बांगडी
द० सदाशीव विठ्ठल.

नो० नं० १५

नोटीस.

सारजी मर्द गोविंदा सईतवाळ राहण[illegible]
हल्लीं खेंड बु० परगणे कामरगांव त[illegible]
मूर्तिजापूर जि० आकोला ईजला.

खालीं सही करणाराकडून नोटी[illegible] देण्यांत येतें कीं, तूं माझी लग्नाची बाय[illegible] आहेस या ७ महिन्याखालीं तूं माझ[illegible] जवळ होतीस. तुझे मातुश्रीनें तुला [illegible] त्यावेळीं तुझ आंगावर आमचे मालकी[illegible] दागीनें अंदाज रु० १२५ चे नेले आहे[illegible] तुला आणण्या साठीं माझा मामा रामचं[illegible] राजाराम यांस पाठविलें होते. परंतु तूं आ[illegible] नाहींस तुला मी नांदविण्यास तयार आ[illegible] तुमची नोटीस आह्मांस पावली त्यावरु[illegible] तमचा विचार आतां गैर चालीचा दिस[illegible] पडत आहे. सबब नोटीस देण्यांत ये[illegible] कीं, तुला नांदविण्यास मी तयार आ[illegible] तूं यावेस जर दुसरा घरठाव करशी[illegible] तर कायद्याप्रमाणें तजवीज कारितां येई[illegible] खावटीबद्दल तुला कांहींच मिळणार नाह[illegible] कळावें. ता० २७-१२-११ इ०

सही
गोविंदा बाळकृष्ण सइवा[illegible]
राहणार धा[illegible]
द० स[illegible]

नो० नं० १६

जाहिर नोटीस

मौजे गोंधनापूर परगणें पिंपगांव ता० मलकापूर जि० बुलडाणा येथील शेट वाणी व मुसलमान साहु लोक यां[illegible]

नोटीस देणार गमाबाई मर्द मा[illegible] तायडे जात माळी राहणार मौजे गोंध[illegible] परगणें पिंपळगांव राजा ता० मल[illegible] जि० बुलडाणा. नोटीस देते कीं माझा [illegible] देवाजी वलद मानाजी हा हरहमेश पिऊन धुंद राहतो तर माझी माल[illegible] स्थावर व जंगम ईस्टेट मौजे गों[illegible] खुटपुरी, शिरसगांव, माटरगांव, या[illegible] आहे. ती कोणी माझे मुलाजवळून अगर खरेदी घेऊं नये. घेतली तर कबुल करणार नाहीं व त्याला कोणी वर कर्जही देऊं नये ज्या लोकांस कर्ज देणें असेल तर त्यांनीं मला [illegible] माझे सल्यानें माझी सही घेऊन द्यावें आतां यापुढें त्याजला कोणी दिल्यास तें मी कबूल करणार कळावें. तारीख ३ माहे जानेवा[illegible] १९१२ इ०

सही
गमाबाई मर्द मानाजी माळी
गोंधनापूर नि० हातची

नो० नं० १७

वऱ्हाडसमाचार.

पौष वद्य ५ शके १८३३ दुंदुभिनाम संवत्सरे

गजदर्शन

राजदर्शनानिमित्त कितितरी आनंदोत्सव होत आहेत! सर्व देश या आनंदांत इतका तन्मय झाला आहे कीं सर्वत्र घरोघर या पुण्यश्लोक श्रीजार्ज यांच्या गोष्टींनीं सर्व वातावरण दुमदुमून गेलें आहे. इतक्या अपूर्व आनंदाची लाट या देशावर शत नु शतकें आली नव्हती. श्रीमंत जार्ज यांच्या प्रत्यक्ष दर्शनानें जें अद्भुत राष्ट्रकार्य घडून आलें आहे तें कोट्यावधी रुपयांनीं किंवा कोट्यावधी सभांनीं होणारें नाहीं. आर्य लोकांची मूळची जी अप्रतिम राजनिष्ठा तिचा या प्रसंगीं फार मोठी भरती आली असून सर्व प्रजाजनांच्या मनाला एक विलक्षण आनंद व पवित्रता वाटते. मुंबई, दिल्ली कलकत्ता इत्यादि ठिकाणीं राजदर्शनानिमित्त जो असंख्य जनसमूह लोटला होता तो पाहून असा भास होई कीं माणसांचा हा एक समुद्र आहे कीं काय! आणि अशा या मानवी समुद्राच्या लाटेच्या अत्युच्च शिखरावर नृपमूर्ती आनंदानें प्रजाजनांना आपल्याकडे ओढून घेत आहे कीं काय असा भास होई. इंडियन प्रजेला राजदर्शन पवित्र गंगेप्रमाणें वाटतें. त्याच्या पावनक्रियेनें सर्व जण आपणास धन्य समजून घेतात. हा देश राजभक्तिचें माहेरघर आहे आणि त्याच थोर भावनेमध्यें इतकी विलक्षण जिवनकला ओतप्रोत ओतली गेली आहे कीं तिचें एक नवीनच राष्ट्र बनत चाललें आहे. आणि त्या भावी आर्य राष्ट्राची मूर्तकल्पना लोकांच्या डोळ्यापुढें खेळूं लागली आहे.

आर्यराष्ट्र

जेव्हां महाराष्ट्र स्थापित झालें तेव्हां श्रीरामदास तुकाराम एकनाथ इत्यादि साधू वृंदांनीं शिवाजी राज्याचा उदयकाल घडवून आणला. प्रथमतः धर्मप्रेरणा उत्पन्न झाल्या आणि त्याबरोबरच श्रीछत्रपती उदयास आले. आणि आतां या महाराष्ट्राचें महत्तर किंबहुना महत्तम राष्ट्र बनण्याचा विलक्षण योग आला आहे. महाराष्ट्राच्या घटनेला धर्मकल्पनांची जागृती कारणीभूत झाली पण या नूतन होणाऱ्या आर्यराष्ट्राचा योग थोडा निराळ्या प्रकारचा दिसतो. राजा व प्रजा यांच्यामध्यें अतिश्रेष्ठप्रतिच्या मनोवृती सध्यां उसळल्या आहेत आणि त्या एका नूतन कालाला खरोखर प्रारंभ करतील- असा पक्का भरंवसा वाटतो. थियासाफिस्ट लोक ह्मणतात मैत्रेयऋषि पुन्हां अवतार घेऊन जगाला पावन करणार आहेत आणि तो काल समीपचा आहे. ही गोष्ट भविष्यकाळाची खरी पण अशा एखाद्या अनुपमेय कालाची प्रसादचिन्हें निदान यावेळीं आमच्या देशांत नांदू लागलीं आहेत श्रीमान जार्ज हेच त्या भावी कालाचे अरुण आहेत अशी आमचें मन साक्ष देतें कांहीं अलौकिक गुणाचा संगम या नृपवरा मध्यें आढळतो. त्यांच्यामध्यें कांहीं दैवी शक्ति आहे आणि ह्मणूनच तिच्या आकर्षण शक्तिनें सर्व इंडियन राष्ट्र इतकें एकजीव होऊन एकवटलें आहे. आतां नवें जें रामराज्य आपल्या देशावरच काय पण या सर्व पृथ्वीवर येऊं पाहात आहे त्याची पूर्व घटना श्रीमान जार्ज व त्यांचे इंग्लिश व इंडियन प्रजा यांनीं आरंभिली आहे.

हिंदी राष्ट्र

हिंदी राष्ट्र ज्या आर्य राष्ट्राची किंवा रामराज्याची कल्पना मनाला इतकी प्रिय वाटते तशाच प्रकारचें उत्कृष्ट ध्येय गेल्या राष्ट्रीय सभेमध्यें लोकापुढें मांडण्यांत आलें आहे स्वागत कमेटीचे अध्यक्ष बाबू भूपेंद्रनाथ बसु यांनीं हें राष्ट्रीय ध्येय फार सुंदर रेखाटलें आहे आणि तें इतकें प्रसन्न सूचनांनीं भरलें आहे कीं त्याचें मनन व अभ्यास सदा सर्वांनीं केला पाहिजे. पुनरुक्तिनीं कांहीं गोष्टी निरस वाटतात पण राष्ट्राच्या पुण्यवृत्ती बनविणाऱ्या गोष्टी पुनरुक्तिनें अधिकाधिक हृदयंगम वाटत जातात आणि याच दृष्टीनें आह्मी ते अवतरण पुन्हा प्रकाशीत करीत आहों.

"हिंदी राष्ट्राची घटना करणें अप्राप्य आहे असें पुष्कळ आंग्लो-इंडियन गृहस्थांनीं आपलें मत दिलें आहे आणि त्यांपैकीं कांहीं आपले हितचिंतकही आहेत. दोन प्रमुख जाती व हजारो पोटजाती आपल्यामध्यें आहेत. या विसंवादी घटकांचें एकीकरण करण्यास मध्यवर्ती शक्तीची जरूरी आहे. " एकीकरणाचें कार्य कितीही अवघड असलें-क्वचित् प्रसंगीं त्याच्या पूर्ततेसंबंधानें निराशा उद्भवण्याचा संभव असला तरी तें अशक्य आहे असें मला बिलकुल वाटत नाहीं.

युरोपमध्यें ख्रिस्ती धर्मातील निरनिराळ्या पंथांना एकमेकांचा अतिशय छळ केला; एकमेकांना जाळण्यापर्यंतही त्यांची मजल गेली; हिंदू व मुसलमान यांच्यामध्यें अशा प्रकारचा द्वेष कधींही दिसून आलेला नाहीं. एकदां तर लोकांच्या पंथाहून भिन्न धर्मपंथ स्वीकारल्याबद्दल इंग्लंडच्या एका राजास आपल्या सिंहासनासही मुकावें लागलें! इ. स. १७९२ मध्यें सेंट बार्थोलोम्यूच्या इतक्या दिवशीं फ्रान्समध्यें जे रक्तपाताचे प्रसंग झाले तसे हिंदुस्थानमध्यें कधींही झाले नाहींत. येथें हिंदुमुसलमान परस्परांशीं सलोख्यानें राहत आले असून त्यांच्यामध्यें पूर्वीच्या काळीं विवाहसंबंधही झाले आहेत हिंदू सुधारकांना मुसलमान अनुयायीही मिळाले आहेत; संस्कारासंबंधानें कांहीं स्थानिक चालीरीतींत कोठें कोठें फरक दिसत असला तरी एकंदरीनें पाहतां निरनिराळ्या प्रांतांतील हिंदुजातींचा धर्म एकच आहे.

हिंदुस्थानांत विद्यमान असलेल्या जातिभेदाचें समर्थन कोणीही समंजस मनुष्य करणार नाहीं. हल्लींच्या स्वरूपाचा जातिभेद हा प्रगतीस निःसंशय प्रतिरोधक आहे. तरी पण त्यामुळें हें एकीकरणाचें कार्य अशक्य होईल अशी भीती बाळगण्याचें कारण नाहीं युरोपमध्यें येथल्यासारखा जातिभेद पाळण्यांत येत नसला तरी समाजांतील निरनिराळ्या दर्जांतील लोकसमूहांत तेथेंही बेटीव्यवहार होत नाहींत. तरी त्या योगानें तेथें राष्ट्रीयत्व उत्पन्न होण्यास प्रतिबंध झालेला नाहीं. हिंदुस्थानांतील जातिभेदाच्या पद्धतींत कितीही दोष असले तरी त्यात महत्त्वाच्या दृष्टीनें कोणतीही जात कमी लेखण्यांत येत नाहीं. अगदीं निकृष्ट जातीच्या माणसास सुद्धां ग्रामसंस्थेंत महत्वाचा दर्जा देण्यांत आला आहे. हिंदुस्थानामध्यें प्राचीनकाळीं संघटित आणि शक्तिमान अशीं राष्ट्रें असल्याचा ग्रीक व चिनी इतिहासकारांचा पुरावा आहे. एखादा मोठा राजा झाला ह्मणजे निरनिराळीं लहान लहान राज्यें त्याची मांडलीक या नात्यानें वागत असत अशोकाचें राज्य सिंधुनदीपासून ब्रह्मपुत्रापर्यंत होतें. जातिभेदाची तीक्ष्णता आजमितीस पुष्कळ कमी झालेली आहे आणि पाश्चात्य कल्पनांच्या सामर्थ्यानें तिचा लवकरच लोप होऊन जाईल अशी मला आशा आहे.

एकराष्ट्रीयत्वास प्रतिबंधक अशी तिसरी गोष्ट ह्मटली ह्मणजे हिंदुस्थानांत निरनिराळ्या भाषा प्रचलित आहेत ही होय. यासंबंधांत आपण हें विसरतां कामा नये कीं उत्तर हिंदुस्थान व मुंबई इलाखा यामध्यें प्रचलित असलेल्या द्राविडियन भाषांतही संस्कृत शब्दांचा बराच समावेश होऊं लागला आहे, स्विझर्लंडमधील भाषा आपल्या पेक्षांही अधिक भिन्न असतां तेथें अनेक शतकेंपर्यंत एक संघटित राज्य चालण्यास अडचण पडली नाहीं. भाषेचा हा प्रश्न आतां पूर्वीइतका महत्वाचा राहिलेला नाहीं. आतां सुशिक्षित लोकांत इंग्रजी हीच भाषा प्रचलित झालेली आहे. आणि समाजाचें नेतृत्व यांच लोकांकडे असल्यामुळें सर्वत्र एकाच प्रकारच्या विचारांची होत चाललेली आहे.

एक भाषा, एक धर्म प्रस्तुत करून एक राष्ट्रीयत्व उत्पन्न करणें हें आजमित्तीचें आमचें ध्येय नाहीं. एकराष्ट्रीयत्वाची व्याख्या एका ग्रंथकारानें उत्कृष्ट दिली आहे. तो ह्मणतोः-'आपण एका समाजाचे घटक आहोंत, परस्परांचे हितसंबंध परस्परांशीं संलग्न आहेत, आपण एकाच सत्तेखालीं आहोंत अशी लोकांची भावना असली ह्मणजे इतर कोणत्याही गोष्टींचें वैगुण्य असलें तरी त्यास राष्ट्र ह्मणण्यास हरकत नाहीं.' प्रो. सिजविक यांच्या या व्याख्येप्रमाणें आपली स्थिति बरीच अनुकूल आहे असें मला वाटतें. स्कॉच व इंग्लिश यांना पूर्वकालीन कलहांत झालेल्या जयापजयांचें स्मरण होण्याचा जसा संभव आहे तसा तो आपल्या येथें नाहीं. कारण आज एक शतकाहून अधिक कालपर्यंत एका राजसत्तेखालीं आपण आहोंत पिक्ट, गेल, अँग्लो-सॅक्सन व केल्ट या जातींच्या इतकें भिन्नत्व आमच्या जातींत खास नाहीं. रोम व अथेन्स या राज्यांत असलेल्या लोकांच्या इतकी भिन्नता आमच्या येथें नाहीं इटलींत १८६० पूर्वीं असलेलें विविधत्व आमच्या येथें नाहीं. इटली हें केवळ भूगोलशास्त्र विषयक नांव आहे असें प्रिन्स मेटर्निच यांनीं १८६० मध्यें उद्गार काढले होते. त्यास दहा वर्षें लोटलीं नाहींत तोंच इटली हें संयुक्त व स्वतंत्र राष्ट्र झालें इटली संबंधानें प्रिन्स मेटर्निच यांनीं जसे उद्गार काढले तसेंच हिंदुस्थान संबंधानें ही सांगण्यांत येतें. परंतु प्राचीन काळीं काय किंवा अर्वाचीन काळीं काय हिंदुस्थानाची अशी कधींही स्थिति नव्हती. आमच्या पूर्वजांनीं कॅस्पियन समुद्रापासून पॅसिफिक महासागरापर्यंत आपल्या सुधारणेचा प्रसार केला होता.

एक राष्ट्रीयत्व घडवून आणण्यास आह्मास इतर राष्ट्रांपेक्षा एक विशेष अनुकूल गोष्ट आहे, आणि ती ही कीं आमच्या येथें एकछत्री राज्य असून तें आमच्या प्रगतीस पोषक असेंच आहे. ' हिंदुस्थानच्या हिताहून अन्य कोणतीही गोष्ट आह्मास अधिक प्रिय नाहीं ' असें प. वा. एडवर्ड बादशहा यांनीं जाहिरनाम्याच्या ज्युबिलीच्या प्रसंगीं हिंदुस्थानास पाठविलेल्या आपल्या संदेशांत जाहीर केलें होतें. अर्थात् एक राष्ट्रीयत्वाच्या कामीं सहाय्यभूत होणारी अशी सरकारची सक्रिय सहानुभूति आपल्या बाजूस आहे.

एकत्वाची भावना

राष्ट्रीयत्वांत पुष्कळ गोष्टींचा अंतर्भाव होतो त्यापैकीं एकत्वाची भावना ही एक होय. सामान्य हितसंबंधाची भावना, राजकीयदृष्ट्या सर्वजण एकच आहों अशी समजूत होणें ही दुसरी गोष्ट हे असे सीली यांनीं उद्गार काढले आहेत. निरनिराळ्या प्रांतांतील आपण सर्व लोक दरसाल राष्ट्रीय सभेंत एकत्र जमतों त्याच्या मुळाशीं तरी याच भावना आहेत. एवढा पैसा खर्च करून, इतकी दगदग व गैरसोय सोसून हे सर्व लोक येथें केवळ बोलण्याकरितांच जमतात असें हिंदुस्थानच्या अस्वस्थतेची मीमांसा लावणाऱ्या आमच्या टीकाकारांना ह्मणतां येईल काय? येथें जमणाऱ्या सहस्त्रावधि लोकां पैकीं भाषण करण्याची संधि कित्येकांना मिळते, हिंदुस्थानविषयक एकांगात्मक ग्रंथ लिहिणारे गृहस्थ-ज्यांच्या ग्रंथास एका विख्यात सेक्रेटरी ऑफ स्टेटनीं प्रस्तावना लिहिली आहे-आह्मी कमी बोलतों ह्मणून आह्मांस लावितात. राष्ट्रीय-सभेंत वर्षानुवर्षे चर्चा झालेल्या ठरावावर आह्मी पुनः बोलत नाहीं याबद्दल ते आह्मास नांवें ठेवतात. या ठरावांचें रहस्य काय असतें, बरवर दिसतो त्याहून त्याच्या मुळाशी खरा अर्थ काय असतो. आकांक्षा अतृप्त राहिल्यामुळें मनाची भावना काय होते हें जर या गृहस्थांना कळतें तर त्यांनीं आपलें कलम अमळ आवरतें खास धरलें असतें. वर्षांतून दोन दिवसच एकत्र जमण्यास आपल्याला वेळ सांपडतो याबद्दल शरमण्याचें आपणांस कांहीं कारण दिसत नाहीं.

राजसत्तेस प्रतिबंधक नाहीं.

हिंदी राष्ट्रीयत्वाची परिपूर्तता ब्रिटिश राजसत्तेस बाधक होईल काय? या प्रश्नाचें

उत्तर देण्यापूर्वी त्या राजसत्तेचा मूळ पाया काय आहे याचा आपणांस विचार कर्तव्य आहे. ब्रिटिश सैन्यानें या सत्तेचें संरक्षण झाले आहे ही गोष्ट निर्विवाद आहे; तरी पण लोकांच्या मान्यतेवर तिची उभारणी झाली आहे हेंही निःसंशय आहे. 'एक छत्री राज्य--मग तें विदेशी लोकांचें का असेना--येथें स्थापित होऊन अराजक स्थितीचा शेवट व्हावा या विचारानेंच लोकांनीं ही सत्ता खुषीनें पतकरली आहे हें सीली यानें म्हणणें बरोबर आहे. या सत्तेमुळें हिंदुस्थानचे अगणित फायदे झालेले आहेत. उत्तरोत्तर अधिकाधिक हक्क मिळून आज मित्तीस असलेल्या आमच्या अडचणी दूर होतील. ब्रिटिश साम्राज्यात आपणास समतेचा दर्जा मिळाला म्हणजे या सत्तेबद्दल आमची नाखुषी कां असावी हें आम्हांस समजत नाहीं. भविष्यकालीन हिंदुस्थान सध्यांच्या हिंदुस्थानापेक्षा कमी राजनिष्ठ होईल अशीही भीति बाळगण्याचें कांहीं कारण नाहीं. माझी तर अशी समजूत आहे कीं हिंदुस्थान व इंग्लंड यांचीं बंधनें अधिक दृढ होऊन त्यायोगानें उभयतांचें वैमत्र्य वृद्धिंगत होईल.

मराठा शिक्षण परिषद.

राष्ट्रपुरुषाचे भिन्नभिन्न अवयव जेव्हा ईर्षेनें परस्परांशीं स्पर्धा करूं लागतात आणि जेव्हां सर्वच देहामध्यें निराळा जोम व रक्ताचा प्रवाह खेळूं लागतो तेव्हा तेव्हा प्रत्येक अवयवाची विशेष थोरवी व महती वाटते. आणि जो तो अवयव आपापल्या परीनें राष्ट्रकार्यास जोर देऊं लागला म्हणजे सर्वच राष्ट्रपुरुष उन्नतीच्या शिखराकडे अधिक वरवर जाऊं लागतो. या प्रगतीच्या धोरणानें पाहतां मराठा शिक्षण परिषदेनें केलेलें कार्य फार महत्वाचें आहे. हें कार्य आमच्या बाहूंना नवें बलसामर्थ्य आणीत आहे. विद्या हें परम दैवत होय आणि त्याच्याच उपासनेला आमचे मराठे बंधू इतक्या कळकळीनें लागले आहेत कीं ती गोष्ट समाजांतील उच्च वर्गांना व नीच वर्गांना निराळें उत्कृष्ट वळण लावीत आहे आणि हें विलक्षण बाहुस्फुरण पाहून राष्ट्रपुरुषाच्या इतर अवयवांनीं तितकींच उंच उडी मारण्याची तयारी केली पाहिजे.

मराठा परिषदेचें पांचवें अधिवेशन गेल्या २९ सावें व तिसावे तारखेस फार अप्रतिम झालें. नागपुरास सुमारें तीनशेवर मराठे प्रतिनिधि जमले असून त्यांच्या त्या महाकार्याला उत्तेजन व जोम आणण्यासाठीं २००० वर समुदाय जमला होता. जत संस्थानचे अधिपती डफळे यांनीं मराठा ज्ञातीच्या प्रगतिच्या उच्च कल्पना फार समयोचित उदाहरणांनीं व्यक्त केल्या. भावी सुधारणांचा त्यांनीं काढलेला चित्रपट लोकांच्या डोळ्या समोर कित्त्याप्रमाणें राहील. सर्व कार्यांची उभारणी राष्ट्रीय सभेच्या पद्धतीवरच करण्यांत आली. आणि या कार्यमालेला सरकारी अधिकाऱ्यांनींही विशेष शोभा आणली होती. सरकारी सहानुभूति कळकळीची असून, शेतकी खात्याचे डायरेक्टर रा. अॅलन यांनीं कृषिविद्येवर उत्कृष्ट संभाषण केलें. कृषिविद्या ही मराठा बंधूची प्रधान श्री आहे इतकेंच नव्हे तर ती सर्व राष्ट्रांची श्री आहे असें सांगून कृषिविद्येच्या कालेजांतील अध्ययनाचें महत्व त्यांनीं वर्णिलें. निबंध, व्याख्यानें व ठराव यांचा वर्षाव होतच होता पण या सर्वांना जीवनकळा आणणारी संपत्ती गोळा करण्यासाठीं तेथें जमलेल्या मंडळींनीं आपलीं भांडारें खुलीं करतांना जी उदारता दाखविली ती स्तुत्य आहे. स्वल्प कालांत २१-२२ हजार वर्गणी जमली अध्यक्षांनें आपला ५००० चा आकडा टाकतांच सर्वांनीं ती गंगाजळी आपल्या उदार हस्तांनीं वर उचलून धरली ही आनंदाची गोष्ट होय. ही त्यागबुद्धी म्हणजे खरी कार्यशक्ती आहे असें आम्ही समजतों आणि या चांगल्या प्रारंभाबद्दल आम्ही आमच्या मराठा बंधूचें अभिनंदन करतों.

अपूर्व लाभ

आमच्या प्रांताच्या राजधानीला उद्यां दोन प्रहरीं त्या श्रीमान नृपतीचे पदरज लागणार आहेत आणि त्यानिमित्त नागपुराकडे लोकसमूह खूप लोटला आहे. तेथून अर्थातच आमच्या गांवावरून बादशहाची स्वारी उद्यां रात्रौ मुंबईकडे जात आहे. रात्रीच्या कालमुळें व आगगाडीच्या वेगामुळें प्रत्यक्ष दर्शन होण्याचा योग नाहीं नाहींतर रेल्वेच्या दोहोंबाजूला नागपूरपासून मुंबईपर्यंत एक सारख्या मुंग्यांच्या रांगाप्रमाणें लोकांच्या रांगाच्या रांगा लागल्या असत्या. इतका ही लोकांची उत्कंठा व उत्सुकता आहे पण ती हौस जरी चर्मदृष्टी पुरती पुरी होणार नाहीं तरी नृपतीची मूर्ति आपल्या भूमिभागावरून जात आहे यांतच लोकांना अभिमान वाटतो व हाच ते अपूर्व लाभ समजतात. निःसंशय अशा उच्च विचारांनीं आमचा लोकसमूह इतका वेडा झाला नव्हता. नागपुरास तर कडेकोट तयारी चालली आहे. प्रत्येक रेल्वेच्या खांबाखांबाला उद्यां रात्रीं एकएक मनुष्य दिवटी धरून उभा राहणार आहे. पण या दिवटीच्या बुडाशीं थोडीशी चुकीची कल्पना आहे. पण आम्हाला तर असें वाटतें कीं जर परवानगी असती तर सर्वच रस्ता लोकांनीं आपआपल्या हस्तांतील दिव्यांनीं प्रकाशित केला असता.

वऱ्हाडवृत्त.

रा. रा. श्रीधर विष्णु बापट बी. ए. एल. एल. बी. यास आकोल्यास मुनसफ नेमिले आहे. आणि रा. रा. माधव गोपाळ शिरसाळकर बी. ए. बी. एल. यास दर्यापूर येथें मुनसफ नेमिले आहे.

रा. रा. अंकटेल ए. अ. कमि. बुलढाणा यांस सहा महिन्यांची फर्लो रजा मिळून त्यांच्या जागीं रा. रा. नारायण रामचंद्र भट यांस नरसिंगपुराहून बदलण्यांत आले.

मध्यप्रांताकरितां कायदेकौंसिल मिळेल असा सुयोग दिसतो.

मुंबईच्या 'गांधर्व महाविद्यालया'चे पंडित विष्णु दिगंबर पलुस्कर हे आपल्या विद्यार्थी मंडळीसह येथें आले असून त्यांनीं काल व परवां रात्रौ दोन जलसे श्रीराम नाटकगृहांत केले. या विद्यालयाची गायन, वादन, नर्तन या तिन्ही अंगांची ही उत्कृष्ट कामगिरी पाहून मनुष्याच्या वृत्ती आनंदित व प्रसन्न झाल्यावांचून रहात नाहींत. ललित कलेचा महोत्सव मनुष्याला क्षणिक देवपण आणतो असें म्हणतात. तें खरें आहे. पंडित विष्णुबोवा यांचा धन्यवाद गावा तितका थोडाच आहे! येत्या बुधवारीं प्रेमळ भजनाचा उत्तम योग ते आणणार आहेत तेव्हां सहृदय रसिक लोकांनीं ही साधि दवडूं नये.

वर्तमानसार.

दुदैवी इराण एकीकडे रशियाच्या जुलमानें गांजून गेलें आहे, तर दुसरीकडे पदच्युत झालेल्या माजी शहाचे बंधु सालरउद्दवला यांनीं इराणांत पुनः प्रवेश करून इराणाच्या रंगभूमीवर धैमान सुरूं केलें आहे. अझमउद्दवला यांच्या नायकत्वाखालीं असलेली सरकारी फौज व सालरउद्दवला यांची फौज यांचें युद्ध होऊन सरकारी फौजेचा पराभव झाल्याची बातमी आली आहे. सरकारी सेनापतीस आपला बचाव करण्यास ब्रिटिश वकिलातीचा आश्रय करावा लागला. ५००० रशियन सैन्य तेब्रिज येथें जमलें असून रेश्त येथें कोसाकांच्या दोन पलटणी आहेत. आणखी दोन तुकड्या काझविन येथें जाण्याकरितां निघाल्या आहेत. ह्याशिवाय, कॅस्पियन समुद्रांतील रशियन आरमारानेंकीं तीन लढाऊ जहाजें एंझेली येथें 'बंदोबस्त' करीत आहेत.

अमिरांचा दरबार--'पायोनिअरचा सरहद्दीकडील बातमीदार कळवितो कीं, जलालाबाद येथें अफगाणिस्तानच्या अमिरांनीं नुकताच दरबार भरवून तुर्कस्तान व इराणसंबंधीं प्रकरणाची चर्चा केली. त्रिपोलींतील युद्ध व इराणांतील वायव्य भागांत रशियन सैन्याचा प्रवेश ह्या गोष्टींचीही चर्चा झाली. सरदार नसरुल्लाखान यांनी असें सुचविलें कीं, खोरासन येथें गडबड उडण्याचा संभव असल्यामुळें इराण व अफगाणिस्तान यांच्या सरहद्दीवरील नाक्याची जागा आणखी लष्कर पाठवून सुरक्षित करावी. हिरातच्या गव्हर्नरास तदनुसार संदेश पाठविण्यांत आला.

चिनांतील राजपक्षीय व लोकपक्षीय प्रतिनिधींचें तडजोडीचें बोलणें निष्फल होऊन पुनः युद्धास सुरुवात होऊं लागली आहे. ता० ३१ दिसेंबर रोजीं ४००० क्रांतिवाल्यांनीं हांकौवर हल्ला केला; लढाई चालूच आहे. तडजोडीचें बोलणें फसलें ह्याबद्दल बादशाही पक्षास आनंद होत आहे असें म्हणतात; कारण तडजोड यशस्वी झाली असती तर तत्संबंधांत लोकसत्ताकाचाच जय झाला असता असें बादशाही पक्षाचें मत आहे!

बुशायरहून आलेल्या तारेवरून समजते कीं, रस्त्यावरील इराणी रखवालदारांनीं हिंदी स्वारांवर हल्ला केला त्या वेळीं हे स्वार ब्रिटिश कॉन्सल मि० स्मार्ट यांसह सुमारें ९००० पौंड किंमतीची सामुग्री बरोबर घेऊन चालले होते, जखमी झालेले लोक लेफ्टेनंट डी० फेझर यांच्याकडे सोंपविण्यांत आले आहेत. मेजर बर्डवुड हे मि० स्मार्ट व १५० शिपाई यांसह काझीरनच्या उत्तरेस डशटार्जिन येथें आहेत. शिराजवर चालून जाण्याचे बाबतींत पुष्कळ अडचणी आहेत; व दोन्ही ठिकाणांचा संबंध जोडून मेजर बर्डवुड व कर्नल डगलास हे सदहू अडचणी नाहींशा करतील अशी आशा आहे.

अबोर लोकांवर पाठविण्यांत आलेल्या मोहिमेचे जनरल कमांडिंग ऑफिसरकडून ता० ६ व ता० ३१ दिसेंबर व ता० १ जानेवारी रोजीं आलेल्या तारांवरून समजतें कीं, केबांग येथील प्रतिनिधि कॅंपांत येऊन दाखल झाले आहेत. मि० वुइलियमसन यांच्या खुनासंबंधानें त्यांनीं सांगितलेल्या हकीकतीप्रमाणेंच आहे. खुनाच्या कामीं केबांगचे दोन लोक प्रमुख होते व ते दोघेही लेडम येथील युद्धांत मरण पावले आहेत. असें त्यांनीं सांगितलें. मि० बेटिक हे यकाशिंग येथें गेले, त्या वेळीं त्यांचें चांगलें स्वागत करण्यात आलें. नंतर तेथून ते कोमासिंग येथें गेले. यानें व्हेलीकडील तुकडीकडून सिमम येथून सर्व खुशाल असल्याची व त्याच्याशीं लोक सलोख्यानें वागत असल्याची खबर आली आहे.

सिंध प्रांत मुंबई इलाख्यांतून काढून पंजाबांत जोडण्यांत येणार असल्याची बातमी सिंध गॅझेट पत्रास लागली आहे व या होणाऱ्या फेरफाराविरुद्ध सदर पत्रानें आपल्या अग्रलेखांत निषेध प्रदर्शित केला आहे व यासंबंधांत कराची येथें व इतर ठिकाणीं लोकांनीं जाहीरसभा भरवून योग्य चळवळ करावी असा सदर पत्रानें लोकांस इशारा दिला आहे. सिंध प्रांताचें मत घेतल्याशिवाय त्याच्यासंबंधांत कोणतीही व्यवस्था योजना ठरविणें श्रेयस्कर नाहीं असें लोकांनीं वेळींच सरकारच्या नजरेस आणावें असें या पत्रानें आपलें मत दिलें आहे.

कॅप्टन ह्युवस यानें तुरुंगाचीं दोन दारें फोडलीं, दाराच्या लांकडी वह्या तोडून टाकल्या आणि एका उंच भिंतीवरून खालील खंदकात उडी टाकून एका मोटारमध्यें बसून तो पळाला!

मध्यप्रांताकरितां कायदेकौंसिल स्थापन करण्यासंबंधानें इंडिया ऑफिसमध्यें विचार चालू आहे.

मद्रास पर्शियन सोसायटीनें सभा भरवून दोन ठराव पास केल्याची बातमी समजते. पहिल्या ठरावांत तेब्रिझ येथें रशियनांनीं घातलेल्या दरवडयाचा निषेध करून इराणांतील लोकनियंत्रित राज्यपद्धतीस रशियापासून बांचविण्यासाठीं सुधारलेल्या राष्ट्रांना विनंति करण्यांत आली आहे व दुसऱ्या ठरावांत असें म्हटलें आहे कीं, "रशिया व इंग्लंड ही राष्ट्रें मुसलमान राष्ट्रांस जगांतून साफ नाहींसें करण्याचा प्रयत्न करीत आहेत, तेव्हां रशियन व इंग्रजी मालास बहिष्कार घालण्याचे बाबतींत हिंदुस्थानांतील आपल्या इराणी बांधवांस मिळावें!!!"

सुधासिंधु

सुख संचारक कंपनी मथुरा यांची तयार केलेलीं व सरकारांतून रजिस्टर झालेलीं औषधें, जीं वीस वर्षांपासून लोकांत अनुभविलीं आहेत.

सुधासिंधु

हें कफ, खोकला, दमा, थंडीचा ताप, पटकी, शूळ, संग्रहणी, अतिसार, पोटांत दुखणें, वांत्या, मळमळणें, हात पाय व कंबर दुखणें, मुलांचे हिरवे पिवळे जुलाब, डांग्या खोकला, दूध ओकून टाकणें इत्यादींवर स्वादिष्ट व सुवासिक औषध आहे. किंमत प्रत्येक बाटलीस ०८ आणे.

दद्रुगज केसरी

गजकरणास समूळ नाहींसें करणारें हेंच फक्त एक पवित्र औषध आहे. कांहीं सुद्धां जळण अथवा भग होत नाहीं. यासच जर दारू अथवा लिंबाचे अर्कांत मिळविलें तर २ बाटल्या अर्क तयार होतो. किंमत प्रत्येक बाटलीस ०४ आणे १२ बाटल्या एकदम मागविल्यानें त्यांस एजंट समजून नोटिशी, हँडबिलें वगैरे फुकट पाठविलें जातात, व कामिशनही दिलें जातें. चालू सालचें पंचांगही फुकट मिळतें.

मागविण्याचा पत्ताः—
पंडित क्षेत्रपाल शर्मा मालक,
नो. नं. १८ सुखसंचारक कंपनी, मथुरा

विहार आनन्दका सागर रंगीन तसवीरें सहित चारों भाग तथा पांचों अंग सचित्र कोक शास्त्र.

असली हमसे मगावो धोकेसे बचो स्त्री पुरुषोंके जात, भेद, लक्षण अनेक देशस्थ स्त्रीनायका, कुमारी प्रकृती, सत्व दुती कुलटा, पतिव्रता, व्यभिचारणी आदिकी पहचान, रजोधर्म लक्षण. ऋतुविहार मय सहवास स्थान क्रया, शैय्यातिथ. कामस्थान सालासगरि, वर्तासोआभूशण, वस्त्रतआदिवमधान पुत्रस्टीकर्म, नपुंसकविद्या, उपदंश प्रमेह आद अनेक रोगोंकी चिकित्सा औषधि, पशु भाषा जाननेकी रीति, मंत्रतंत्र, यंत्र, वशी करण मुद्दां विद्या अदि अमुल्य विषयका भंडार किंमत रु०

पं० गंगाप्रसाद इंजीनियर शहापदा
नो० नं० १९ अलीगढ

नोटीस

नोटीस बेशर्मी जाणू वा॰ कृष्णाजी न्हावी राहणार कजबे नांदुरा तालुका मलकापूर यांस—मी खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुमची लग्नाची बायको असून वयांत येण्यांस दोन वर्षे झालीं. परंतु तुम्ही माणसांत नसून माझा संसार तुमच्यानें होत नाही. माझा भाऊ इज्जतदार असून त्याची इज्जत मी कमी करणार नाही. तुम्ही मजला जबरदस्तीनें परद्वार करण्यांस लावणार होता म्हणून मी माझे मावास निरोप पाठवून मी त्याजला बोलावून मी आपले भावाचे घरीं गेलें. माझा भाऊ नादार असल्यामुळें मी भाऊ दोन वर्षांपासून दुसऱ्याचें कर्ज काढून निर्वाह करिते. परंतु तुम्ही मी गेले ते त्यांपासुन मझे भावाचें गावीं मला नेण्या करितां एकही दिवस आलां नाही आनां मी किती दिवस कर्ज काढून खावें. तुम्ही माणसात नसल्यामुळें मी माझे भावाचे घरीं आलें मी इज्जतदाराची असल्यामुळें दोन वर्षांपासून राहिलें. मझा भाऊ तुमचें गांवीं फारकती मागण्या रितां आला असतां तुम्ही त्यानां दिडशे रूपये मागतां व दिडशे रूपये दिल्यास फारकती देऊं असे म्हणता व तुमचा भाऊ नामें बंडू हा म्हणतो फारकती मुळींच देऊं देणार नाही. माझा भाऊ फार गरीब असल्यामुळें त्याचें जवळ पाच रूपये सुद्धां नाहींत. म्हणून विनंती करण्यांत येते कीं जर तुम्ही माणसांत असल्यांस मे० मिन्हीज सरजन साहेबाचें सरटिफिकेट घेऊन माझी खावटी वगैरे बदल दरमहा पांच रूपये प्रमाणें दोन वर्षांचे १२० रूपये देऊन नोटीस पावल्यापासून १६ दिवसांचें आंत मला घेऊन जावें वर लिहिल्या प्रमाणें कोणताच तजवीज न झाली तर मी हीच फारकती समजून दुसरा नवऱ्याचा नवरा करीन मग नवरेपणाचा हक्क तुमचा बिलकूल राहणार नाही. तारीख ११-११-११ इसवी रोजीं नोटीस पाठविली त्यांतील मजकूर जो लिहिला तो अक्षरशहा खोटा आहे करितां तुम्हांस कळविले आहे कळावें. ता. २८-१२-११ इसवी.

सही
बापनी मर्दे जाणू न्हावीण
नो० नं० २० इचे हातची नीशाणी

दिल्ली दरबार.

मानपत्राचें उत्तर देतानां "हिंदुस्थानची एक सारखी प्रगति होत जावी ही आपली उत्कट इच्छा आहे." असें बादशहानीं म्हटलें. हिंदुस्थानांत शेंकडा ८० पेक्षीं अधिक शेतकीवर निर्वाह करीतात, तेव्हां त्यांच्या मध्यें अगोदर प्रगति झाली पाहिजे. त्यांची प्रगति होण्यास शेती सुधारली पाहिजे. शेती सुधारण्यास सुधारलेल्या आउतांचा जास्त जास्त प्रसार झाला पाहिजे.

हें उघड आहे. आणि ही सुधारलेली शेतकीची आउतें म्हणजे लोखंडी नांगर कडबा कापण्याचीं यंत्रें, मोटेचीं चाकें, वगैरे वगैरे तयार करण्याचें काम आम्ही करीत आहों. सबब हीं यंत्रें आमच्या कडून मागवा. क्याटलाग मागवा.

किर्लोस्करबंधु.
पोष्ट किर्लोस्करवाडी (सं० औंध जिल्हा सातारा).
नो० नं० १२

ठिक ठिकाणी एजंटस् पाहिजेत.

सन लाइफ अशुअरन्स कंपनी ऑफ कानडा

[१८६९]

इंग्लिश सरकारची सत्ता देखरेख सरकारी हुकुमाशिवाय भांडवल गुंतवता येत नाहीं.

भांडवल तेरा कोटी रुपये.

पॉलिसीचे नमूने फारच सुधारलेले आहेत.

पालिसी .... बिन अटीच्या.
पॉलिसी .... बिन तक्रारी.
पॉलिसी .... बिन बुडणारी.

हिंदुस्थानचे मुख्य ऑफिस, हार्नबी रोड मुंबई. } रा. श्री मुधोळकर मध्यप्रांताचे व वऱ्हाडचे जनरल एजंट अकोला 'प्रांतवऱ्हाड नो. नं. १३

Oriental Govrnment security LIFE ASSURANCE COMPANY Limited

ESTABLISHED IN 1874.
R. Paterson, Brown, Manager,
HEAD OFFICE—BOMBAY

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES
IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This, the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act in treating the clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

It is not sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securities and lodged with the Goverument Official Trustee of Bombay in terms the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising, through deceas of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others by employir portion of their annual income or profits in effecting life policies, at onc create a fund equivalent to the savings of many years.

No man can be sure how long he will live. and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which his danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man make up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For term please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on application

M. DESOUZA.
CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C. P., BERAR & KHANDESH No. No. 14

हें पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं सदाशिवआश्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४६] आकोला—सोमवार तारीख १५ माहे जानेवारी सन १९१२ ई० [अंक ३

वर्गणीचे दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट. हां. .... २ रुपये
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोटिशींचें दर

दर ओळीस दीड आणा.
हेडिंगच्या दोन ओळी धरल्या जातील नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.
सुचनाः– गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील यापुढें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या शर्तींवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल.

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुप याप्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजार वरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमांच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक आकोला ९।९।०९ } G. A. Phillips. एजंट
नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कसाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या आकोले व उमरावती येथील ऑफिसांत विकत मिळतील. गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती कारितां बँकेंत तपास करावा.

एका चिपचें वजन २६ 2/3 तोळे असतें. साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत बाजारभाव ह्या सदराखालीं सांपडेल.

मुंबई बँक आकोला २१-९-१० } G. A. Phillips. एजंट
नो० नं० २

चांदीचीं भांडीं.

खरें सचोटीचें दुकान.

आमचे दुकानीं शुद्ध चिनई चांदीचीं सर्व प्रकारचीं सुबक व घाटदार भांडीं विक्रीस तयार असतात. माल काळजीपूर्वक वक्तशीर व्ही. पी. नें पाठवूं. मालाचे खरेपणाबद्दल जोखिमदार राहूं. एकवार अनुभव घ्यावा.

पुरुषोत्तम रामचंद्र वैशंपायन.
३ आदितवारपेठ, नासिक

श्री राधावल्लभाजयाति

वर्षफल।

हमारे पास सिर्फ १ पोस्टकार्ड पर किसी फल या फुल का नाम लिख भेजो हम आप के एक वर्ष का सुख, दुःख लोभ, हानि जीवन मरण, रोग, सन्तान तरेक्की, मौकूफी, व्यापार में किस वस्तु स लाभ होगा दिसावरी काम में कैसा लाभ होगा और जो महीना हानिकारक उस का उपाय महीनेवार वर्षफल व्ही० पी० द्वारा २। रुपये में भेज देंगे. हमारे यहां जन्म पत्रादि उत्तमोत्तम बनते है अनेक प्रशंसा पत्र मौजूद हैं, विशेष परिचय के अर्थ ०॥ आना का टिकट भेज कर सूचीपत्र मंगा लीजीये.

मिलने का पताः—
गोस्वामी राधामोहन शर्मा
नं ४ चित्तीखाना आगरा.

जाहिर नोटीस.

सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं मुक्काम आकोला, प्रांत वऱ्हाड, येथें आमचे वडील कै० कृष्णाजी दिनकर, एंजिनियर, यांनीं संपादन केलेलें व हल्लीं आमच्या मालकीचें घर, इमला व खुली जागा यासुद्धां, विकावयाचें आहे. हें घर आकोला येथें गांवांत जुम्मामशीदी नजीक आहे सदरील घराचे तीन चार सोईवार पृथक् भाग होण्यासारखें आहेत. यापैकीं एक अगर अधिक भाग अथवा संबंध वाडा विकत घेण्याची ज्यांची इच्छा असेल त्यांनीं खालीं सही करणार यांजकडे खालीं दिलेल्या पत्त्यावर किंवा रा० रा० नारायण खंडेराव फडके वकील, मुक्काम आकोला, यांजकडे किंवा रा० रा० लक्ष्मण जयराम हातवळणे आगरवेशी नवळ मुकुंद बाळकृष्ण यांचा वाडा, मुक्काम आकोला, यांजकडे समक्ष अगर पत्रद्वारें कळवावें, ह्मणजे किंमती वगैरे बद्दल खुलासा केला जाईल. व लागेल ती इतर माहिती देण्यांत येईल.

सही
काळू कृष्ण सहस्त्रबुद्धे मुक्काम पुणें, पेठ नारायण, घर नंबर ३४८
तारीख १७ माहे डिसेंबर सन १९११
नो० नं० ५

खबर.

सर्वांस कळविण्यांत येते कीं आमचे येथें शेतकीचे कामाचे लोखंडी नांगर, बैलाचा तांगा, लोखंडी बिडची चक्की वगैरे चिल्हर सामान विकण्याचे आहे. ज्याला घेणें असेल त्यांनीं किंमत माल पाहून समक्ष ठरवावी. कळावें. तारीख. २८-१२-११ इ० नोट नं० ९
गोपाल खुशालराव वकील आकोला.

खात्रीचीं औषधें विक्रीस तयार.

जागळेकर आणि कंपनी लिमिटेड आकोला.

यांचें दुकानीं जोगळेकर आणि कंपनी यांनीं तयार केलेलीं खात्रीलायक व सशास्त्र औषधें विक्रीकरितां तयार आहेत तरी ग्राहकांनीं अनुभव घेऊन खात्री करून घ्यावी.

सूतशेखर		दर तोळा	९
चंद्रपुटी प्रवाळ		”	२॥
सूर्यपुटी प्रवाल		”	२
अग्निपुटी प्रवाळ		”	१
नागाच्या गोळ्या		”	२
महायोगिराज गुग्गुळ		”	२
खोकल्याच्या गोळ्या		”	२
पोलादभस्म		”	३
लक्ष्मी विलास		”	१९
त्रिभूवन किर्ती		”	२
श्वास कुठार		”	२
सुवर्णमालनीवसंत		”	६॥
लघुमालनीवसंत		”	२
समिर पन्नग		”	६
रससिंदुर		”	३
चंद्रोदय		”	१९
हिंगाष्टक चुर्ण		बाटली	०=
डोळ्यांचें औषध		”	
	मोठी	”	।=
	लहान	”	·।·
लिनिमेंट आयोडिन		”	·॥·
टि. आयोडिन		”	।=
महावातास्त्र तेल		”	
	मोठी	”	॥≡
	मध्यम	”	।–॥
	लहान	”	०≡
उसांचा शिर्का		”	।≡
मध बाटली.			
	मोठी	”	।=
	लहान	”	०=॥
जिनसावर तेल		”	·॥·
ग्लिसराईन बाटली.			०≡
गजकर्ण अर्क		”	।=
गजकर्ण मलम		”	०≡॥
शंखद्राव.		तोळा	·॥·
कुचल्यादि वटी		”	·॥·
हिंगणबेटाचे तेल		”	०=
नारायण चुर्ण		”	०=
इच्छाभेदी जुलाब डझन			०=
गृहणी कपाट		तोळा	२॥
मौक्तिक शुक्ति		”	२
शितोपला चुर्ण		”	·=
चोपचिन्यादी चुर्ण		”	०≡
आम वातावर चुर्ण		”	०=

येणेंप्रमाणें औषधें विक्रीस तयार आहेत.

ता. १।१।१२
नोगळेकर आणि कंपनी लि.
नो० नं० २१ आकोला.

जाहिर नोटीस

जोगळेकर आणि कंपनी लिमिटेड आकोला यांत ज्या शेर होल्डरांनीं आपले शेरची रकम पु[illegible] भरली नाहीं त्यांनीं ती बाकी राहिलेली रकम या नोटिशीचे तारखेपासून पंधरा दिवसाचे आंत सदर्हू कंपनीचें ऑफिसांत अगर दुकानीं समक्ष अथवा मनीऑर्डरीनें भरण्याची तजवीज करावी. ता. १–१–१२

पो. सी. जोगळेकर आणि कंपनी
नो० नं० २२ म्यानेजिंग एजंटस्

नोटीस

रा. रा. पुरणचंद कस्तुरचंद मारवाडी व बाळकृष्ण नारायणदास अ० पा० चुलती केशर जवजे भगवानदास मारवाडी उभयतां राहणार उमरी प्रगणें पंचगव्हाण ता० आकोट यांस–

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं ता० २९-३-९७ रोजीं तुमच्या दुकानच्या नांवानें १००० एक हजार रुपयाचे १० किस्तीचें साधें गाहाणखत लिहून दिलें त्या किस्तींचे फेडीत गाहाण मिळकतीपैकीं नेर येथील स० नंबर ९८ चें शेत १०० रुपयांत खरेदी दिलें व स० नंबर १०६ चें शेत २०० रुपयांत तीन वर्ष पट्यानीं दिलें बाकीं राहिलेलें उमरी येथील स० नंबर १९ चें शेत हें ता० २४-६-१९०१ रोजीं गाहणाचे फेडींत बाकी कर्ज फिटेपर्यंत दिलें होतें. त्यासका आज अकरा पीकें झालीं. तुह्मास गाहणाचा हिशोब मागितला असतां देतो ह्मणून सांगतां परंतु हिशोब दाखवीत नाहीं यासाठीं कळविलें जातें कीं नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसाचे आंत हिशोब दाखवावा तसें न केल्यास सदर्हू शेत मी आपले ताब्यांत घेऊन पुढील व्यवस्था कायद्याप्रमाणें १-१२ इ. कळावें ता० ९-१-१२ तुर—दवलत रामू दळी व हल्ली मुक्काम खामगांव

सही
भावर्या वल्द रामू दळी राहणार नेमगांव निशानी खुद हातची
नो. नं. ३९

वऱ्हाडसमाचार.

पौष वद्य ११ शके १८३२ दुंदुभिनाम संवत्सर

पुण्य संदेश

श्रीमंत जार्ज सरकार यांनीं इंडियन लोकांना एक मोठी देणगी दिली आहे. आणि त्या देणगीमुळें सर्व राष्ट्राचें अंतःकरण त्यांनीं हस्तगत केलें आहे. ही अमोल्य देणगी ह्मणजे माहाराष्ट्रांतील विद्या प्रसाराचें कार्य होय. कै० परमपूज्य व्हीक्टोरिया यांनीं इंडियन लोकांस ब्रिटिश प्रजेचे राजकीय हक्क दिले आणि ह्मणूनच त्यांचा तो जाहिरनामा वेदग्रंथाप्रमाणें पवित्र मानण्यांत येतो. त्यांनीं हा नो इंडियन राष्ट्राचा पाया घातला त्याच्यावर त्याच्या कीर्तिमान नातवांनीं सुंदर असा विद्येचा मनोरा उभारण्याच्या कार्याला प्रारंभ केला आहे. त्यांनीं कलकत्ता युनिव्हर्सिटीच्या मानपत्राला उत्तर ह्मणून जो पुण्य संदेश सर्व राष्ट्राला कळविला आहे तो केवळ संदेश नव्हे तर आमच्या राष्ट्राची ही दुसरी सनदच होय. आमच्या आशा, महत्वाकांक्षा व मनोराज्यें हीं प्रत्यक्ष अनुभवाच्या क्षितीज्यावर उदयास आणण्याचा श्रीमंत जार्ज यांचा पूर्ण संकल्प ठरला आहे. त्यांच्या या सत्यसंकल्पापासून लाभण्याऱ्या विद्यामृतानें आमच्या राष्ट्रांत नवीन चेतना व जीव उत्पन्न होईल आणि भावी मंगल कल्याण याच त्यांच्या पुण्य संदेशांत पूर्णपणें अंतर्निष्ठ आहे. हा पुण्य संदेश प्रत्येक प्रजाजन आनंदानें वाचील आणि तो नित्यशः पठण करण्यासारखा आहे. राष्ट्राची आशाशी या संदेशाच्या शद्वावलींत मूर्तिमान उभी आहे. याचें मराठी शद्वचित्र येणेंप्रमाणें:—

सहा वर्षांपूर्वी कलकत्ता युनिव्हर्सिटीनें मला डॉक्टर ऑफ लॉची आनररी डिग्री दिली त्या प्रसंगाची आठवण झाली ह्मणजे मला सुख होतें. आणि आज हिंदुस्थानच्या उच्च प्रतीच्या शिक्षणाबद्दल वाटत असलेली मनापासूनची आस्था व्यक्त करण्याची संधि मिळाल्यामुळें मला आनंद वाटत आहे. हिंदी व युरोपिअन संस्कृति व आकांक्षा यांचा मिलाफ होण्याचे कामीं हिंदुस्थानांतील युनिव्हर्सिट्यां कडून मदत होणार असें मला वाटत असून त्यावरच हिंदुस्थानचें कल्याण अकल्याण अवलंबून राहील...नें खालूर्चे क्षेत्र व त्याचा दर्जा वायकोस नेण्यास युनिव्हर्सिट्युंलां पाठविलें नाहीं सबब उपाय ... कोणतेही प्रकारें जबाबदार नाहीं... माझे बायकोस वागविण्यास तयार आहे ...रितां तुह्मांस नोटीशीनें कळविलें जातें

नवे शोध लावण्याच्या पुष्कळशा साइ असल्याशिवाय हल्लींच्या काळीं कोणत्याहि युनिव्हर्सिटीस पूर्तता येत नाहीं. प्राचीन विद्येचें जतन करवयाचें काम तुमच्याकडे असून पाश्चात्य शास्त्रांस पुढें आणण्याचें कामही तुह्मांसच करावें लागेल. शिवाय तुह्मांला चारित्र्याचीहि तयारी केली पाहिजे; कारण त्याच्या अभावी विद्वता कुचकामाची ठरते. तुमच्या शिरावर असलेली जबाबदारी तुह्मी पूर्णपणें ओळखून असल्याचें मानपत्रांत नमूद केलें आहे; आणि तुमच्या पुढें असलेल्या कार्यांत तुमचें पाऊल एकसारखें पुढें पडो अशी माझी मनापासून इच्छा आहे. तुमची ध्येयें उच्च असून तीं प्राप्त करून घेण्यासाठीं तुह्मी कराल ते प्रयत्न अविश्रांत चालूं द्या. आणि असें झालें तर तुमच्या प्रयत्नास ईशकृपेनें यश आल्यावांचून खास रहाणार नाहीं.

सहा वर्षांपूर्वी मी इंग्लंडमधून हिंदुस्थानला सहानुभूतीचा संदेश पाठविला. आणि आज येथें येऊन त्यास 'आशा' हें आपलें ब्रीद कायम ठरण्याबद्दल सांगत आहे. मला चाहोंबाजूंस नूतन आयुष्यक्रमाचीं चिन्हें व हालचाली दिसत आहेत. शिक्षणानें तुह्मांस आशापूर्ण केलें असून उच्च दर्जाच्या व अधिक चांगल्या शिक्षणाच्या द्वारेंच तुमच्या मनांत उन्नतर आकांक्षाचा विकास होईल. हिंदुस्थानांत शिक्षणाचा प्रसार करण्यामाठीं त्याची सुधारणा करण्याकरितां माझे गव्हर्नर-जनरल-इन-कौन्सिल मोठमोठ्या रकमा देतील असें दिल्ली येथें माझ्या हुकुमावरून जाहीर करण्यांत आलें माझी अशी इच्छा आहे कीं सर्व देशभर शाळा व कॉलेजें यांची एकच गर्दी होऊन त्यांतून उद्योगधंदे व शेतकी व व त्याचप्रमाणें जीवनक्रमाचे दुसरे इतर धंदे यांत प्रवीण असलेले राजनिष्ठ व उपयुक्त नागरीक बाहेर पडावेत आणि ज्ञान व त्याच्या अनुषंगानें येणारा विचाराचा, सौख्याच व आरोग्याचा उन्नतर दर्जा यांनीं हिंदी प्रजेचीं गृहें उल्हसित होऊन त्यांस करावे लागणारे श्रमहि गोड वाटावेत अशी माझी मनीषा आहे ही माझी इच्छा शिक्षणानेंच सफल होणार असून हिंदुस्थानांतील शिक्षणाचें कार्य माझ्या अंतःकरणाशीं संलग्न राहील. माझ्या स्वतःबद्दल व माझ्या घराण्याबद्दल तुमच्या ठायीं वसत असलेल्या राजनिष्ठेचें तुह्मीं जें आश्वासन दिलेंत त्यानें मला संतोश वाटला असून ग्रेट ब्रिटन व हिंदुस्थान यांच्यामधील ऐक्याचे दुवे दृढतर करण्याची व व ब्रिटिश राजसत्तेखालीं तुमचे जे फायदे झाले व होत आहेत त्याबद्दल गुणग्राहकता व्यक्त करण्याची तुमची इच्छा असलेली पाहून मला फार आनंद होत आहे. तुह्मी आपलें कर्तव्य ह्मणून मला जे राजनिष्ठापूर्ण मानपत्र अर्पण केलेंत त्याबद्दल मी तुमचे आभार मानतों.

निरोप

गेल्या बुधवारीं आमचे बादशहा व ...या अंतःकरणाला स्फुरण देणारी त्यांचा ...श्रीमती मेरी यांनीं आमच्या देशाचा मुंबई बंदरीं निरोप घेतला. हा निरोप घेतांना त्यांच्या हातून कांहीं विशेष बोल बणार नाहीं हें जाणूनच कीं काय त्यांनीं कलकत्याच्या लोकसमूहाला त्यांच्या कौंसिलद्वारामार्फतीनें जो प्रेमसंदेश पाठविला तो सर्व राष्ट्रासच निरोप आहे. ज्याच्या मुखांतून इतकें प्रेमळ आशांनीं व आशीर्वचनांनीं भारलेले शद्वोद्गार निघाले त्याचें अंतःकरण किती मोठें आहे आण भावी उदार चरिताची पूर्व लक्षणें तेथें किती भरली आहेत याची कल्पना त्या निरोपावरून चांगली करितां येईल. हा निरोप वाचतांना मन सद्गदित होतें आणि त्यांतील भावार्थ जसजसा मनाच्या पटावर ठसूं लागतो तसतसें कित्येक वाचकांचे नेत्र आनंदाश्रूंनीं भरलेले दृष्टीस पडतील. त्या इंग्रजी निरोपाचें मराठी रूपांतर आह्मी या स्तम्भात खालीं मुद्दाम प्रसिद्ध करीत आहोंत. आणि आह्मी येथेंच विनंती करितों कीं हा निरोप वाचून मनन केल्याशिवाय कोणीही राहूं नये त्याच्या वाचनानें प्रत्येकाला धन्यता वाटेल, आणि प्रत्येकाच्या प्रत्ययाला येईल कीं श्री० जॉर्ज हाच आमचा खरा चक्रवर्ती असून याच्याच ठिकाणीं आमच्या राष्ट्राच्या सर्व आशा मूर्तरूपाला येऊं लागल्या आहेत.

"तुमच्या मानपत्रांतील शद्व निरर्थक नसून, त्या शद्वाचा माझ्या व माझ्या पत्नीच्या मनावर फार परिणाम झाला आहे. आह्मी कलकत्ता येथें येतांच, तुह्मी जें आमचें उत्साहपूर्वक स्वागत केलें आणि या शहरात व शहराच्या आसपास ज्या ज्या ठिकाणीं आह्मी गेलों तेथें जें प्रेमदर्शन आह्मी पाहिलें, तेणेंकरून तुमच्या शद्वांची यथार्थता उत्तम प्रकारें सिद्ध होत आहे. गेल्या थोड्या दिवसात जो काय अनुभव आह्मांस आला त्याची साभिमान आठवण आह्मांस पुढें सदैव राहील, कलकत्ता येथें आह्मी येतांच आमचें जें स्वागत करण्यांत आलें त्याची आणि आह्मीं व आमचें सिंहासन या संबंधाची आपली निष्ठा व प्रेम व्यक्त करण्याकरितां कलकत्ता येथें जमलेल्या आमच्या लक्षावधि उत्साही प्रजाजनांच्या देखाव्याची स्मृति आह्मांस पुनः पुनः होईल, आणि 'आह्मी येथें जी राजनिष्ठा आणि प्रेम पाहिलें, त्याचेंच वास्तव्य उत्तर आणि पूर्व हिंदुस्थानांतील सगळ्या लोकांच्या मनांत आहे अशी जी खात्री तुह्मी आपल्या मानपत्रांत दिली आहे, ती पाहून मला फार आनंद होतो.

आमचा आगमनोत्सव साजरा करण्यासाठीं जे निरनिराळे मनोरंजक देखावे आणि प्रदर्शनें दाखविण्यांत आलीं, तींही आह्मी कधीं विसरणार नाहीं.

आपली उत्कट प्रीति आणि कृतज्ञता यांची भेट आमच्या प्रयाण समयीं बंगाली लोकांनीं आह्मांस अर्पण केली आहे. याहून आह्मांस व आमच्या मुलांस अधिक मौल्यवान अशी दुसरी कोणतीही वस्तु मला व माझ्या पत्नीला मागतां आली नसती. ही देणगी एक वडिलार्जित अमूल्य मिळकत आहे असें समजून आमच्या मुलांनीं ती जपून ठेवावी याकरितां ती त्याच्या स्वाधीन करण्यासाठीं आह्मी बरोबर घेऊन जातों.

आह्मांस येथें परकेपणा वाटूं नये ह्मणून आणि आमच्या स्वागतासाठीं तुह्मी जें काय केलें, त्याबद्दल तुमचे पूर्णपणें आभार मानण्यास आह्मी समर्थ नाहीं; कारण आमची अंतःकरणें कृतज्ञतेनें भरून गेलीं आहेत. तुमचा निरोप घेतांना, महाराणी व मी अशी इच्छा करितों कीं, माझ्या सर्व जातींच्या व धर्मांच्या बंगाली प्रजेचें ऐक्य व्हावें, त्यांचा परस्पर सहानुभूति आणि भातृबुद्धि वाढवावी आणि परमेश्वराच्या सत्तेनें आणि प्रेरणेनें त्यांनीं आपल्या तृतीचा आणि सुखाचा मार्ग आक्रमण करावा.'

दिव्य दर्शन

गेल्या मंगळवारीं दोन प्रहरीं श्रीमंत जॉर्ज व सौभाग्यवती मेरी या दंपत्याचें दर्शन नागपुरास झालें. नागपुरचा देखावा अत्यंत रमणीय असा होता, आणि हा या प्रांताच्या इतिहासामध्यें चिरकाल स्मरणीय राहील. हजारो लोक त्या स्थळीं जमले होते आणि ज्यांनीं ज्यांनीं या नृपमूर्तीकडे पाहिलें ते ते असें सांगतात कीं कांहींतरी विलक्षण दिव्य तेज या उभयतांच्या चेहेऱ्यावर व्यक्त होत होतें. त्यांच्या आनंदी मुद्रा त्यांचा नमस्कार घेण्याची तऱ्हा आणि त्यांच्या सर्वच हालचालींमध्यें प्रेम, प्रजावात्सल्य व आनंद हीं मूर्तिमान खोदलीं आहेत कीं काय असा भास होई- ईश्वरी प्रसादच त्यांच्या हातून वाटला जात आहे असा अलौकिक चमत्कार अंतरदृष्टीपुढें उभा राही. लोकांनीं त्या दिवशीं जेव्हा प्रणाम केला तेव्हां त्यांच्या प्रांजलीमधून त्यांचीं अंतःकरणें प्रेमपूरानें नृपचरणीं श्रवत आहेत असा तो देखावा दिसत असे. नागपूरासच काय पण सर्व प्रांतभर ही आनंदाची लाट पसरली होती. आणि ह्मणूनच त्या दिवशीं रात्रीं त्यांचा वन्हीरथ स्टेशना स्टेशनावरून मुंबईकडे जात असतांना लोकसमूहाची दृष्टी रेल्वेच्या मार्गाकडे रात्रौ लागली होती. कोणालाही कांहीं त्या धांवत्या गाडीतून दिसण्यासारखें नव्हते पण कित्येक कोसाकोसाच्या अंतरावरून लोकांचीं मनें आपल्या वेड्या समजुतीनें त्या आगगाडीच्या डब्याकडे तटस्थ लागून राहीलीं होतीं. आणि पुष्कळांनीं आपआपल्या उभें राहण्याच्या ठिकाणाहूनच त्या स्पेशल गाडीकडे बोट दाखवून नमस्कार केला. देवाच्या मंदीराकडे पाहून जशी लोकांची वृत्ति होते तशी वृत्ति राजेसाहेबांची स्पेशलगाडी पाहून लोकांच्या मनांत उद्भुत झाली. ही अद्वितीय राजभक्ति कोणाच्या सांगण्यानें मनुष्याचा अंतःकरणामधून बहिःस्फूट होणार नाहीं. हा राजभक्तीचा अपरंपार समुद्र श्रीमंत जॉर्ज यांच्या चांगल्या परिचयाचा होता. हा अंतःकरणाचा परिचय कांहीं नियमित वर्षांचा नसला पाहिजे हा फार जुन्या पूर्व सुकृताचा परिणाम होय हा अनुवंशिक होय व हा अनुवंशिक ही आहे. आणि या पूर्वजन्मींच्या परिचयाच्याच जोरामुळें आमच्या राजेसाहेबांना येथील अस्वस्थतेची परवा वाटली नाहीं

किंवा बांबलाही स
प्रेमाच्या बांधमुळें
अंतःकरणें कल न्हयालाल मोतीलाल
कलकृत्याकडील ता० आकोट
आहे. आणि यांस–
कीं या देशाल र नोटिशीनें कळ-
वितों की मौजे दानापूर ता० नळगांव येथील शेत स० नंबर १ ठिकेमळीवाले वडिलोपार्जित असून यांतील अर्धा हिस्सा उत्तरेकडील निराळा वाटलेला आहे. तो तुह्मास माझ्या बापानें २० वर्षें पट्ट्यानीं लाविला व त्याप्रमाणें तुह्मी वाहिला व तुमचें पट्ट्याचीं वर्षें पूर्ण झालीं. मी तुमचे येथें पट्टा पाहण्याकरितां दोनतीनवेळां आलों तरी तुह्मी मला पट्टा दाखविला नाहीं व तुह्मी सदर्हू शेत माहादु वा गोविंदा बारी यांस दोनशे रुपयांस खरेदी करून दिल्याचें मला समजलें ह्मणून मला ही नोटीस देणें भाग पडलें तरी नोटीस पावल्यापासून ८ दिवसाचे आंत माझा पट्टा मला परत देऊन माझें शेत मजला द्यावें. तसें न केल्यास कायदेशीर व्यवस्था करावी लागेल. व खरेदी दिली असल्यास ती बातल असे. यापुढें मी तुमची कांहीं सबब न ऐकतां शेत पेरीन तमचा जबाबदार राहणार नाहीं. व या नोटिशीचा खर्च तुह्मास द्यावा लागेल. कळावें ता० ९-१-१२

...ण बहुते
शनिवारपा...
हरी वा... ...णार
...त इतकी गर्दी...
णसाना उभे राहण्य...
कांची ही धर्मनिष्ठा एवढी
बिनमोल आहे कीं तिला प्रस्तुतच्या
मानाप्रमाणें जर निराळें वळण
... ... सार्वजनिक

नोटीस बेशमी ददूजी वलद मनुजी कुणबी रा० मौजे तुरखेड तालुके दर्यापूर

यांसः––

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मी मजला पोस्टांतून नोटीस ता० ११।१२।११ रोजीं दिली त्यांतील मजकूर सर्व खोटा आहे तुह्मी ...ला बायकोस दिपवाळीकरितां दागदागिन्यासह नेली व तिला दोन महिन्यांनीं आणून घालण्याचें कबूल केलें परंतू आणून घातलें नाहीं. तुह्मी तिचे अंगावरील दागिनें मोडून खाल्ले तो तपशील:––––

१०० रु. पायांतील तोडे चांदीचे वजन तोळे १००
... रु. सोन्याच्या बाळ्या ४, कानांतील वजन तोळा १
२५ रु. नथ नाकांतील सोन्याची वजन तोळा १
२ जोडवे चांदीचे वजन तोळे १२
१५ कोपरवाळ्या चांदीच्या वजन तोळे १५
१५ पाटल्या चांदीच्या वजन तोळे १२
१० कंठी एक चांदीची पोवळ्यासमेत किंमत रुपये १०

येणें प्रमाणें दागिनें खाल्ल्याचे समजलें मी बरेचवेळां बायकोस नेण्यास आलों असतां तुह्मी पाठविलें नाहीं सबब मी ... कोणतेही प्रकारें जबाबदार नाहीं माझे बायकोस वागविण्यास तयार आहे करितां तुह्मांस नोटीशीनें कळविलें जातें कीं ही नोटीस पावतांच आठ दिवसांचे आंत माझे बायकोस दागिन्यासह माझें घरीं आणून घालावें तसें न केल्यास मी तुमचेवर दावा करून दागिनें, खर्चासह भरून घेईन, व बायको ताब्यांत घेईन ही नोटीस दिली सही ता० ८।१।१९१२ निशाणी हातचा आंगठा.

सही .

तुकाराम वल्लद भवानजी कुणबी
राहणार इटकीयाचा असे.

नो० नं० ३०

नोटीस

नोटीस बेशमी– श्रीधर नरसु साठे ब्राम्हण मास्तर राहणार मोरगांव डिग्रस तालुके खामगांव जि० बुलडाणा पो० जळंब यांस ––

नोटीस देणार एकोबा वल्लद लक्ष्मण हेलगे कुणबी रा० मोरगांव दिग्रस ता० खामगांव जि० बुलडाणा नोटिशीनें कळवितों कीं मोजे मोरगांव डिग्रस ता० खामगांव येथील शेत सर्वे नंबर ८६ एकर गुंठ १३८९ आकार रुपये ३० यांतील निम्मे हिस्सा आठ आण्याचा निराळा वाटेलेला पूर्वेकडील माझे मालकीचा तुह्मी माझे जवळून किंमत रु० १९६८॥। अक्षरी एक हजार नवसे अडुसष्ट बारा आण्यास विकत घेतला त्याबद्दल इसार रु० १०० शंभर होनाजी दामाजी वडोदे मोरगांवकर याचे मार्फत दिला. बाकीचे रु० एक महिन्यानीं तुह्मी मजला द्यावें. आज मी तुह्मास खरेदीखत करून द्यावें व खरेदीखतास लागणारा खर्च तुह्मी निम्मे लावावा व निम्मे ... लावावा. येणेंप्रमाणें ठराव होऊन इसार दिला. करितां हल्लीं नोटिशीनें कळवितों कीं, तुमचा करार होऊन गेला आहे अद्याप तुह्मी रुपये मजला दिले नाहींत सबब नोटीस देणें भाग पडली. तरी ही नोटीस पावतांच दोन दिवसांत तुह्मीं मजला रु० देऊन खरेदीखत करून घेणें. कारण मजला मावकाराचे रु० देणें आहे. त्याचें व्याज सुरू आहे. सदर्हू प्रमाणें न केल्यास तुह्मी दिलेला इसार परत मिळणार नाहीं व शेत मी दुसऱ्यास विक्री केल्यास त्याची किंमत कमी आल्यास जें कांहीं नुकसान येईल त्याजबद्दल तुमचेवर योग्य कोर्टांत दावा करून भरून घेऊं. व शेताची किंमत जास्त आली तर त्याजवर तुमचा हक्क नाहीं करितां अगाऊ नोटिशीनें कळविलें आहे. कळावें. ता. ९-१-१२ इसवी.

सही

एकोबा वल्लद लक्ष्मण हलगे द. खु.

नो० नं० ३१

नोटीस.

नोटीस बेशमी– पुंजाजी वल्लद शामजी माळी राहणार कन्ही महादेवाची ता० खामगांव जि० बुलडाणा यांसः–

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुमची लग्नाची बायको असून तुह्मी मला माझे बापाचें घरीं सोडून आज सरासरी सहा ६ वर्षें झालीं. तरी तुह्मी मला अद्यापपर्यंत घेऊन गेलें नाहीं. आणखी मी या दोन वर्षांत शाहाणी झाली आहे हें माझे बापानें आपणास कळविलें असूनही आपण आलें नाहीं. तुमची मी पुष्कळ वाट पाहून आहे. परंतु माझी तुह्मास आशाच नाहीं. करितां या नोटिशीनें आपणास कळविण्यात येतें कीं ही नोटीस आपणास मिळाल्या पासून ८ दिवसाचे आंत माझे कपड्या लत्याचा खर्च व खाण्यापिण्याचा खर्च रु० ३०० अक्षरी तीनशें घेऊन येऊन मला वरील कराराचे आंत घेऊन जावें. ज्या वेळेस तुह्मी मला माझे बापाचें घरीं सोडून दिलें त्यावेळीं गरीबी स्थितीमुळें माझे आंगावर दागदागीनें कांहींच नव्हते तरी आतां ही नोटीस आपणास मिळून मला आपण घेऊन जाणार नाहीं तर मी कराराचे वर दिवस झाल्यास दुसरा घरठाव करीन मग माझे वर आपला नवरेपणाचा कांहीं एक हक्क राहणार नाहीं. ही नोटीस लिहून दिली. सही ता० २९-१२-११ इ.

सही

वनमल्ला काशी मर्द पुंजाजी माळी राहणार ...वारी दगा पाडीं हल्लीं मुक्काम उंद्री ता० चिखली जि० बुलडाणा निशाणी हातची बांगडी.

नो० नं० ३२

नोटीस

नोटीस बेशमी गणपत वा॥ हरी आणि नामदेव ॥ विठू अवकाळे दोघे राहणार खेर्डे तालुके खामगांव जिल्हा बुलडाणे

यांसः–

मी खालीं सही करणार नथू वल्लद सूर्यभान अवकाळें राहणार खेर्डे हल्लीं मुक्काम निमगांव तालुके मलकापूर जिल्हा बुलडाणें मी नोटीशीनें तुह्मांस दोघांस कळवितों कीं तारीख २८ माहे आक्टोबर सन १९११ इसवी रोजीं शेत सर्वे नंबर ६४ एकर २२ गुंठा १ आकार रुपये ३६ यांतील माझा मालकीचा हिस्सा एकाद्वितियांश भावजी वल्लद रामू दळी राहणार निमगांवकर यांस खरेदीखत करून दिला आहे व वर लिहिलेलें शेत मी तुह्मास दोघांस दर सालचे दरसाल एकशेंविस रुपयांस पाच वर्षें लागवणीस दिलें आहे. ती स्वामीत्वाची रक्कम भावजी वल्लद रामू दळी निमगांवकर यांस देणें व त्याची पावती घेणें कळावें. तारीख १०।१।१२ दस्तूर दवलत रामू दळी राहणार निमगांव हल्लीं मुक्काम खामगाव.

सही

नथू वा॥ सुर्यभान अवकाळे राहणार निमगांव हल्लीं मुक्काम खामगांव निशाणी खुद्द हातची.

नो० नं० ३३

नोटीस.

ती. रा. रा. माधव व पुंजाजी वल्लद मांगो पाटील रा. मौजे नांदूरा खुर्द ता० मलकापूर

यांसः —

मी खालीं सही करणार नोटीस देतो कीं तुह्मी माझे सख्खे चुलते आहांत. माझा बाप पांडु पाटील हा सन १८९३ मध्यें मरण पावला. तारीख २२-११-१८९३ रोजीं माझा जन्म झाला. ते वेळीं तुमचा बाप ह्मणजे माझा आजा मांगो पाटील हयात असून तो सर्व इस्टेटीचा मालक होता. माझा आजा सुमारें १९०२ सालांत मरण पावला त्यानें तारीख ४-९-०२ सालीं मृत्युपत्र करून नोंदलें आहे. त्यांत माझ्या हिशावर मौजे नांदूरा खुर्द येथील घावे खांव १६ व शेत सर्वे नंबर ८९ यांतील निम्मे हिस्सा व मुजातपूर येथील शेत सर्वे नंबर ४२ यांतील निम्मे हिस्सा अशी स्थावर जिनगी असून ती तुह्मी आजपर्यंत उपभोगीत आहांत. मी हल्लीं सज्ञान झालों असून तुह्मास हिस्सा मागत असतां तुह्मी देत नाहीं. करितां या नोटिशीनें कळवितों कीं ही नोटीस तुह्मास पावल्यापासून १५ दिवसांचे आंत तुह्मी वरील स्थावर मिळकत व माझी व माझ्या बापाची आंदण वगैरेचीं भांडीं व सोन्या चांदीचे दागीन्यांतील माझा योग्य हिस्सा मजला द्यावा व तुह्मी आजपर्यंत शेताचें उत्पन्न घेतलें त्यापैकीं खर्च वजा जाता बाकी रक्कम द्यावी. तसें न केल्यास मी... कोर्टांत दावा करीन व या नोटिशीचा खर्चासुद्धां बोजा तुह्मावर... मॅजिस्ट्रेटच्या तारिख ८-१-१२ इ० ...थें तुके—इटा- विठु वल्लद दाखविण्याचा मना- नकंपनीनें हे देवाचे

नो. नं. ३४, जाहीर केल्यावरून ...ों मुसलमान लोकांची होती. पण या देखा

नोटीस बेशमी लोकांचीं मनें क्षुब्ध नामदेव वा विठू अव... भीति वाटल्यामुळें खेर्डे तालुके खामगांव जि... यानीं प्रयोग

यांस· हकूम

मी खालीं सही करणार भावजी वा॥ रामू दळी राहणार निमगांव तालुके मलकापूर जिल्हा बुलडाणे मी नोटीशीनें तुह्मां दोघांस कळवितों कीं नथू वा॥ सुर्यभान अवकाळे राहणार खेर्डे याचें शेत आह्मी तारीख २८ माहे अक्टोबर सन १९११ इसवी रोजीं शेत सर्वे नंबर ६४ एकर गुंठें २२-१ आकार रुपये ३६ यांतील त्याचा मालकीचा हिस्सा एकद्वितीयांश खरीदीखत करून घेतला आहे सदर्हू वर लिहिलेलें शेत तुह्मा दोघांस नथू वा॥ सुर्यभान अवकाळें यांनीं दरसालचे दरसाल एकशे विस रुपयाप्रमाणें पांच वर्षें पर्यंत लावलें आहे ती रक्कम नथू वा॥ सुर्यभान अवकाळे यांस देऊं नये जर तुह्मी ती रक्कम नथू वा॥ सुर्यभान यांस दिली तर वरील रक्कम तुह्मा दोघापासून डबल घेतली जाईल. ती रक्कम आह्मास देऊन आमची पावती घेणें गाडेपट्ट्याचा करार पौष शुद्ध ९ चा होता. वरील रक्कम तुह्मी दोघां जनांनीं पंधरा दिवसानीं आणून द्यावी व आमची पावती घ्यावी. असें न केल्यास तुमचेवर फिर्याद करून कोर्ट खर्चासुद्धां रक्कम वसूल करून घेऊं. आह्मास असें समजलें आहे कीं तुह्मी अप्रक्रियाची फिर्याद करणार आहांत तर तुह्मी असें न करतां तुह्मी आह्मापासून आपसांत घेतलेले रकमेस खरीदीखत करून घेणें जर तुह्मी अप्रक्रियाची फिर्याद वगैरे कराल तर आह्मी कोर्ट खर्च कबूल करणार नाहीं कळावें तारीख १०-१-१२ इ.

दस्तुर—दवलत रामू दळी राहणार निमगांव हल्ली मुक्काम खामगांव

सही

भावजी वल्लद रामू दळी राहणार
निमगांव निशानी खुद्द हातची

नो. नं. ३५

किंवा बांधलाही ते म्याले नाहींत. त्यांच्या प्रेमाच्या बांधमुळें किती लक्षावधि लोकांची अंतःकरणें कलकत्त्यास प्रसवूं लागलीं हें कलकत्त्याकडील हकीकतीवरून पूर्वीच कळलें आहे. आणि ह्मणूनच आह्मी ह्मटलें आहे कीं या देशाला नुसता राजदर्शनाचा लाभ झाला असें नाहीं तर हा दिव्य दर्शनाचा लाभ होय.

ऋणमोचन.

वऱ्हाडामध्यें ऋणमोचन हें क्षेत्र फार जुनें व प्रसिद्ध आहे. ही जागा पयोष्णीच्या कांठीं असून तेथें महादेवाचें देवालय आहे. मूर्तिजापूर स्टेशनाजवळील माना स्टेशनापासून सुमारें ५ कोसावर हें स्थळ आहे. पूर्णा नदीच्या कांठावरील वैराण अशा भागांत हें महादेवाचे देऊळ आहे. व या पुण्यस्थानाचा महिमा पौष मासांतील शेवटल्या रविवारीं असतो. तेथें हजारो लोक जमतात आणि मोठ्या भक्तिभावानें पूर्णेत स्नान करून ओल्यानें महादेवावर पाणी घालून लोक आपली यात्रा पुरी करितात. कालचा आदितवार पौष मासांतील शेवटला असल्यामुळें आणि कालच मकर सक्रांतीचा योग जुळून आल्यामुळें यंदा यात्रा फारच मोठी भरली. विशेष करून कुणबी लोकांचा भरणा मोठा असतो आणि बहुतेक लोक वऱ्हाडचेच असतात. शनिवारपासून आगगाड्यांच्या डब्यांत इतकी गर्दी होत असते कीं माणसांना उभे राहण्यास जागा नसते. लोकांची ही धर्मनिष्ठा एवढी मोठी व बिनमोल आहे कीं तिला प्रस्तुतच्या कालमानाप्रमाणें जर निराळें वळण लागेल तर केवढीं तरी सार्वजनिक कार्यें उभारतां येण्यासारखीं आहेत. अशा लोक समुदायामध्यें नवीन प्रेरणा उत्पन्न होतील तर याच यात्रा खरोखर फलद्रूप अधिक होतील हल्लींच्या दळणवळणाच्या काळांत क्षेत्राक्षेत्रामधून यात्राच्या वेळां साधून कांहींतरी उपयुक्त सार्वजनिक गोष्टी प्रचलीत करण्याचा उद्योग सुरूं केला पाहिजे. नाहींतर हल्लींच्या तांत्रिक यात्रांनीं लोकांचे हाल अधिक होतात व पर्यटनाचा फायदा फारसा लाभत नाहीं.

वऱ्हाडवृत्त.

रा० रा० जी० ए० एन् सलें आय० सी० एस् असिस्टंट कमिशनर यांस आकोल्यास बदलण्यांत आलें.

रा० रा० एम्० एफ्० कामरी असिस्टंट कमिशनर यांस उमरावतीस नेमण्यांत आलें.

रा० रा० पुरुषोत्तम कृष्ण काळेले मुनसफ यांस पश्चिम वऱ्हाडांत बदलण्यांत आलें.

रा० रा० केशव बळवंत शेवरे मुनसफ यांस खामगांवाहून मेहकरास बदलून रा० रा० काशीनाथ खंडेराव गर्दे मुनसफ यांस मेहकराहून खामगांवांस बदलण्यांत आलें.

(मुंबई येथील गांधर्व महाविद्यालयाचें जें डेप्युटेशन आकोल्यांस [illegible] होतें त्यांचा गौरव आकोल्यास गेल्या बुधवारी फारच चांगल्या प्रकारें झाला. गेल्या बुधवारीं रात्री त्यांनीं भजनाचा जलसा केला तेव्हां येथील श्रेष्ठ नागरीक व गुरुवर्य रा० रा० विष्णू मोरेश्वर महाजनी यांनीं त्या संस्थेचे चालक रा० रा० विष्णू दिगंबर पळूसकर यांच्या स्तुत्य परिश्रमाचें अभिनंदन केलें. आणि लोकांनीं जमा केलेली ३०० रु० वर्गणी व एक महावस्त्र अल्प पारितोषक ह्मणून त्यांस अर्पण केलें.) प० विष्णूबुवा हेही मोठे गुणी वक्ते आहेत. त्यांनीं मुख्य वर्गणीदार रा० गा० महमद बशिरुद्दिन आदिकरून नागरिकांचे आभार मानलें आणि गायनविद्येचें महत्व सांगितलें.

अपकारी हरासः--- या जिल्ह्याचे अपकारी हरास येथील टाऊन हालांत या आठवड्यांत झाले आणि अजून कांहीं हरास होणें शिल्लक राहिलें आहेत खुद्द आकोल्याला कलालींचें उत्पन्न व[illegible] आहे आणी सर्व जिल्ह्याच्या अपकारींचें उत्पन्न गेल्या वर्षाइतकें पूरें येईल असा रंग दिसतो.

श्री राजेश्वर इमारत खात.

---:o:0:o:---

दिसेंबर महिन्यांतील जमानांवेचा तपशिल

जमा

४३५॥॥ मागिल शिल्लक.

५ ता. ९।१२।११ इ.

५ हरिरामचंद्र रोहिणखेडकर

३० ता. १०।१२।११ इ.

२५ हणमंत रावजी खानजोडे

५ द्वारकानाथ गणेश देशमुख वकील

२५ ता. १७।१२।११ इ.

२५ नारायण राघव बांडी.

६०

४९५॥≡।

नावें

४२।=॥ ता. ३।१२।११ इ.

देवळांस गिलावा करण्याबद्दल मजूरी.

३५८॥ ता. १०।१२।११ इ.

देवळांस गिलावा करण्याबद्दल मजूरी

२४॥≡ ता. १७।१२।११ इ.

देवळांस गिलावा करण्याबद्दल मजूरी

४॥≡ ता. २२।१२।११ इ.

चुना पिपे ३

२४८≡॥। ता. २३।१२।११ इ.

देवळांस गिलावा करण्याबद्दल मजूरी

८=। ता. २६-१२-११ इ.

सिंहण रंगाकरितां

३३॥॥ ता. ३१।१२।११ इ.

देवळांस गिलावा करण्याबद्दल मजूरी.

१६५८-

३३०॥=। शिल्लक.

४९५॥≡।

शिल्लक जोगळेकर आणि कंपनी लिमिटेड आकोला यांचे आफिसांत

ता. १-१-१२ इ.

नारायण काशिनाथ दांते

परशराम चिंतामण जोगळेकर

व्यवस्थापक

श्री राजेश्वर कमेटी आकोला.

वर्तमानसार.

गेल्या एक महिन्यांपासून पांदिचेरी येथें कौन्सिलची बैठक चालू असून तींत हिंदुस्थानांतील फ्रेंच वसाहती ब्रिटिश सरकारच्या ताब्यांत देण्याच्या महत्वाच्या प्रश्नासंबंधानें वाटाघाट चालू आहे.

धारवाडचे प्रमुख व्यापारी व दक्षिणेंतील लिंगायत ज्ञातीचे एक प्रमुख गृहस्थ मि० चनमल्लाप्पा अण्णा टेंगिनकाई यांस गेल्या बुधवारीं दुपारी दीड वाजतां देवाज्ञा झाली. त्यांचा प्रतविधि गुरुवारीं झाला, त्या प्रसंगीं निरानराळ्या जातींची पुष्कळ मंडळी हजर होती हुबळी, गदग, बेटिगेरी वगैरे आजूबाजूच्या गांवचे पुष्कळ प्रमुख व्यापारी आले होते. त्यांनीं प्रथम एका व्यापारी पेढींत कारकुनाची नोकरी धरली होती व पुढें स्वतःच्या कर्तबगारीनें व्यापारांत पुष्कळ पैसा मिळवून लौकिक संपादन केला. धारवाड व गदग येथें त्याचे दोन जिनिंगचे कारखाने आहेत. लिंगायत शिक्षणफंडाचे ते कित्येक वर्षे [illegible]त सेक्रेटरी होते. तसेंच ते धारवाड म्युनिसिपल स्कूलबोर्डाचे चेअरमन व आनररी मॅजिस्ट्रेटही होते कर्नाटकांतील प्रमुख व्यापाऱ्यांमध्यें त्यांची गणना होती. पुष्कळ जाहीर संस्थांस व गरीब लोकांस त्यांनीं मोठमोठ्या देणग्या दिल्या आहेत. त्यांच्या मृत्यूमुळें लिंगायत जातींतील एक वजनदार गृहस्थ नाहींसे झाले आहेत. लिंगायत ज्ञातींच्या रिवाजाप्रमाणें त्यांचें प्रेत धारवाड येथील त्यांच्या जिनाच्या कारखान्याच्या कंपाउंडमध्येंच पुरण्यांत आलें. मरणसमयीं त्यांचें वय सुमारें ७२ वर्षांचें होतें.

ताब्रिज येथील चार घरांतून राशियन सैन्यावर गोळीबार करण्यांत आल्यामुळें, तीं घरें सदर सैन्यानें उडवून दिलीं आणखी तींत इराणी लोकांस फांशी देण्यांत आलें.

लाहोर येथील मुसलमानांनीं हाजी नबाब फत्तेअली काझिलबक्ष यांच्या अध्यक्षतेखालीं एक मोठी सभा भरून इराणांत धुडगुस घालून त्या देशाचे स्वातंत्र्य नष्ट करूं पाहणाऱ्या रशियाचा निषेध करण्यांत आला.

लाहोर, येथील 'सिव्हिल अँड मिलिटरी गॅझेट' पत्रानें शिराज येथून गेल्या ता० १५ रोजीं पाठविण्यांत आलेली हकीकत प्रसिद्ध केली आहे, तीवरून असें समजतें कीं, सगळ्या इराणभर परदेशी मालास बहिष्कार घातला जात आहे. फिरंगी लोकांविरुद्ध चळवळ करण्याच्या कामीं लोकांनीं परस्परांस मदत करावी असा उपदेश करीत इराणी मुल्ला मांचोगांत फिरत आहेत. " शिराज येथील इंग्रज व्यापाऱ्यांशीं कोणत्याही प्रकारचा संबंध आपण ठेवणार नाहीं " अशा अर्थाचें लेखी अभिवचन येथील देशी व्यापाऱ्यांनीं दिलें असून आज तर व्यापार बंद आहे. इंग्रजी शिपाई आणि स्वार यांस दाणागोटा न विकण्याविषयीं शहरांतील लहानसहान दुकानदारांस हुकूम सुटले आहेत व मुल्लांच्या उपदेशाचा फायदा घेऊन चहा, साखर इत्यादि वस्तूंचे भाव व्यापाऱ्यांनीं मनस्वी वाढविलें आहेत.

गेल्या शनिवारीं, होम्स येथें कांहीं इटाल्यन सैनिक बांधकामांत गुंतलें असतां तुर्की सैन्याच्या एका मोठ्या तुकडीनें त्यांजवर हल्ला केला. तीन तास लढाई झाल्यावर तुर्की फौजेस मागें हटविण्यांत आलें. २१ इटाल्यन शिपाई जखमी झाले.

बंगलोर येथें एका सिनिमेटोग्राफ कंपनीस ता. ६ रोजीं रात्रीं मॅजिस्ट्रेटच्या हुकूमावरून सिनिमेटोग्राफमध्यें तुर्क—इटालियन युद्धाचे देखावे दाखविण्याची मनाई करण्यात आली. कंपनीनें हे देखावे दाखविण्याचें शहरांत जाहीर केल्यावरून प्रयोग पाहण्यासाठीं मुसलमान लोकांची फार गर्दी जमली होती. पण या देखाव्यामुळें मुसलमान लोकांचीं मनें क्षुब्ध होतील अशी पोलिसास भीति वाटल्यामुळें चीफ इन्स्पेक्टर मि. बॅर्टल्स यानीं प्रयोग बंद करण्यासंबंधानें मॅजिस्ट्रेटचा हुकुम मागविला हा हुकुम लोकांस कळविण्यात येताच ते खुष झाले व यापुढें हे देखावे दाखविण्याची मनाई करण्यात आली दरबार संबंधाचे देखावे दाखविणाऱ्या सिनेमेटोग्राफ कंपनीशीं या कंपनीचा कांहीं संबंध नाहीं.

चिनांतील लोकसत्तावाद्यानीं परराष्ट्रांकडे एक जाहीरपत्रक पाठविलें असून त्यांत राज्यकर्त्या मांचू लोकांविरुद्ध आपल्या सर्व तक्रारी ग्रथित केल्या आहेत- राज्यक्रांतीपूर्वी मांचू राज्यकर्त्यांनीं परराष्ट्रांशीं जे तहनामे कर्जरोखे व करारमदार केले असतील ते अबाधित ठेवण्याचा लोकसत्ताक राज्याचा निश्चय आहे- मात्र राज्यक्रांतीनंतर मांचूंनीं कांहीं भानगडी केल्या असतील त्यांबद्दलची जबाबदारी लोकसत्ताक राज्यावर नाहीं. चीनची भरभराट व प्रगती करण्याकरितां कायदे, राज्यव्यवस्था व जमाबंदी यांची सुधारणा करणें, व्यापारासंबंधी प्रतिबंध काढून टाकणें, धर्मविषयक बाबतींत परम सहिष्णुतेचें तत्व अमलांत आणणें व परराष्ट्रांशीं अधिक स्नेहाचे संबंध ठेवणें हीं लोकसत्ताक राज्याचीं अंगीकृत कार्यें होणार असून परराष्ट्रांची आपणासंबंधानें सहानुभूति असावी अशी जाहिरपत्रकांत शेवटीं विज्ञप्ति करण्यांत आली आहे.

चांकींग येथून आलेल्या तारेवरून समजतें कीं झेश्वानचे व्हाइसराय चावरफेंग व बादशाही सेनापति टीन यांस क्रांतिवाल्यांनीं फांशी दिलें आहे.

पूर्वी ठरल्याप्रमाणें पेकिन राजधानीपासून ते समुद्रापर्यंतचा रस्ता निष्कंटक ठेवण्याकरितां सदरहू रस्त्यावर परराष्ट्रांनीं आपले सैनिक ठेविले आहेत.

जाहिर नोटीस

सर्वत्र साहु सावकार व इतर लोकांस कळविण्यांत येते कीं खालीं सही करणार नोटीस देतोकीं सर्वे नंबर ४९।३३।३२ हें मौजे मंगरूळ राजनखेड, सोनगीरी येथील असून तें माझे मालकीचे आहेत तें कोणी गहाण फरोक्त अगर बक्षिस वगैरे घेऊं नये मर घेतलें आणि त्यापासून पुढें फिर्यादीची वेळ आली तर त्याचा जबाबदार मी राहणार नाहीं. तसेंच मौजे पाटखेड ता० आकोला येथील माझें घर पाग वगैरेहि कोणी गहाण फरोक्त वगैरे घेऊं नये कळावें ता० ८।१।१२ इ. सही

सखाराम चाहूदाजी कुणबी रा. पाटखेट ता. आकोला पो.

नो. नं २४ राजंदा दस्तुर खुद्द

जाहिर नोटीस.

सर्वत्र शेट सावकार लोक यांस—

मी खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यात येते कीं माझा मुलगा नामें विठू यांस मी माझ्या घरांतून एक महिना झाला घरांचे बाहेर काढून दिलें आहे कारण त्याची वाईट वर्तणूक असून तो वाईट लोकांचे नादीं लागला आहे. करितां कळविण्यांत येते कीं त्याजपासून मोमनाबाद येथील शेत, बयती येथील शेत, पळसीसुपो येथील शेत व एक धावे दोन छप्पर तीन धारणी असा स्थावर व जंगम माल गहाण खरेदी अगर भाडेपठ्यानें कोणीं घेऊं नये. यास कोणी कर्ज वगैरे देऊं नये दिल्यास माझी इस्टेट जबाबदार नाहीं कमु व बोदु मारवाडी या उभतांचें कर्ज माझे मुलाचे हातचे ४० रुपये देऊन पावती घेतली आहे. कर्ज कोणाचे राहिलें नाहीं. कळावें ता० ४-१-१२

सही

...नु वा। रतन सोनार राहणार

नो० नं० २९ धानेगांव द० खु०

नोटीस

नोटीस बेशमी बळीराम वा। गनाजी वडे राहणार सांगळीदुरघड ता० मुर्तिजापूर जि० आकोला यांस—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुह्मी माझें गंधर्वाचें पती असून गंधर्व होऊन अजमास १८ वर्षें झालीं. हल्लीं मी १३ वर्षें लोकांचें घरीं राहून मजला कर्ज रुपये ३०० झालें आहे. हल्लीं कोणी कर्ज देत नाहीं माझे अन्नवस्त्राची फार बंडाळ होत आहे वरून तुह्मांस या नोटिशीनें कळविण्यांत येते कीं मजला झालेलें लोकांचें कर्ज देऊन नोटीस पावल्यापासून १५ दिवसाचे आंत चार पंचासमक्ष घेऊन जावें. याप्रमाणें तुमचेकडून न झाल्यास मजला दुसरा घरठाव करण्याविषयीं हीच फारकत समजली जाईल. व माझ्यावर तुमचा नवरेपणाचा हक्क राहणार नाहीं. व या नोटिशीचा खर्च तुमचेवर असून तुह्मांस द्यावा लागेल. कळावें ही नोटीस दिली ता० १०-१-१२ इ. द० किसनराव व्यंकटराव देशमुख राहणार कारंजा सही

मुली मर्द बळीराम राहणार यवार्डी

नो. नं. २६ हल्लीं मु० कारंजा

जाहिर नोटीस

सरकार व सर्व लोक यांचे सेवेशीं

मी खालीं करणार नम्रपणें जाहीर करीत आहे कीं, मी उदेभान सुतार राहणार साखर ता० वाशीम यांची गंधर्वाची बायको असून त्यांनीं मला आज ३।४ वर्षांपासून गोप्री येथें माझ्या माहेरी आणून घातलें आहे. माझ्या बापानें कर्ज काढून आजपर्यंत माझें व माझ्या मुलाचें पोषण केलें मला घेऊन जाण्याबद्दल व लोकांचे कर्जाची फेड करण्याबद्दल मी त्यास १५ दिवसाचे मुदतीची एक पोष्टांतून व एक सदर्शन प्रेस मधून अशा दोन नोटिशी दिल्या त्यासही आज ६ महिने झाले तरी त्यांनीं मला नेलें नाहीं. लोकांच्या खाल्लेल्या पैशाचीही कांहीं व्यवस्था केली नाहीं. व आतांही पुढें माझी व्यवस्था करतील ही मुळींच आशा नाहीं. व सावकार तर आतां पैसा न देतां त्यांच्या असलेल्या पैशाबद्दलच निकडीची मागणी करीत आहेत. यामुळें माझे खाण्यापिण्याचे फार हाल होत आहेत या करितां नाइलाज ह्मणून तुम्हा सर्वांच्या चरणी जाहीर करून मी दुसरा घरठाव करीत आहे. कळावें. तारीख ३०-१२-११ इ०

सही

सुगंधी मर्द उदेभान सुतार हल्लीं वस्ती गोप्री ता० वाशीम हातची निशाणी बांगडी.

नो० नं० २७

नोटीस

तानाबाई जवजे गोविंदराम नत्रालीण राहणार मौजे ... ता० ... जि० बुलडाणा यांस:—

नोटीस देणार कुकाजी वल्लद जाणूलोणारी राहणार खामगांव जि० बुलडाणा नोटिशीनें कळवितों कीं कजबे गेरू माटरगांव पैकीं माटरगांव येथील शेत निशानी पांढरीचे निमाजग्यावालें सर्वे नंबर १० दहा याचें खानें खुद्द माझें नांवें असून सालीम शेत वडीलोपार्जीत आमचे मालकीचे तुह्मास माझे बापानीं वहितीस दिलें. तुह्मी त्याचा उपभोग घेतां करितां नोटिशीनें कळवितों कीं माझे बापानीं किती वर्षाकारितां वहितीस दिलें व त्याजबद्दल तुम्हास करून दिलेला दस्तैवज ही नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसाचे मुदतीचे आंत तुह्मी मजला दाखवावा अथवा त्या दस्तऐवजाची नक्कल करून पाठवावी सदर्हू शेत पूर्ण आमचे मालकीचे आहे. त्यांतील झाडवगैरे तुह्मी तोडल्यास व शेताचा तुह्मी उपभोग घेतला आहे. सबब आमचे नुकसान झालें त्याजबद्दल योग्य कोर्टांत तुमचेवर दावा करून नोटिशीच्या खर्चासुद्धां भरून घेऊं. करितां नोटिशीनें कळविलें आहे. कळावें संमत १९६८ पौष वा ६ ता० ९-१-१२ इ.

सही

कुकाजी जाणूजी लो० रा० खामगांव द० खु०

नो० नं० २८

दिल्ली दरबार.

मानपत्राचें उत्तर देतानां "**हिंदुस्थानची एक सारखी प्रगति होत जावी ही आपली उत्कट इच्छा आहे.**" असें बादशहानीं ह्मटलें. हिंदुस्थानांत शेंकडा ८० टक्के लोक शेतकीवर निर्वाह करीतात. तेव्हां त्यांच्या मध्यें अगोदर प्रगति झाली पाहिजे. त्यांची प्रगति होण्यास शेती सुधारली पाहिजे. शेती सुधारण्यास सुधारलेल्या आउतांचा जास्त जास्त प्रसार झाला पाहिजे. हें उघड आहे. आणि ही सुधारलेली शेतकीचीं आऊतें ह्मणजे लोखंडी नांगर कडबा कापण्याचीं यंत्रें, मोटेचीं चाकें, वगैरे वगैरे तयार करण्याचें काम आह्मी करीत आहों. सबब हीं यंत्रें आमच्या कडूनच मागवा. क्याटलाग मागवा.

किर्लोस्करबंधु.

पो० ष्ट किर्लोस्करवाडी (सं० औंध जिल्हा सातारा).

नो० नं० १२

ठिक ठिकाणी एर्जंटस् पाहिजेत.

सन लाइफ अशुअरन्स कंपनी ऑफ कानडा

[१८६९]

इंग्लिश सरकारची सत्ता देखरेख सरकारी हुकुमाशिवाय भांडवल गुंतवता येत नाहीं.

भांडवल तेरा कोटी रुपये.

पॉलिसीचे नमूने फारच सुधारलेले आहेत.

पालिसी .... बिन अटीच्या.

पॉलिसी .... बिन तक्रारी.

पॉलिसी .... बिन बुडणारी.

हिंदुस्थानचे मुख्य ऑफिस, हार्नबी रोड मुंबई. } ऱ्य. श्री मुधोळकर मध्यप्रांताचे व वऱ्हाडचे जनरल एजंट अकोला 'प्रांतवऱ्हाड नो. नं. १३

Oriental Govrnment security LIFE ASSURANCE COMPANY Limited

ESTABLISHED IN 1874.

R. Paterson, Brown, Manager,

HEAD OFFICE—BOMBAY ... नाटाम.

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES
IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act in treating the clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

It is not sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securities and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising, through decease of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others by employing portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

No man can be sure how long he will live, and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which his danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man make up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For terms please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on application

M. DESOUZA,

CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C. P., BERAR & KHANDESH No. No. 14

हें पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं सदाशिवआश्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें.

Registered No N. N4

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४६] आकोला—सोमवार तारीख २२ माहे जानेवारी सन १९१२ ई० [अंक ४

वर्गणीचे दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट. हां. .... २ रुपये
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोटिशींचें दर

दर ओळीस दीड आणा.
हेडिंगचा दोन ओळी धरल्या जातील
नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.
सुचनाः— गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील यापुढें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल

जा[illegible]त

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या अटींवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवावर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल.

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुप याप्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पाच हजार.वरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमाच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक , G. A. Phillips.
आकोला ९।९।०९(एजंट
नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कमाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या आकोले व उमरावती येथील ऑफिसांत विकत मिळतील. गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती करितां बँकेंत तपास करावा.

एका चिपचें वजन २६३ तोळे असतें. साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत बाजारभाव ह्या सदराखालीं सांपडेल.

मुंबई बँक G. A. PHILLIPS.
आकोला २१.९.१०(एजंट
नो० [illegible]० २

चांदीचीं भांडीं.

खरें सचोटीचें दुकान.

आमचें दुकानीं शुद्ध चिनई चांदीचीं सर्व प्रकारचीं सुबक व घाटदार भांडीं विक्रीस असतात. माल काळजीपूर्वक व्ही. पी. नें पाठवूं. मालाचे खरेपणाबद्दल जोखिमदार राहूं. एकवार अनुभव घ्यावा.

पुरुषोत्तम रामचंद्र वैशंपायन.
२ आदितवारपेठ, नाशिक

श्री राधावल्लभाजयाति

फल।

हमारं पास सिर्फ १ पोस्टकार्ड पर किसी फल वः फूल का नाम लिख भेजो हम आप के एक वर्ष का सुख, दुःख लोभ, हानि जीवन मरण, रोग, सन्तान तरेक्की, मौकूफी, व्यापार में किस वस्तु म लाभ होगा दिमावरी काम में कैसा लाभ होगा और जो महीना हानिकारक उस का उपाय महीनेवार वर्षफल व्ही० पा० द्वारा -। रुपये में भेज देंगे. हमारे यहां जन्म पत्रादि उत्तमोत्तम बनते है अनेक प्रशंसा पत्र मौजूद हैं, विशेष परिचय के अर्थ ८॥ आना का टिकट भेज कर सूचीपत्र मंगा लीजीये.

मिलने का पत्ताः—
गोस्वामी राधामोहन शर्म्मा
नं ४ चित्तीखाना आगरा.

जाहिर नोटीस.

सर्व लोकांस कळावण्यांत येतें कीं मुक्काम आकोला, प्रांत वऱ्हाड, येथें आमचे वडील कै० कृष्णाजी दिनकर, एंजिनियर, यानीं संपादन केलेलें व हल्लीं आमच्या मालकीचें घर, इमला व खुली जागा यासुद्धां, विकावयाचें आहे. हें घर आकोला येथें गांवांत जम्मामशीदी नजीक आहे सदरील घराचे तीन चार सोईवार पृथक् भाग होण्यासारखे आहेत. यापैकीं एक अगर अधिक भाग अथवा संबंध वाडा विकत घेण्याची ज्यांची इच्छा असेल त्यांनीं खालीं सही करणार यांजकडे खालीं दिलेल्या पत्त्यावर किंवा रा० रा० नारायण खंडेराव फडके वकील, मुक्काम आकोला, यांजकडे किंवा रा० रा० लक्ष्मण जयराम हातवळणे आगरवेशी जवळ मुकुंद बाळकृष्ण यांचा वाडा, मुक्काम आकोला, यांजकडे समक्ष अगर पत्रद्वारें कळवावें, ह्मणजे किंमती वगैरे बद्दल खुलासा केला जाईल. व लागेल ती इतर माहिती देण्यांत येईल

सही

काळू कृष्ण सहस्रबुद्धे मुक्काम पुणें, पेठ नारायण, घर नंबर ३४८
तारीख १७ माहे डिसेंबर सन १९११
नो० नं० ५

खबर.

सर्वांस कळविण्यांत येते कीं आमचे येथें शेतकीचे कामाचे लोखंडी नांगर, बैलाचा नागा, लोखंडी बिडची चक्की वगैरे चिल्लर सामान विकण्याचे आहे. ज्याला घेणें असेल त्यांनीं किंमत माल पाहून समक्ष ठरवावी. कळावें तारीख. २८-१२-११ इ० नो० नं० ९

गोपाळ खुशालराव वकील आकोला.

खात्रीचीं औषधें विक्रीस तयार.

जागळेकर आणि कंपनी लिमिटेड आकोला

यांचें दुकानीं जोगळेकर आणि कंपनी यांनीं तयार केलेलीं खात्रीलायक व सशास्त्र औषधें विक्रीकरितां तयार आहेत तरी ग्राहकांनीं अनुभव घेऊन खात्री करून घ्यावी.

सूतशेखर	दर तोळा	५
चंद्रपुटी प्रवाळ	”	२॥
सूर्यपुटी प्रवाळ	”	२
अग्निपुटी प्रवाळ	”	१
नागाच्या गोळ्या	”	२
महायोगिराज गुग्गुळ	”	२
खोकल्याच्या गोळ्या	”	२
पोलादभस्म	”	३
लक्ष्मी विलास	”	१५
त्रिभूवन किर्ती	”	२
श्वास कुठार	”	२
सुवर्णमालनीवसंत	”	६॥
लघुमालनीवसंत	”	२
समिर पन्नग	”	५
रसासिंदुर	”	३
चंद्रोदय	”	१५
हिंगाष्टक चुर्ण	बाटली	८=
डोळयांचें औषध	”	
मोठा	”	।=
लहान	”	·।
लिनिमेंट आयोडिन	”	॥·
टि. आयोडिन	”	।=
महावातास्त्र तेल	”	
मोठो	”	॥=
मध्यम	”	।-॥
लहान	”	८=
उसांचा शिर्का	”	।≡
मध बाटली.		
मोठी	”	।=
लहान	”	८=॥
पिंनसावर तेल	”	·॥·
ग्लिसराईन बाटली.		८=
गजकर्ण अर्क	”	।=
गजकर्ण मलम	”	८=॥
शंखद्राव.	तोळा	॥·
कुंचल्यादि वटी	”	·॥·
हिंगणबेटाचे तेल	”	८=
नारायण चुर्ण	”	८=
इच्छाभेदी जुलाब डझन		८=
गृहणी कपाट	तोळा	२॥
मौक्तिक शुक्ति	”	२
शितोपला चुर्ण	”	०=
चोपचिन्यादी चुर्ण	”	
आम वातावर चुर्ण	”	८=

येणेंप्रमाणें औषधें विक्रीस तयार आहेत.

ता. १।१।१२
जोगळेकर आणि कंपनी लि·
नो० नं० २१ आकोला.

जाहिर नोटीस

जोगळेकर आणि कंपनी लिमिटेड आकोला यांत ज्या शेर होल्डरांनीं आपले शेरची रकम पुरी भरली नाहीं त्यांनीं ती बाकी राहिलेली रकम या नोटिशीचे तारखेपासून पंधरा दिवसाचे आंत सदहू कंपनीचें ऑफिसांत अगर दुकानीं समक्ष अथवा मनीऑर्डरीनें भरण्याची तजवीज करावी. ता. १-१-१२

पी. सी. जोगळेकर
आणि कंपनी
नो० नं० २२ म्यानेजिंग एजंटस्.

नोटीस.

रा० जगन्नाथ जिदराखन भुजवे रा० राऊतवाडी परगणें माहूर तालुके पूसद

यासः—

खालीं सह्याकरणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्मी आह्मांस तारीख १।११।१९११ इ० रोजीं साधे कागदावर तिकीट लावून करारनामा लिहून दिला आहे त्याप्रमाणें वागनाथ येथील शेत सर्वे नंबर १ चें आमचे मालकीचें निम्मे शेत १५ वर्षे पावेतों एकंदर देण्यांत खंडानें घेतलें आहे त्याजबद्दलचा पट्टा 'पंधरा दिवसांत आपले' खर्चानें करून घेण्याचा तुह्मी करार केला. त्याप्रमाणें दोनवेळ पट्टा करून घेण्याविषयीं विनंती केली परंतु तुह्मी करार नाम्याप्रमाणें मुदतींत पट्टा लिहून घेतला नाहीं सबब आता करारनाम्याप्रमाणें आह्मास तुमचे कांहींच देणें राहीलें नाहीं ह्मणून तुह्मांस कळविलें आहे. दुसरें तुह्मी आमचेवर जे हुकुमनांमे मिळविले आहेत त्या हुकुमनाम्यावरून कोर्टांत दरखास्त द्याल किंवा आमचेवर अमलबजावणी कराल तर तुमचेवर कायद्याप्रमाणें फौजदारींत फिर्याद केली जाईल कळावें ता० २२।१२।११ इ.

सह्या

रामजी वा। इरभानजी भाकरे
वागनाथ
राघोजी वा। इरभानजी भाकरे
वागनाथ
दस्तुर देवराव रघोजी काळे

नो. नं. ३६

वऱ्हाडसमाचार.

पौष शुद्ध ३ शके १८३३ दुंदुभिनाम संवत्सरे

आरोग्य मंदिर

थोड्या दिवसापूर्वी नाशिक स्टेशनाजवळ एका सुंदर आरोग्य मंदिराचा वास्तु समारंभ झाला. मुंबई हायकोर्टाचे नामदार न्यायमूर्ती सर ना. ग. चंदावरकर यांच्या शुद्धामृतांनीं हा समारंभ पावन झाला. या संस्थेला "श्रीजॉर्ज हिंदु आरोग्य मंदिर" हें गोड नामाभिधान देण्यांत आलें आहे. ही संस्था धर्मार्थ असून तिच्या प्रित्यर्थ सुमारें ५० हजार रुपये खर्च लागला आहे. एवढी देणगी रा. सा० मानाजी राजुजी कंट्राक्टर मुंबई यांनीं दिली आहे.

वरील उदाहरण आह्मी आमच्या प्रांतांतील श्रीमान लोकांच्या पुढें ठेवीत आहों. या धर्मकार्यामध्यें पुष्कळशा गोष्टी शिकण्यासारख्या आहेत. श्रीमंत लोक ज्यांच्या श्रमावर संपन्न व धनाढ्य होतात त्यांच्या सुखाकरितां श्रीमंतांनीं आपली संपत्ति वेचली पाहिजे; किंबहुना लक्ष्मीचा खरा उपभोग तिचा दुसऱ्याला सौख्य देऊन स्वतः सौख्य घेण्यातच असतो. सौख्य जसजसें आपल्या आप्तामध्यें, इष्टमित्रामध्यें, ज्ञातीबांधवामध्यें, व राष्ट्रामध्यें, जसजसें पसरावें तसतसें तें द्विगुणित होतें आणि सर्वजण सुख पावतात. सुखाचें भांडार असेंच अनंत आहे. जो या सुखदानाच्या दुकानावर बसतो तो स्वतांस व दुसऱ्यास सारखाच धन्य करितो. पर्णकुटिका असो किंवा राजवाडा असो सर्वांनीं आपापल्यापरीनें ही आनंदकला गिरविली पाहिजे.

पैसा पुष्कळ असला व धर्मबुद्धि जागृत असली तरी कालमानाप्रमाणें धर्मकर्माला योग्य दिशा लावणें हेंही फार आवश्यक आहे. हल्लीं शहरगांवची वस्ती अगदीं घनदाट असते. साधारण स्थितींतल्या लोकांना अडचणीच्या जागीं, कुंद हवेंत आणि अंधाराच्या स्थळीं कालक्रमणा करावी लागते. मध्यम दर्जाच्या लोकांमध्यें नानाविध रोग फैलावतात आणि अस्वच्छ घाणेरड्या व अंधःकाराच्या जागांमधून रोगांची वृद्धि फार जलदी वाढते. प्लेगनें लोकांस जो धडा शिकविला आहे तो स्वच्छ हवेंत, चांगल्या प्रकाशांत व खुलावटीच्या जागीं राहण्याचा धडा होय. तो नियम पाळण्याइतकें लोकांपाशीं धनबल नसतें, शरीरबल नसतें आणि शेवटीं लोकांची आयुर्मर्यादा देखील कमी कमी होत जाते. सुधारणेबरोबर जी विघ्नराशी लोटली आहे ती याच प्रकारची आहे. तेव्हां लोकांना औषधालयांतून औषधें मिळतात पण त्यांस राहण्यासाठीं आरोग्य मंदिरें उपलब्ध नसतात. त्यांच्या सोयीकडे पाहणें समाजातील धनिकांचें कर्तव्य आहे. धनिकांच्या संपदावर गरीबांचा हक्क आहे आणि तो हक्क हाच कीं त्यांनीं गरीब किंवा मध्यम स्थितींतल्या लोकासाठीं आरोग्यमंदिर बांधून दिलें पाहिजे. धर्मार्थ दवाखान्यापेक्षां आरोग्य मंदिराची थोरवी अधीक आहे. स्वच्छ पाणी, प्राणवर्धक हवा, उत्साहकारक सूर्यप्रकाश ह्या ईश्वरी देणग्या आहेत आणि त्या लोकापाशीं तितक्या सन्निध व समीप आणून ठेवण्यासाठीं जितकीं रम्य मंदिरें, सच्छाय उपवनें व क्रीडाभुवनें निघतील तितकीं समाजाला पाहिजे आहेत. या संस्था स्थापण्याची जरूरी फार मोठी आहे आणि ती जबाबदारी समाजांतील श्रीमंतावर आहे. ही लोककल्याणाची दृष्टी मुंबईचे कंत्राटदार रा. सा. मानाजी राजुजी यांनीं लोकांच्या निदर्शनास प्रत्यक्ष उदाहरणानें आणिली आहे. आकोल्यासारख्या नगरींत अशा प्रकारची एकही संस्था नसावी हा येथील लोकांच्या दुर्लक्ष्याचा पहिला दृष्टान्त हो. पण आह्मास पक्का भरंवसा आहे कीं वरील उणिवी धर्मबुद्धीच्या जागृती बरोबरच लवकर दूर होत जातील

गांधर्व विद्यालय.

थोड्या दिवसापूर्वीं येथील मुख्य अग्रणी लोकनायक रा. रा. विष्णु मोरेश्वर महाजनी यांनीं मुंबईच्या गांधर्व विद्यालयाचा गौरव करितांना असा हेतु प्रदर्शित केला होता कीं आकोल्यासारख्या नगरीला शोभा आणण्यासाठीं अशी एखादी संस्था जरूर पाहिजे आहे. गायन, वादन व नर्तन या तिन्हीला तौर्यत्रिक ह्मणतात ही गांधर्व विद्या सर्व विद्यांना आनंदी स्वरूप देणारी आहे. इतर सर्व विद्या पाहिजेतच पण इच्या योगानें त्या अधीक खुलतात. असें कोणतेंही शास्त्र नाहीं कीं त्याला या विद्येच्या ज्ञानापासून फायदा होणार नाहीं. मनोवृत्ती उंच वर नेण्याला, त्या समताल ठेवण्याला आणि मनुष्याचें शील सुंदर बनविण्याला ही ललितकला फार मोठें साधन आहे. ब्रह्मानंदाचें स्वास्थ्य घेण्याला ही मुख्यतः उपयोगी पडते या विद्येला नादब्रह्म असेंहि संबोधितात. वस्तुमात्राची सात्विक गती ह्मणजे ती तिची जीवनकला आहे; आणि या जीवनात्मक वेगाचा स्वरसंयोग मनुष्य आपल्या कंठानें व्यक्त करूं लागतो. तंतुवाद्यें, तालवाद्यें व वीणावाद्यें जेव्हां त्या कंठरवाला अभियुक्त असें वातावरण बनवितात आणि मनुष्याचा पवित्र देह त्या तालानें नाचूं बागडूं लागतो तेव्हां जो अनुपम आनंद होतो तो प्रत्यक्ष अनुभवानेंच प्रत्येकानें समजून घेतला पाहिजे.

गांधर्व विद्या ही देवकला आहे. तिचा जिकडे उपयोग करावा तिकडे होऊं शकतो. रत्नसाराप्रमाणें ती जेथें असेल तथें प्रकाश पाडते. मनुष्याच्या प्रपंचामध्यें ही उत्तम सुखदायी आहे. पण जेव्हां जेव्हां ही विद्या तीच मनोवृतीमध्यें खिळली जाते तेव्हां तेव्हां तिचें साम्राज्य एवढें बलवत्तर होतें कीं मनुष्य तिच्या नादानें मूढ बनतो, वेडा बनतो आणि सर्व विवेकाला तिलांजली देतो. पण त्याच्या उलट जर ही विद्या विद्यांची भांडारें उघडण्याकडे लाविली तर तिच्या प्रकाशामुळें मनोवृत्ती कवींच्या स्फूर्तीमध्यें नाचूं लागतात अचाट दैवी कल्पनांच्या आकाशांत भरारी मारण्याइतक्या मनोवृत्ती उंच उंच उडूं लागतात आणि ईश्वरी लीलेचें रहस्य कळून मनुष्य आनंदानें बागडूं लागतो. तेव्हां जसा योजक भेटेल त्या प्रमाणें ही विद्यानदी मागोमाग धांवत जाईल. प्रपंच सुखमय किंवा दुखःमय करणें हें ज्याच्या त्याच्या हातीं आहे जो मार्ग स्वीकारावा त्या मार्गानें पळविणारी ही देवी आहे. गमनाची गती संवर्धन करण्यात्री शक्ती हीच या राजविद्येची मुख्य लक्षणा होय.

इतक्या उत्कृष्ट प्रतीची ही विद्या अगदीं निरुपयोगी व कालहंत्री अशी मानण्याकडे वर्तमान कल आहे. तिची खरी महती न कळल्यामुळें तिला विद्यालयांमधून कोठेंच आश्रय मिळत नाहीं. तिला दूर वेगळी ठेवण्याकडे आजपर्यंतचे सर्व प्रयत्न झाले. मध्यंतरी एक काल असा गेला कीं गांधर्व विद्या ह्मणजे कुटर्कीप्रमाणें त्याज्य समजत. तो काल बदलून पाश्चात्य लोक देखील या गायन शास्त्राचें अध्ययन अधिकाधीक करूं लागलें आहेत. कित्येक संस्थामधून या विद्येचा उपयोग रोगाचें हरण व निवारण करण्याकडे करूं लागलें आहेत. जीवनात्मक वेगाच्या तालानें ताल वाढवून सुखकारी स्वरसंयोग उत्पन्न करण्याची क्रिया ह्मणजेच ती मोठी औषधी होय. पूर्वीची मंत्रविद्या कांहीं निराळी नाहीं. जो इष्ट असेल तोच स्वरसंयोग उत्पन्न करावा हीच मंत्रविद्येची आद्य कामगिरी आहे. सूर्यप्रकाशाचीं सप्त तेजें व त्याचे सप्तवर्ण हेच वायुतत्वामध्यें सारिगमाचा तौर्यत्रिक बनतात. प्रत्येक वस्तूचा सारिगम निरनिराळ्या पातळीचा आहे आणि वस्तुसमुच्चय दुसऱ्या वस्तूचा सारिगम उच्च पातळीवर चढवितो किंवा खालच्या पातळीला उतरवितो. या चढउतारामध्यें जनन मरणाची क्रिया पुनः पुनः घडत असते.

तेव्हां अशा उत्तम विद्येचीं मूलतत्वें शालागृहांतून शिकविण्याची गोष्ट सर्वांनीं मनावर घेतली पाहिजे. प्राथमिक शाळांपासूनच मुख्य सप्तसूरांची माहिती देण्याला प्रारंभ पाहिजे. सारिगमाची ओळख नाहीं असे विद्यार्थी बहुतेक असतात तेव्हां त्यास ही विद्या अवश्य शिकविण्याची सोय निघाली पाहिजे. जसें शाळामध्यें श्रीगचे कित्ते असतात तसे सारिगमाचे कित्ते विद्यार्थ्यांपुढें प्रसृत केले पाहिजेत. डोळ्यांनीं जसें विद्यार्थी अक्षर ओळखतो तसें त्याला कानांनीं सारिगम कळला पाहिजे. पुण्यामुंबईकडे ट्रेनिंग कालेजांत या सोयी करण्यांत आल्या आहेत. ही विद्या न शिकविणें ह्मणजे सर्व प्रपंचाला आनंदाचा सुवर्ण मुलामा देण्याची गोष्ट वगळण्याइतकी मोठी चूक होय. आमचें स्थानिक सरकार विद्यादानाच्या बाबतींत विविध प्रयोग करून पहात आहे तेव्हां हा ही प्रयोग त्यांनीं कृतीच्या मार्गीत आणावा अशी आमची सूचना आहे. नुसते लोकांस उदरंभरणाची विद्या शिकविण्याकडे सर्व ओढ आहे त्यापेक्षां मनें विकासित व प्रफुल्ल करण्याची विद्या शिकविण्याकडे धांव घेतल्यास अधीक फायदा होईल. असा आमचा पक्का ग्रह आहे.

रब्बी

गहूं, जवस व तीळ हीं पिकें रब्बीच्या पीकामध्यें प्रधान आहेत. मध्यप्रांतांत हीं तिन्हीं पीकें दाडगीं येतात. वऱ्हाडांत हीं पीकें मध्यप्रांताच्या दशांश किंवा द्वादशांश याहूनही कमी व निकृष्ठ आहेत. २० वर्षापूर्वीं हे तिन्ही पेरे अधीक होते. पण अलिकडे कपाशीचा पेरा ह्मणजे सर्व प्रांताचा जीव होऊन बसला आहे. कपाशीमुळें जवारीचा देखील पेरा उत्तरोत्तर उतरत चालला आहे. या वस्तुस्थितीमुळें जमीनीला पीकांच्या फेरपाळींनीं जो नवा कस मिळत असतो तो अगदीं मिळत नाहीं, व त्या कारणानें जमीन कमी दर्ज्याची होत चालली असून लांब धाग्याचा कापूस देण्याचा मगदूर उतरला आहे असें तज्ज्ञ लोक ह्मणत असतात.

यंदा वऱ्हाडांतील ७७५६२ एकर क्षेत्र तीळा खालीं आहे. आदले वर्षापेक्षां हें ३ हजार एकरानें कमी झालें आहे. मध्यप्रांतांत तिळाचें क्षेत्र ८३९,३०७ एकर आहे. उत्तरोत्तर त्या भागांत तिळचा पेरा वाढत्या प्रमाणावर आहे. सर्व ब्रिटिश इंडियामध्यें जें गव्हाचें क्षेत्र आहे त्याचा षष्ठांश क्षेत्र मध्यप्रांतांत आहे. यंदाच्या तिळाच्या पिकाचा अंदाजा साधारणपणें मध्यम असून मध्यप्रांतांत ६६ हजार टन व वऱ्हाडांत ९ हजार टन तीळ उत्पन्न होईल असा सुमार आहे १९१०-११ पेक्षा सरासरी २ हजार टन उत्पन्न कमी येईल असें वाटतें.

जवस हें धान्य किंमतीच्या मानानें मोठें मौल्यवान आहे. या गळिताच्या धान्याला त्याच्या बहुविध उपयोगामुळें पहिल्या प्रतीचें महत्व देत असतात. तिळाच्या द्विगुणीत याचें क्षेत्र मोठें आहे. सर्व ब्रिटिश इंडियांतील पीकाच्या मानानें जवस मध्यप्रांत व वऱ्हाड मिळून निघतो. हें पीक यंदा चांगलें जोमदार आहे. एवढ्या जवसाच्या पीकाच्या मानानें जवसाच्या तेलाच्या पुढील उपयोगांचे कारखाने नाहींत. ही मोठीच उणीव आहे आणि या प्रांतीं व्हारनिश इत्यादि गोष्टी तयार करण्याचें यंत्रालय काढण्याकडे लोकांची प्रवृत्ती स्थानिक सरकारांनीं वळविली पाहिजे. यांत्रिक कलाकौशल्याच्या विद्या शिकविण्याच्या शाळा काढण्यापेक्षां स्थानिक सरकारापुढें दुसरें लोककल्याणाचें महत्तर कार्य नाहीं असें आह्मी समजतों.

गहूं यंदा वऱ्हाडांत फारच कमी आहे. त्याच्या उलट मध्यप्रांतांतील गव्हाचें क्षेत्र थोडेंसें वाढत्या प्रमाणावर आहे. सुमारें ३९ लक्ष एकर क्षेत्र गव्हाखालीं आहे. त्याच्या दशांश क्षेत्र वऱ्हाडांत आहे. सर्व ब्रिटिश इंडियांत जेवढा गहूं पिकतो त्याचा एक अष्टमांश गहूं मध्यप्रांत व वऱ्हाड मिळून उत्पन्न होतो हें विसरतां कामा नये.

भातुकली

(राज्याभिषेकाच्या आनंदी करा.)

ज्या कल्पना मुलामुलींच्या खेळांत निघतात त्या सर्व राष्ट्रांत प्रसृत झाल्या आहेत असें आम्ही समजतों. मुलांस ज्या गोष्टी अत्यंत आवडतात त्यांचेच खेळ तीं खेळतात. आणि जेव्हां मुलें राज्याभिषेकाची भातुकली खेळतांना दृष्टीस पडतात तेव्हां स्वाभाविकपणें मनाला परम आनंद वाटतो. आमचे श्रीमंत जार्ज सरकार व श्रीमती सौ० मेरी यांनीं इंडियांत किती आनंद पसरला आहे याची खरी कल्पना मुलांमुलींच्या लटुपटीच्या खेळावरून चांगली करिता येते. राज्याभिषेकाचा लौकिकी महोत्सव मुलांच्या डोळ्यासमोर खेळत असतो आणि ह्मणूनच ते खेळ इंडियाच्या भूमीवर पहिल्यानें दिसूं लागले आहेत. राज्याभिषेकाचा अर्थ आह्मी यापेक्षां निराळा घेतो. तरुण मंडळी आणि चक्रवर्ती बादशहा यांच्यामध्यें प्रेमबंधन उत्पन्न झालें आहे आणि हींच प्रेमबंधनें दृढ होते होत एका अलौकिक राजभक्तीचें व प्रजावात्सल्याचें उत्तम उदाहरण जगापुढें येईल यांत संशय [illegible] चांगले नागरिक अशा प्रेमाच्या वातावरणामध्येंच निपजत असतात. आणि भावी नागरिकांची मूळबीजें अशा दृष्टीनें मुलांकडे पाहिलें ह्मणजे त्यांचे हे नव खेळ कोणत्या सहृदय अंतःकरणाला संतोषविणार नाहींत बरें! जसजशीं हीं वर्तमान मुलें राजाराणीला अधिकाधिक जवळजवळ करीत आहेत तसतशा मानानें आमचे चक्रवर्ती जार्ज साहेब लोकांच्या अंतःकरणांतील आपलें सिंहासन अत्यंत शोभायमान, सौंदर्ययुक्त सद्गुणमंडित करितील; आणि या सत्कार्याला उभयपक्षीं परमेश्वर प्रेरणा करो! या उत्कृष्ट प्रेमापुढें सर्व पृथ्वीचें राज्य देखील तुच्छ होय.

वऱ्हाडवृत्त.

हवामान— थंडीचा ऋतु पालटल्यासारखा भास होतो. किंचित् उष्णता अधिक वाटते. रोगराई ह्मणण्यासारखी विशेष नाहीं तथापि चान्दा जिल्हे पैकीं १० खेडे गांवीं तुरळक प्लेग चालू आहे आणि शेवटच्या आठवड्याची या मृत्यूंची संख्या ४१ आहे.

रा० रा० रुस्तुमजी फर्दुनजी डिपुटी कमिशनर, उमरावती यांची बदली अबकारी खात्याचे कमिशनरच्या जागीं झाल्या अन्वयें ते तिकडे रुजूं झाले. यांची कारकिर्द उमरावती जिल्ह्याला फार सुखकर झाली असून साहेब बहादुरांचा प्रेमळ निस्पृहपणा, लोककार्याची तीव्र कळकळ व दांडगा मेहनती स्वभाव यांवरून सर्वजण त्यांस फारफार चहातात. वऱ्हाडची कमिशनरी यांस मिळावी अशी सर्वांची मनीषा आहे.

रा० रा० [illegible] साहेब असि० कमि० यांस सध्यां उमरावतीस डिपुटी कमिशनर नेमण्यांत आलें.

उमरावतीच्या डेपुटी कमिशनरच्या कायमच्या जागीं रा. रा. ए. [illegible] नो. कार्क यास त्यांची रजा संपल्या नंतर नेमल्याविषयीं आगाऊचे हुकूम झाला आहे.

उमरावतीच्या पार्शी समाजाकडून श्री० सौ० रुस्तुमजी साहेबांच्या पत्नी यांस गेल्या बुधवारीं पानसुपारी देण्याचा समारंभ झाला.

अभिनंदन— खान साहेब मिरझा अब्बास बेग खतीब, यांस 'खान साहेब' ही बहुमानाची पदवी सरकारांतून मिळाल्याबद्दल गेल्या सोमवारीं त्यांस टोलेजंग सार्वजनिक पानसुपारी देण्यांत आली. सर्व श्रीराम नाटकगृह गजबजून गेलें होतें. हिंदुमुसलमानांशीं हे सारख्याच बंधुत्वाच्या नात्यानें प्रेमळपणें वागतात. यांनीं ४० वर्षांवर सतत मुनसिपल सभासदाचें काम केलेलें आहे. अशा बुजरुक माणसांचा आदरसत्कार सर्वांसच प्रिय वाटतो.

रा. रा. ए जे बाम बारिस्टर-मुनसफ बुलडाणा यांची बदली नागपूरास झाल्या अन्वयें ते तिकडे गेले.

आणि बुलडाण्यास रा. रा. बी. एस. फरासखानेवाले यांस मुनसफ नेमण्यांत आलें.

रा. रा. बालकृष्ण नरहर मूलकर, मुनसफ मलकापूर यांस १ महिन्याची रजा मिळाली असून त्यांच्या जागा रा. रा. पुरुषोत्तम कृष्ण काळे बी. ए. एल. एल. बी. यांस मलकापूरास नेमण्यात आलें.

रा. रा. हरीशंकर दादाजी कौले मुनसफ वाशिम यांस १ महिन्याची रजा देण्यांत आली असून तेथें रा. रा. माणिकचंद मुनसफ आकोला यांस बदललें.

गेल्या शनिवारीं येथील अबकारीचे अफू वगैरेचे हरास संपूर्ण करून मेजर फ्रेडन डिपुटी कमिशनर यांची स्वारी मूर्तिजापूर तालुक्यांत आज जामठी येथ मुक्कामाला दवऱ्यावर गेली आहे.

ॐ

विनंती पत्र

सर्व आर्य बांधवांस सानंद कळविण्यांत येतें कीं, ह्या वर्षीं आकोला [वऱ्हाडचा] आर्य समाजाचा वार्षिकोत्सव ईस्टरच्या सुट्टींत ता० ५ ते ८ एप्रील १९१२ इ० रोजीं होण्याचें निश्चित झालें आहे; आणि ह्याच वेळेस श्रीमतीं मध्यप्रदेश व वऱ्हाडच्या आर्य प्रतिनिधी सभेचें ही अधिवेशन होईल.

२ सर्व सज्जन, धर्मानुरागी आर्य पुरुष साधु, महात्मे, उपदेशक व भजनोपदेशक ह्या सर्वांस सविनय प्रार्थना करण्यांत येते कीं सदरील वेळेस आपण आल्यानें समारंभाचे संपूर्ण हेतू परिपूर्ण होतील.

३ ह्या समारंभांत विद्वान व्याख्याते व प्रेमळ भजनी यांस आमंत्रण केलें आहे; तरी सर्व धर्मनिष्ठ सज्जन येऊन आनंद प्राप्त करून घेतील ही आशा आहे.

ता० ७ माहे जानेवारी सन १९१२ इ०

दर्शनाभिलाषी
जगदीश नारायण वर्मा
मंत्री- उत्सव कमेटी
आर्यसमाज— आकोला

वर्तमानसार.

येत्या सप्टेंबर महिन्यांत होणाऱ्या स्वित्झर्लंडमधील लष्कराची लटकी लढाई पाहण्यास केसर बादशहा जाणार आहेत अशी बातमी प्रसिद्ध झाल्यामुळें बर्लिनमधील लोकांत चळवळ उडाली आहे.

टोलीगंज येथील खोट्या नोटा बनविल्याबद्दलच्या खटल्याची सुनावणी ता. १६ रोजीं अलीपुरचे डिस्ट्रिक्ट व सेशन्स जज्ज मि० डुवल यांजपुढें झाली. या खटल्यांत आनंदमोहन राय नावाच्या एका बंगाली इसमावर खोट्या सरकारी चलनी नोटा बनविल्याबद्दलचा आरोप करण्यात आला आहे. कलकत्ता मेडिकल कालेजचे प्रिन्सिपाल कर्नल कॅलव्हर्ट यानीं आपल्या जबानींत सांगितलें कीं, आरोपी हा पूर्वी जवळ जवळ वेडा होण्याच्या स्थितींत होता व हल्लीं तो हेकेखोर झाला आहे. यानंतर आरोपीच्या मनाच्या स्थितीसंबंधानें दोन्ही पक्षांच्या कायदेपंडितांची भाषणें झाल्यावर ज्यूरीनें ३ विरुद्ध २ मतांनीं असा अभिप्राय दिली कीं, आरोपीच्या चोकशीसाठीं त्यास कोर्टापुढें उभें करण्यास तो लायक नाहीं. ना. जज्जांनीं ही बाबत स्थानिक सरकारकडे पाठविली व स्थानिक सरकारचा हुकम येईपर्यंत आरोपीस तुरुंगांत ठेवण्याचा हुकूम करून खटला तहकूब ठेवला.

'सिंध गॅझेट' पत्राचे माजी संपादक मि. जॉन कॉवन यांनीं कलकत्ता येथें कॉलेज स्क्वेअर वर ख्रिस्ती धर्मावर व्याख्यान देऊन सूर्यास्तानंतर व्याख्यान देण्यास मनाई करणाऱ्या जाहीरनाम्याचा भंग केल्याबद्दल त्यांस कलकत्याचे दुसरे प्रेसिडेन्सी मॅजिस्ट्रेट यांजपुढें सोमवारीं उभें करण्यांत आले होतें. आपणास चांगलें काम करावयाचें होतें व ह्मणून आपण जाहीरनाम्याप्रमाणें वागण्याचें नाकारिलें. आपण हुकुमाविरुद्ध वागत आहों. हें आपणास माहीत होतें. पण तसें केल्याशिवाय इलाज नव्हता व पुढें ही बरोबर हुकूम करण्यांत येईपर्यंत आपण अशाच रीतीनें वर्तन चालू ठेवणार असें आरोपीनें सांगितलें मॅजिस्ट्रेटांनीं आरोपीस रु० १ दंड केला व दंड न दिल्यास कोर्ट उठेपर्यंत त्यांस अटकेंत ठेवण्याबद्दल हुकूम केला. आरोपीनें दंड दिला नाहीं.

रंगूननजीक कमेंडाइन येथें गेल्या ता० १२ रोजीं रात्रीं एक भयंकर दरवडा पडला. या गावीं मांगविदन नांवाच्या मोहोल्यातील एका घरांत दोन स्त्रिया राहत होत्या त्या आपल्या घराच्या पुढील खोलींत गोष्टी सांगत बसल्या होत्या. इतक्यांत दोन चोर त्यांच्या घरांत शिरले व "गडबड कराल तर खबरदार" असी त्यांना दरकावणी दाखवूं लागले. तरी त्या दोन्ही स्त्रियांनीं ओरड करून बचावहेरचा मार्ग धरला. चोरापैकीं एकानें त्या स्त्रियांवर हात उगारला तो एकीनें धरला. चोरानें तो तसाच हिसका दिल्याबरोबर तिचीं बोटें कापलीं. तेव्हां जिन्यांत तिसरा चोर लपून बसला होता तोही पहिल्या दोघांना येऊन [illegible] शेजारच्या एका गृहस्थानें पोलिसची शीळ वाजविली, तेव्हां त्याबरोबर एक पोलीस येथें आला. त्याची व चोराची वाटेंतच गांठ पडली. त्यांनीं त्यावर बंदुक झाडली. पहिली गोळी चुकली. परंतु दुसरी त्याच्या मांडींत घुसून त्यास जबर जखम झाली. चोर सोसाट्यानें पळत गेले व थोड्यांच वेळांत दिसेनासे झाले. जखमी झालेला कॉन्स्टेबल व स्त्री यांना दवाखान्यांत पोंहचविण्यांत आलें. एकंदर ३०० रुपयांचा माल चोरांनीं लांबविला असल्याचें समजतें.

गुरुवारीं सकाळीं "विस्टो हॉल" नांवाची आगबोट उत्तर समुद्रांत खडकावर आदळून फुटली. आगबोटीचे तुकडे उडाले. कप्तान व इतर तीन असामी खेरीज बाकीच्या सर्वांची ह्मणजे ५३ लोकांची समुद्रात आहुति पडली ! अबर्डीन शायर नजीक समुद्रांत संचार करणारी "फ्रेडरिक स्नैडन" नांवाची दुसरी एक आगबोट पोर्ट एरोलनजीक फुटून तीवरील चौदा खलाशी बुडाले अशी भीति वाटत आहे. ! ! मुंबईत एडनच्या पोर्ट ऑफिसराकडून अशी बातमी आली आहे कीं "स्पाडिलियम" नावाच्या एका मोठ्या तैलवाहक आगबोटीवर आग भडकली आहे.

रघुनंदन नावाच्या इसमानें एका मुलीचा हृदयद्रावक रीतीनें खून केल्याबद्दल त्यास मिरझापुरचे सेशन्स जज्जांनी फाशीची शिक्षा दिली होती. तीवर अलहाबाद हायकोर्टाकडे अपील करण्यांत आले होतें. तेथेंही आरोपीस झालेली फांशीची शिक्षा कायम करण्यात आली. या खुनाची हकीकत अशी आहे कीं, मयत मुलगी ही इतर मुलींबरोबर जंगलांत जळाऊ लांकडें गोळा करीत असतां रघुनंदन हा तेथें आला व त्यानें इतर मुलींस तेथून हांकून देऊन मयत मुलीस जमिनीवर पाडले व नंतर ती रडत असतां तीस उचलून त्यानें एका खाड्याजवळ नेलें. नंतर मुलीस खाड्यांत घालून तो "जय महावीर," "जय कालीकादेवी" असें तीनदा मोठ्यानें ओरडला. नंतर त्यानें दोन दगड घेऊन एक दगड खाड्यांत असलेल्या मुलीच्या पाठींत व एक तीच्या डोक्यांत घातला. इतक्यांत मुलीची आई दुसऱ्या कांहीं माणसांसह तेथें आली त्या वेळीं रघुनंदन हा खाड्यांत मांडी घालून ती पायानें चेपीत होता. मुलीची आई व इतर माणसें आलेली पाहतांच तो खांद्यावर काठी टाकून त्यांच्या अंगावर धांवला व 'जय कालिकादेवी' जय विंदचल,' 'जय महावीर' असें मोठ्यानें ओरडून आपल्या हातातील काठी इकडे तीकडे फिरवूं लागला व 'ही माझी पवित्र जागा आहे, येथें येऊं नका' असें सांगू लागला. त्यानंतर पुढें त्यास पकडण्यांत आलें. त्यास पकडलें त्या वेळीं तो वेडा असावा असें दिसलें. पण पुढें तो अटकेंत असतां आपण काय केलें हें त्यास पूर्णपणें माहित असल्याचें आढळून आलें. त्यानंतर खटला चालून त्यास फांशीची शिक्षा देण्यांत आली.

नोटीस

…टीस देणार गोपाळदास नानकराम अगरवाले राहणार खामगांव नोटीस देतो कीं श्रीचंद देवचंद खत्री राहणार पेठ खामगांव व नागोलाल हन्नलाल अगरवाले राहणार खामगांव याचे जमानतीबद्दल जो रोखा करून दिलेला आहे त्याची रकम आह्मी दोन महिने झाले तुमचे घरीं नेहमीं घेऊन येतो. व तुह्मी ते रुपये घेत नाहीं तरी तुह्मास या नोटिशीनें असें कळविण्यांत येते कीं तुमचेजवळ नागोलाल हन्नुलाल याचेबद्दल जो रोखा आहे त्या रोख्यास आह्मी व्याज बिलकूल देणार नाहीं. तरी नोटीस पावल्यापासून ८ दिवसाचे आंत तुमचे रुपये आह्मी नैनसुकदास गोकूलदास शेट यांचें दुकानीं अनामत ठेविले ते तुह्मी घेऊन जाणें असें आह्मी या नोटिशीनें तुह्मांस कळवितों ही नोटीस दिली कळावें ता० १२-१-१२ इ.

सही

गोपालदास नान अगरवाल

द० खु०

नो० नं० ३७

नोटीस

ती० रा. रा. करकाजी वा॥ भोलाजी व पांडू वा॥ करकाजी गुरव राहणार पाडमुल ता० आकोट

यांस

नोटीस देणार दौलत वा॥ पुंजाजी गुरव रा० पाडमुल ता० आकोट नोटीस देतो कीं आपलीं सर्वांचीं वडिलोपार्जित शेतें तुमचें नांवें आहेत ह्मणजे तुह्मी खातेदार आहांत सर्वे नंबर ७७ एकर ९८।० आकार ६० १२ यांत माझा ८६ चा हिस्सा आहे व सर्वे नंबर८१ एकर ९८३७ यांत माझा सहावा हिस्सा असून सर्वे नंबर ७७ याची पट्टी वेगळी तोडलेली असून मी ती निराळी वाहात आहे मी असें ऐकतों कीं आपण सदर्हू शेतें खरेदी अगर गहाण किंवा पट्यानें देणार आहांत सबब नोटीस देण्यांत येते कीं माझा हिस्सा सोडून आपण आपला हिस्सा वाटेल त्याप्रमाणें गहाण वगैरे द्यावा आमचा हिस्सा देऊं नये दिल्यास योग्य कोर्टांत फिर्याद करावी लागेल सबब अगाऊ कळविलें आहे. ही नोटीस दिली तारीख १९ माहे जानेवारी सन १९१२ इ० दस्तूर नारायण वामन रा० आकोला सही

दवलत पुंजाजी पाटील दस्तूर खुद

राहणार पाडमुल तालुका

नं० ३८ आकोट पो. पाडमूल

नोटीस.

नोटीस बेशमी भाणमहमद वा॥ साबुजी मुसलमान बारी राहणार पींप्री गवळ्याची तालुका खामगांव.

यांस

मी खालीं सही करणार याजकडून नोटीशीनें कळविण्यांत येते कीं तुमची मुलगी नैयतबी व माझा भाऊ शेखलाल या उभयतांची मंगणी अजमासे दिड वर्षा पूर्वी झाली असून नंतर ९।६ महिन्यांनीं पंच लोकांस तुमचे येथें लग्नाची तारीख नेमण्याकरितां आलों असतां तुह्मी ह्मणाले कीं ४।५ मनुष्यें न आणतां पांच पंचविस मनुष्यें घेऊन यावें त्याप्रमाणें पांच पंचवीस लोकांसह येऊन बुलाराम वा॥ आजबसींग सावकार यांचें घरीं सर्व लोक जमा झाले मी ह्मणालों कीं तारीख नेमा तर तुह्मी चार पंच लोकांसमक्ष ह्मणालें कीं तुह्मी कमीन असल्यामुळें मुलगी आतां देत नाहीं दोनशे रूपये बुलाराम सावकार यांचे जवळ अनामत ठेवलेले तेही घेत नाहीं कारण तुह्मी कमीन जातीचे आहां ह्मणून देत नाही असें पंच लोकां समक्ष तुह्मी ह्मटलें. आह्मास अशी गुणगुण समजली कीं शेगांव येथील महमद हुसेन यांचें मुलास तुह्मी आपली मुलगी दिली असून व लग्नाची तारीखही नेमली आहे हें बरोबर नाहीं तुह्मास या नोटीशीनें कळवितों कीं नैयतनबीची शादी दुसऱ्या बरोबर करितां येत नाहीं. दुसरे, मंगणीचे वेळीं नैयतनबीचे अंगावर तोड्याचा जोड एक ७० तोळ्याचा दंडवाळाचा जोड एक ३८ तोळे, हस तोळे ५०, बेडी तोळे ४०, चिरहर चांदी ३ तोळे असें एकंदर १६२ तोळे वाहिले असून व अन्न वस्त्र वगैरे आजपावेतोंचा एकंदर दोनशे रूपये खर्च झाला असून तुह्मास नोटीस पावतांच आपण येऊन लग्नाची तारीख नेमावी तसें न केल्यास खर्च वरील रूपये झालेले व वरील डागीने वाहिलेले ते आणून देऊन पावती घेऊन जावी तसें न केल्यास रीतीप्रमाणें दिवाणी दावा करू। कोर्ट व नोटीशीचा खर्च तुह्मापासून वसूल केला जाईल व मुलीचें लग्न दुसऱ्याशीं लाऊं नये लावल्यास रीतीप्रमाणें फौजदारींत फिर्याद केली जाईल कळावें तारीख १६—१—१२ सही

नुरमहमद वा॥ नाजमहमद राहणार

वाशीम याची ऊर्दूत सही

नं० ३९ मुक्काम खामगांव

नोटीस

नोटीस बेशमी चिनकाजी वा॥ सिताराम पाटील काठाळे राहणार वाघोली तालुका आकोला यांस खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुमचे कडे वाघोली येथें सर्वे नंबर ६० या शेतांचें गुदस्त सालचे ह्मणजे सन १३२० फसली सालचे स्वामित्वा बद्दलचे रूपये २०० व नोकरी बद्दल रूपये २६४ व रामजी मिठाभाटे यांचे हवाल्याचे रूपये ६१ व्याजासह एकूण रूपये ५२५ तुमचे कडून घेणें आहेत सदर्हू रकम ही नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसांचे आंत मजला देऊन पावती घ्यावी तसें न केल्यास योग्य कोर्टांत दावा करून रकम खर्चासह भरून घेतली जाईल तरी ही नोटीस पावतांच रूपये द्यावे किंवा जबाब द्यावा कळावें तारीख १९।१।१२ इसवी.

सही

किसन पूर्णाजी सुतार राहणार

नं० ४० गोपाळखेड दस्तूर खुद

दिल्ली दरबार.

मानपत्राचें उत्तर देतानां " **हिंदुस्थानची एक सारखी प्रगति होत जावी ही आपली उत्कट इच्छा आहे.** " असें बादशहानीं ह्मटलें. हिंदुस्थानांत शेंकडा ८० ऐंशीं लोक शेतकीवर निर्वाह करीतात, तेव्हां त्यांच्या मध्यें अगोदर प्रगति झाली पाहिजे. त्यांची प्रगति होण्यास शेती सुधारली पाहिजे. शेती सुधारण्यास सुधारलेल्या आउतांचा जास्त जास्त प्रसार झाला पाहिजे.

हें उघड आहे. आणि हीं सुधारलेली शेतकीचीं आऊतें ह्मणजे लोखंडी नांगर कडबा कापण्याचीं यंत्रें, मोटेचीं चाकें, वगैरे वगैरे तयार करण्याचें काम आह्मी करीत आहों. सबब हीं यंत्रें आमच्या कडूनच मागवा. कॅटलाग मागवा.

किर्लोस्करबंधु.

पो० किर्लोस्करवाडी (सं० औंध जिल्हा सातारा).

नो० नं० १२

ठिक ठिकाणी एजंटस् पाहिजेत.

सन लाइफ अशुअरन्स कंपनी ऑफ कानडा

[१८६५]

इंग्लिश सरकारची सक्त देखरेख सरकारी हुकुमाशिवाय भांडवल गुंतवता येत नाहीं.

भांडवल तेरा कोटी रुपये.

पॉलिसीचे नमूने फारच सुधारलेले आहेत.

पालिसी .... बिन अटीच्या.

पॉलिसी .... बिन तक्रारी.

पॉलिसी .... बिन बुडणारी.

हिंदुस्थानचे मुख्य ऑफिस, हार्नबी रोड मुंबई. } रा. श्री मुधोळकर मध्यप्रांताचे व वऱ्हाडचे जनरल एजंट अकोला ' प्रांतवऱ्हाड नो. नं. १३

Oriental Govrnment security LIFE ASSURANCE COMPANY Limited

ESTABLISHED IN 1874.

R. Paterson, Brown, Manager,

HEAD OFFICE—BOMBAY

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES

IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act in treating the clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

It is not sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securities and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising, through decease of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen aud others by employin portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

No mān can be sure how long he will live. and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which his danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man make up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For term please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on application

M. DESOUZA.

CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C. P., BERAR & KHANDESH No. No. 14

हें पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं सदाशिव…श्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें.

Registered No. N. N4

वऱ्हाडसमाचार.

Berar Samachar.

वर्ष ४६] आकोला—सोमवार तारीख २९ माहे जानेवारी सन १९१२ ई० [अंक ५

वर्गणीचे दर

आकोल्यांतील लोकांस........१ रुपया
बाहेरगांवीं ट. हां. .... २ रुपये
वर्गणी आगाउच घेण्याची वहिवाट ठेविली आहे.

नोंटिशींचें दर

दर ओळीस दीड आणा.

छेडिला दान ओळी धरल्या जातील नोटीस सुवाच्य असली पाहिजे.

सूचनाः- गुरुवारच्या आंत येणाऱ्या नोटीसा त्याच आठवड्यांत घेतल्या जातील यापुढें येणाऱ्या नोटिसास स्पेशल चार्ज पडेल

जाहिरात

मुंबई ब्यांकेची सेव्हिंग ब्यांक.

ह्या बँकेंत खालीं दिलेल्या शर्तींवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ले जानेवारी आणि ३१ दिसेंबर याच्या दरम्यान एक हजार रुपये पर्यंत पैसा ठेविला जाईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नांवांवर ठेवतां येतील आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमांस अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यांस काढतां येईल.

व्याज दर साल दर शेंकडा तीन रुप या मार्गे दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पाच हजार वरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं. नियमाच्या प्रती बँकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक , G. A. Phillips.
आकोला २।९।०९ (एजंट
नं १

मुंबई बँकचें सोनें.

मुंबई बँकचा छाप असलेल्या उत्तम कसाच्या सोन्याच्या चिपा मुंबई बँकच्या आकोले व उमरावती येथील ऑफिसांत विकत मिळतील. गिऱ्हाइकानें जास्त माहिती करितां बँकेंत तपास करावा.

एको चिपचें वजन २६३ तोळे असतें. साधारण भाव वऱ्हाड समाचार वर्तमानपत्रांत बाजारभाव ह्या सदराखालीं सापडेल.

मुंबई बँक G. A. Phillips.
आकोला २।९।१० (एजंट
नो० नं० २

चांदीचीं भांडीं.

खरें सचोटीचें दुकान.

आमचे दुकानीं शुद्ध बिनई चांदीचीं सर्व प्रकारचीं सुबक व घाटदार भांडीं विक्रीस तयार असतात. माल काळजीपूर्वक

वक्तशीर व्ही. पी. नें पाठवूं. मालाचे खरेपणाबद्दल जोखिमदार राहूं. एकवार अनुभव घ्यावा.

पुरुषोत्तम रामचंद्र वैशंपायन.
३ आदितवारपेठ, नासिक

श्री राधावल्लभाजयाति

वर्षफल ।

हमारे पास सिर्फ १ पोस्टकार्ड पर किसी फल वा फूल का नाम लिख भेजो हम आप के एक वर्ष का सुख, दुःख लोभ, हानि जीवन मरण, रोग, सन्तान तरक्की, मौकूफी, व्यापार में किस वस्तु स लाभ होगा दिसावरी काम में कैसा लाभ होगा और जो महीना हानिकारक उस का उपाय महीनेवार वर्षफल व्ही० पी० द्वारा ।) रुपये में भेज देंगे. हमारे यहां जन्म पत्रादि उत्तमोत्तम बनते है अनेक प्रशंसा पत्र मौजूद हैं, विशेष परिचय के अर्थ ०॥ आना का टिकट भेज कर सूचीपत्र मंगा लीजीये.

मिलने का पत्ताः—
गोस्वामी राधामोहन शर्म्मा
नं ४ चित्तीखाना आगरा.

जाहिर नोटीस.

सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं मुक्काम आकोला, यांत वऱ्हाड, येथें आमचे वडील कै० कृष्णाजी दिनकर, एंजिनियर, यांनीं संपादन केलेलें व हल्लीं आमच्या मालकीचें घर इमला व खुली जागा यासुद्धां, विकावयाचें आहे. हें घर आकोला येथें गांवांत जुम्मामशीदी नजीक आहे सदरील घराचे तीन चार सोईवार पृथक् भाग होण्यासारखें आहेत. यापैकीं एक अगर अधिक भाग अथवा संबंध वाडा विकत घेण्याची ज्यांची इच्छा असेल त्यांनीं खालीं सही करणार यांजकडे खालीं दिलेल्या पत्त्यावर किंवा रा० रा० नारायण खंडेराव फडके वकील, मुक्काम आकोला, यांजकडे किंवा रा० रा० लक्ष्मण जयराम हातवळणे अगरवेशी जवळ मुकुंद बाळकृष्ण यांचा वाडा, मुक्काम आकोला, यांजकडे समक्ष अगर पत्रद्वारें कळवावें, म्हणजे किंमती वगैरे बद्दल खुलासा केला जाईल. व लागेल ती इतर माहिती देण्यांत येईल

सही

काळू कृष्ण सहस्रबुद्धे मुक्काम पुणें, पेठ नारायण, घर नंबर ३४८
तारीख १७ माहे डिसेंबर सन १९११
नो० नं० ५

खात्रीचीं औषधें विक्रीस तयार.

जोगळेकर आणि कंपनी लिमिटेड आकोला.

यांचे दुकानीं जोगळेकर आणि कंपनी यांनीं तयार केलेलीं खात्रीलायक व सशास्त्र औषधें विक्रीकरितां तयार आहेत तरी ग्राहकांनीं अनुभव घेऊन खात्री करून घ्यावी.

सूतशेखर	दर तोळा	५
चंद्रपुटी प्रवाळ	"	२॥
सूर्यपुटी प्रवाल	"	२
अग्निपुटी प्रवाळ	"	१
नागाच्या गोळ्या	"	३
महायोगिराज गुग्गुळ	"	२
खोकल्याच्या गोळ्या	"	२
पोलादभस्म	"	३
लक्ष्मी विलास	"	१५
त्रिभूवन कीर्ती	"	२
श्वास कुठार	"	२
सुवर्णमालनीवसंत	"	६॥
लघुमालनीवसंत	"	२
समिर पन्नग	"	५
रससिंदुर	"	३
चंद्रोदय	"	१५
हिंगाष्टक चुर्ण	बाटली	०=
डोळ्याचें औषध	"	
मोठी	"	।=
लहान	"	-।-
लिनिमेंट आयोडिन	"	।।.
टि. आयोडिन	"	।=
महाविषगर्भ तेल	"	
मोठी	"	॥=
मध्यम	"	।-॥
लहान	"	०=
उसांवा शिर्को	"	।=
मध बाटली.		
मोठी	"	।=
लहान	"	०=॥
पिनसावर तेल	"	।।.
ग्लिसराईन बाटली.		०=
गजकर्ण अर्क	"	।=
गजकर्ण मलम	"	०=॥
शंखद्राव.	तोळा	॥.
कुंचल्यादि वटी	"	।॥.
हिंगणबेटाचे तेल	"	०=
नारायण चुर्ण	"	०=
इच्छाभेदी जुलाब डझन		०=
ग्रहणी कपाट	तोळा	२॥
मौक्तिक शुक्ति	"	२
शितोपला चुर्ण	"	०=
चोपचिन्यादी चुर्ण	"	
आम वातावर चुर्ण	"	०=

येणेंप्रमाणें औषधें विक्रीस तयार आहेत.
ता. १।१।१२
जोगळेकर आणि कंपनी लि.
नो० नं० २१ आकोला.

जाहिर नोटीस

जोगळेकर आणि कंपनी लिमिटेड आकोला यांत ज्या शेर होल्डरांनीं आप शेरची रकम पुरी भरली नाहीं त्यांनी ती बाकी राहिलेली रकम या नोटिशीचे तारखेपासून पंधरा दिवसाचे आंत स हू कंपनीचें ऑफिसांत अगर दुकानें समक्ष अथवा मनीऑर्डरीनें भरण्याची तजवीज करावी. ता. १-१-१२

पी. सी. जोगळेकर
आणि कंपनी
नो० नं० २२ म्यानेजिंग एजंटस्

नोटीस

सर्वत्र लोकांस या नोटिशीचे द्वारें जाहीर करण्यांत येत आहे कीं, जनाब चीफ कामिशनर साहेब बहादूर मध्यप्रांत यांच्या जुडिसियल डिपार्टमेंट नोटिफिकेशन नंबर १६०३ ता० १५ सप्टेंबर १९११ यांत प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें दिवाणी कोर्टांनीं निकाल केलेल्या मिसलांची व्यवस्था रक्षण व नाश या संबंधानें नोटिफिकेशन नंबर ३९९३ ता० २६ मार्च सन १९०६ मध्यें जे नियम प्रसिद्ध केले गेले आहेत त्या नियमानुसार ता० २६ मार्च सन १९०६ चे पूर्वी सर्व नियम रद्द समजले जाऊन पूर्वीच्या जुन्या मिसलांची व्यवस्था केली जाईल. करितां सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं ज्यांनीं ज्यांनीं जुन्या मिसलामध्यें महत्वाचे कागद दाखल केले असतील ते परत घेण्याकरितां ता० १ मे सन १९१२ चे आंत आमचे कोर्टांत अर्ज दाखल करून आपले कागद परत घेऊन जावें असें न केल्यास सदहू कागदांचा नवीन नियमाप्रमाणें नाश केला जाईल कळावे. ता० १७ जानेवारी सन १९१२ इ०

A. D. Barr.
डिस्ट्रिक्ट व सेशन्स जज्ज
नं० ४४ पश्चिम वऱ्हाड

विहार आनन्दका सागर रंगीन तसवीरें सहित चारो भाग तथा पांचो अंग सचित्र कोख शास्त्र.

असली हमसे मंगावो धोकेसे बचो स्त्री पुरुषोंके जात, भेद, लक्षण अनेक देशस्थ स्त्रीनायका, कुमारी प्रकृती, सत्व दुती कुलटा, पतिव्रता, व्यभिचारणी आदिको पहचान, रजोधर्म लक्षण, ऋतुविहार मय सहवास स्थान क्रया, शैय्यातिथ, कामस्थान सालासगरि, वर्तासोआभूशण, वस्त्रतऔर्दवमधान पुत्रस्टीकर्म, नपुंसकविद्या, उपदंश प्रमेह आदि अनेक रोगोंकी चिकित्सा औषधि, पशुंद भाषा जाननेकी रीति, मंत्रतंत्र, यंत्र, वशीकरण मुद्रां विद्या आदि अमुल्य विषयका भंडार किंमत रु०

पं० गंगाप्रसाद इंजीनियर शहापर्ड
नो० नं० १९ अलीगड

Notice.

Notice is hereby given that the Municipal committee of Shegaon in the Buldana District propose to make the following rules under Section 114 (1) (2) of the Berar Municipal Law 1886 for regulating the storage of petroleum within their Municipal limits.

The proposed rules will be taken into consideration on the expiry of one month from the date of the first publication of this notice and any objections or suggestions in respect thereof must be forwarded to the Secrety to the committee before the expiry of the said period.

RULES

1 Nothing in the following rules shall be deemed to apply to persons licensed to possess petroleum under the Indian petroleum act 1899, or to non-dangerous petroleum exceeding 500 gallons or to dangerous petroleum exceeding 3 gallons.

2 Except under and in accordance with a license granted under the Berar Municipal Law 1886 or this rule as the case may be no petroleum shall be stored within Municipal limits in the follwing cases:—

1 When petroleum in any quantity is stored for sales (last clause of section 114 (1) of the Berar Municipal law 1886)

2 When non-dangerous petroleum exceeding 50 gallons or dangerous petroleum exceeding one gallon is stored whether for sale or otherwise.

Notes:— The following yearly fees have been fixed under section 114 (4) of the Berar Municipal law 1886 for licenses issued for the possession of petroleum sale viz:—

Non-dangerous petroleum

(a) When quantity to be stored does not exceed 8 gallons. Nil

(b) When the quantity to be stored exceeds 8 gallons but does not exceed 100 gallons — Rs 2/-

(c) When the quantity to be stored exceeds 100 gallons but does not exceed 500 gallons — Rs 2/- for each 100 gallons or part there of.

Dangerous petroleum

When the quantity to be stored does not exceed 3 gallons. Nil

(3) No person shall store for sale in any shop within the limits of the Municipality non dangerous petroleum exceeding 50 gallons or dangerous petroleum exceeding one gallon.

Note:— For the purpose of the sale "a shop" shall be deemed to include all premises on which petroleum is sold retail

(4) No person shall store non-dangerous petroleum exceeding one gallon but not exceeding 3 gallons in quantity except in buildings out-side the inhabited area of the town which have been approved by the committee for the perpose.

(5) To a conspicuous part of all premises licensed for the storage of petroleum, a notice board with the name of the licensee and the fact that he is licensed to store petroleum legibly written there on, shall be affixed.

(6) Dangerous petroleum kept within Municipal limits shall be placed in seperate glass, stone-ware, or metal vessels each of which shall contain not more than one pint and shall be securely stopped.

(7) Any breach of rules 2, 3, 4, 5 or 6 above shall be punishable with fine which may extend to Rs 50/- and where the breach is a continnuing breach with further fine which may extend tot Rs 5/- for every day after the first during which the breach is proved to have been persisted in.

Sd/: P. G. Rodrigues
Vice Chairman Shegaon Municipality

Form H

License to store petroleum for retail sale granted under section 114 of the Berar Municipal Law 1886, read with rule 2 (1) of this rules.

No

License is hereby granted to ______ for the storage, in the place described bellow, of Gallons of petroleum Dangerous / or Nondangerous, subject to the condtions here in contained:- maximum quantity to be stored at one time. This license shall be in force up to ______

The

Secretary
191 Municipal Committee

[Discription of the place above referred to]

Conditions

1 All nondangerous petroleum shall be kept in tins or other vessels not easily broken.

All dangerous petroleum shall be placed in seprate glass, stoneware or metal vessels each of which shall contain not more than one pint and shall be securly stopped.

(2) The depot or store house shall be liable to inspection by any officer appointed in this behalf.

[3] A copy of the conditions of this license and a board showing the maximum quantity of cases and this to be alowed at one time, shall be hung up in the store house.

[4] This license is not transferable If the holder of the license wishes to transfer it he must apply to the Secretary of the Municipal Committee for permission to do so.

5) On the breach of any condition have attached, this license shall be liable to be forfeited.

Form B

License for the storage of petroleum whether for sale or otherwise granted under Rule 2 (2) read with rule 4 of these rules.

No

License is hereby granted to ______ for the storage in the place discribed below of Gallons of pertoleum dangerous / Nondangerous subject to the conditions here in contained Maximum quantity to be stored at any one time.

This license shall be in force up to

The } Secretary
191 } Municipal Committee

(description of the place above referred to)

Conditions

(1) all non dangerous petroleum shall be kept in tins or other vessels not easly broken.

All dangerous petroleum shall be placed in seperate glass, store ware or metal vessels. Each of which shall contain not more than one pint and shall be securely stopped.

(2) All places in which petroleum may be stored under this licensie shall be liable to inspection by any officer appointed in this behalf.

(3) Such places of storage shall be constructed of massonary or other non inflammable material but the beams, rafters, columus windowes and doors may be of wood.

(4) If the licensing officer calls on the holder of this license, by notice in writing, to execute any repairs of the licensed place which may in the opinion of such officer, be necessary for the safety fo the place, the holder of this license shall execute the repairs within such period as may be fixed by the notice.

(5) A copy of the conditions of this license and a board showing the maximim quantity of cases and this to be alowed at one time shall be hung up in the place of storage.

(6) All due precaution shall be taken for the prevantion of accidents by fire or explosion.

(7) This license is not transferable if the holder of the license wishes to transfer it, he must apply to the secretary to the Municipal Committee for permission to do so.

(8) On the breach of any condition here to attached, this license shall be liable to be forfeited.

वऱ्हाडसमाचार.

पौष शुद्ध १० शके १८३३ दुंदुभिनाम संवत्सरे

किंडर गार्टन पद्धत.

आज काल हिंदुस्थानांत चोहोंकडे शिक्षणाचा प्रसार फारच जोरानें फैलावत आहे. गेल्या पिढीमध्यें शिक्षणाची अवश्यकता भासूं लागली व या पिढींत तर शिक्षणावांचून गत्यंतरच नाहीं असें अनुभवास आलें. अशा तऱ्हेचा अनुभव प्रत्येकीं येत गेल्यानें शिक्षण देणें कोणत्या प्रकारानें सुलभ होईल याचा विचार सर्व सुशिक्षिताच्या मनांत आला. निरनिराळ्या गावांत जेथें शिक्षण देणें जरूर आहे तेथें सरकारी किंवा सरकाराचे मदतीनें शाळा काढण्याची खटपट चालू झाली. व मध्यांतर शिक्षण हें सक्तीचें असावें या बद्दल ना० गोखले यांचे बील कौंसिलपुढें आलें आहे. परंतु वरील शाळामध्यें शिक्षण द्यावयाचें तें कोणत्या कोणत्या पद्धतीवर द्यावयाचें याचाही विचार जितक्या काळजीपूर्वक केला जावा तितका केला गेला नाहीं. यामुळे सध्याची शिक्षण पद्धती बरीच सदोष व अपक्व अशी वाटते. सध्याची शिक्षणपद्धत मुलांना पोटापाण्यास कदाचित् लाऊं शकेल परंतु शिक्षणाकरितां झालेल्या श्रमाच्या मानानें त्याचें मन सुसंस्कृत झालेलें दिसत नाहीं. कोणत्याही शास्त्रीय पद्धतीनें केलेली मेहेनत शतपट दोर मेहेनतीपेक्षां फायदेशीर झालीच पाहिजे लहान मुलांना अलीकडे किंडर गार्टन नामक पद्धतीनें त्यांच्या कोमल वयामध्यें शिक्षण देणें कित्येक शाळांतून सुरू केलें आहे. वास्तविक पाहिलें असतां ही पद्धत मुलास नवीन नाहीं. मातेच्या उदरांतून बाहेर आल्यापासून दरवर्षी केम त्याचें याच पद्धतीनें शिक्षण सुरू आहे मात्र त्यांस नीट समजूं लागेपर्यंत प्रत्येक गोष्टींचें तो स्वानुभवानें शिक्षण घेत असतो. व समजूं लागल्यानंतर या जगांत बरीच वर्षे घालविलेल्या वडील माणसांचा तो अनुभव घेऊं लागतो. अर्भकावस्थेनंतर या पद्धतीचा खरा उपयोग होत असून दिवसें दिवस त्याच्या बुद्धीचा विकास होत जातो. व विशेषतः या पद्धतीनें मुलांच्या मनांवर कोणत्याही प्रकारचें ओझें पडत नाहीं. कारण घोकून घोकून पाठ ह्मणून शाळा विद्याच्या आसुरी पद्धतीनें पाठाचा प्रत्यक्षानुभव नसल्यानें त्यांच्या मनांची एकाग्रता होत नाहीं व त्यांस जिव्हा सहजगत्या पाठाचा उच्चार करील इतके वेळां स्वतःशीं परी, दारीं चोहींकडे धडा पाठ करणें जरूर पडतें. इतकें करूनही धडा बिनचूक खात्रीनें पाठ ह्मणतां येईल सांगवत नाहीं. या शिक्षण पद्धतीनें कित्येक मुलांनीं लहानपणींच शाळेवर पाणी सोडल्याचीं उदाहरणें अजूनही कित्येक लोक गमतीनें सांगत असतात अशा राक्षसी पद्धतीच्या जोडीला विशेषतः खेड्यापाड्यांतील गुरुजींची नवलाखी छडी असल्यावर मुलांचें शिक्षण कितपत होत असेल याची शंकाच नको. या घोकंपट्टीस किंडरगार्टन पद्धतीनें पूर्ण आळा बसून आतां शिक्षणामध्यें एक प्रकारचा जोम येत आहे. मुख्य लक्षांत ठेवावयाची गोष्ट ही कीं पद्धतीनें मुलांचें मनावर ओझें पडत नाहीं जात्या मुलांचा जात विचारपूस करणारी असते. व अशा वेळीं जर त्यांस समाधानकारक उत्तर देऊन प्रत्यक्ष वस्तु त्यांच्या पुढें ठेऊन तिजविषयीं सर्व तऱ्हेची लहान मुलास योग्य अशी माहिती देत गेले तर एक प्रकारची गम्मत वाटून त्यांचें पूर्ण समाधान होतें. या पद्धतीनें शिकविणें मुलास मुळींच जात नाहीं परंतु उलट त्यास कोणतीही गोष्ट शिकण्याची फार हौस वाटते

चीन व हिंदुस्थान

हल्लीं बहुतेक संपत आलेल्या चीनच्या राज्यक्रांती पासून आपणास घेण्यासारख्या पुष्कळ गोष्टी आहेत. आधींच आम्ही भारतवासी लोक 'नाविष्णूः पृथ्वीपतिः' ह्या मताचे; आणि तशांत राजक्रांती हा शब्द ऐकण्यास आम्हीं नुकतीच कोठें सुरवात केलेली ! तेव्हां आरंभाच पुष्कळांस असें वाटेल कीं राज्याविरुद्ध बंड ह्मणजे आहे तरी काय ! पण अशा भीतीनें गांगरून जाण्याचें अगर अज्ञानी रानटी लोकांसारखें 'आ' वासून आश्चर्यचकित होण्याचें कारण नाहीं. इंग्रजी शिक्षणाचा संस्कार जवळ जवळ दोन पिढ्या आपणांस मिळत आहे व पाश्चात्य संस्कृतीचाही दिवसेंदिवस परिचय होत आहे. अशा स्थितींत राज्यक्रांती ह्मणजे काय बंड आहे हें निदान सुशिक्षित वर्गास तरी सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. जो चीन देश ह्मणजे अफीमबाजांचें मूळ पीठ व तेथील जनता पूर्ण पुराणप्रिय तेथील तरुण पिढीनें योग्य संधी पाहून व जगांतील सर्व सुधारलेल्या राष्ट्रांचें उदाहरण आपले पुढें ठेऊन स्वतःचे देशांत लोकसत्तात्मक राज्याचा झेंडा उभारला आहे. ह्या कामांत बरीच प्राणहानी झालेली आहे व पुष्कळ मालमत्तेचेंही नुकसान झालेलें आहे. परंतु ही सर्व प्राणहानी व हें सर्व नुकसान सोसण्यास कारण चिनी

लोकांचें आपले देशावरील उत्कट प्रेम हें होय. आपला देश जुलमी राजाचे सत्तेखालीं आहे. आपले प्रजेची पांचू राजे बिलकूल पर्वा करीत नाहींत; शिक्षणाची असावी तशी सोय नाहीं; लोकांना अफूचे व्यसनापासून परावृत्त करण्याचा यत्किंचितही प्रयत्न होत नाहीं व अगदीं आपले दाराजवळ असलेले आपले जातभाई जपानी लोक हे जगांत सुधारलेल्या राष्ट्रांत उच्च तऱ्हेचा दर्जा पटकावीत आहेत अशा तऱ्हेची परिस्थिति प्राप्त होतांच तरुण चिनी लोकांनीं कंबर बांधली व कालचक्रांत सांपडून जगांतील राष्ट्रांचे मालिकेंतून गळून पडणाऱ्या आपल्या देशास उर्जितावस्थेस आणण्यास 'देहंवा पातयेत् अर्थंवासाधयेत्' ह्या न्यायानें सुरवात केली. प्रयत्न केल्यावर फळास काय अवकाश! चिनी लोकांच्या प्रयत्नास फळ येण्याचें चिन्ह दिसत आहे. इंग्रजींत अशी एक म्हण आहे कीं, स्वतःला प्रयत्न करणाराला इश्वर मदत करितो त्याप्रमाणें चिनी लोक उद्योगास लागल्यावर सिन्-यत-सेन सारखा पुढारी त्यांना मिळाला. डा० सिनयतसेन यानें आपले बहुतेक आयुष्य चीनमध्यें प्रजासत्ताक राज्य कसें स्थापन करितां येईल ह्या विषयाचा विचार व तदनुसार वर्तन करण्यांत घालविलें. ह्या भाडणांत चिनी लोक आपली स्वतःची भांडणें विसरून गेले. 'ग्रामस्यार्थे कुलं त्यजेत्'. गावाच्या उद्धार होण्यासाठीं गांवही टाकावें. आपआपसांतील बारीक सारीक तंटे, आपसांतील मत्सर, द्वेष ही सर्व बाजूस ठेवून देशकार्याचे अत्युच्च भावनेनें प्रेरित होऊन ते तरुण चिनी लोक आज जगांत एक उत्तम कामगिरी करीत आहेत जो चीन म्हणजे कधींच जागा होणारा नाहीं, किंबहुना झोंपेंतच असणें हीच ज्याची सहजावस्था असें मानण्यांत येत असे त्याच चिनी राष्ट्रानें आज सर्व जगांस असें जाहिर केलें आहे. बाबानो आम्ही आजपर्यंत निजलों, ते दिवस गेले! निद्रावस्थाही आमची खरी स्थिति नसून ती एक विकृती होती. ईश्वराचे दयेनें व राष्ट्रांतील तरुण पीढीचे परिश्रमानें आम्हीं आमचे राष्ट्रांस जगांतील उत्तम राष्ट्राचे मालिकेंत नेऊन बसविण्यास सुरवात केली आहे! व त्यांत आम्हास लवकरच यश येईल!! अशाप्रकारची कर्तबगारी चिनी लोक आज करून दाखवित आहेत ह्यापासून आपण काहीं बोध घ्यावयास नको काय! आपण आपले देशबांधवास सुशिक्षित करून त्यांस त्यांचें कर्तव्य उत्तम प्रकारें समजावून द्यावयास नको काय? आपसांतील कलह विसरून एक जुटीनें कामास लागण्याचा वेळ अद्याप आली नाहीं काय? आपसांतील दुहीमुळें होत असलेलें देशाचें नुकसान कसें भरून निघणार? हल्लींचे राज्यांत सार्वत्रिक शिक्षण ही आपणास एक मोठी देणगी मिळाली आहे. त्या देणगीचा आपण उपयोग करून घेऊन आपलें देशबांधवांना प्रथमारंभीं शिक्षणरूपी अमृत पाजिलें पाहिजे. आणि अशारितीनें सुशिक्षित झालेली प्रजा आपल्या देशाचा आपल्या बांधवांचा व परंपरेनें सर्व जगाचा उद्धार केल्यावांचून रहाणार नाहीं!

अभिनंदन

अलिशान नामदार रा० रेजिनाल्ड क्रॉडाक चीफ कमिशनर यांची बदली व्हाइसरायच्या एक्झीक्युटीव्ह कौंसिलदारीच्या जागीं झाली ही आनंदाची गोष्ट होय. हे धुरंधर मुत्सद्दी, विद्वान व महान् कार्यकर्ते आहेत. यांची कारकीर्द मध्यप्रांतांत चांगली विश्रुत आहे आणि हे आपल्या कर्तबगारीनें एवढ्या मोठ्या हुद्याला चढले हीच गोष्ट त्यांच्या बहुमाल कर्तृत्वशक्तीची साक्ष देते. त्यांची कौंसिलदारी म्हणजे आम्ही आमच्या प्रांतांचा बहुमान समजतों. सध्यां वऱ्हाड व मध्यप्रांत मिळून पुष्कळ राजकीय प्रश्न श्रेष्ठ सरकारापुढें आहेत. त्या सर्वांचा उगम याच्याच हातून झालेला आहे तेव्हां त्या प्रश्नासंबंधानें आमच्या प्रांताला लवकरच सुयश मिळेल असा आम्हांस दुहेरी भरंवसा वाटूं लागला आहे. या प्रांताला लेफटेनंट गव्हरनरी व स्थानिक कायदे कौंसिल हे दोन्ही अधिकार व हक्क लवकरच लाभतील अशी आमची मनोदेवता सांगते. नामदार राजश्री क्रॉडाक हे मोठें कौंसिलदार झाल्यामुळें आमच्या प्रांताला चांगलें अवस्थान मिळालें आहे आहे आणि या प्रांताची तरफदारी कीर्ती नामी होईल हें निराळे शद्बांनी कळविण्याची गरजच नाहीं नव्या हुद्देदारीवरून नामदार क्रॉडाक यांना अधीक जयजयकार होवो असें अभिष्ट चिंतण्या इतका अनुग्रह त्यांनीं या प्रांतावर पूर्वींच करून ठेविलेला आहे. त्यांचें मंगल नाम वऱ्हाडापेक्षां मध्यप्रांतांत अधिक प्रिय व आवडतें आहे आणि म्हणूनच तिकडील लोक त्यांचें अभिनंदन आल्हादानें करीत असतात.

आग

येथें गेल्या बुधवारीं संध्याकाळीं 'रघुनाथदास रामप्रताप'च्या धर्मशाळेंतून अग्निज्वाला भडकतांना रस्त्यावरून प्रथम दिसल्या. त्या बरोबर सर्वत्र धांवधांव झाली. म्युनिसिपल पंप व पाण्याच्या गाड्या तेथें दाखल झाल्या आणि सिटी इनस्पेक्टर रा. रा. खोरी यांनीं आपल्या पोलिस फौजेनें आजुबाजूच्या इमारती आगी पासून बचाविल्या. या धर्मशाळेंत लग्न उतरलें होतें; आणि तेथून ती वऱ्हाडी मंडळी निघून गेली तेव्हां दिवा वगैरे काहीं पेटत ठेऊन गेली. धर्मशाळेच्या भिंती तटबंदीच्या सारख्या मजबूत होत्या म्हणून आगीचा पसार झाला नाहीं. या धर्मशाळेचा उपयोग वखारी सारखा होत असतो. तेथें धान्याची पोतीं; तुराचे टीर, साखर, गूळ इत्यादि होमद्रव्यें पुष्कळ सांठविलेलीं होतीं. इमारतीनें वे जळलेल्या सामानाचें मिळून नुकसान अंदाजा ३१ हजार रुपयापर्यंत झालें असावें. आग विझविण्याच्या कामी पोलिसांनीं शाळेंतील विद्यार्थ्यांनीं आणि म्युनिसिपल कामदारांनीं चांगली मदत केली हें प्रशंसनिय आहे.

आकोल्यासारख्या शहरीं पाण्याचें दुर्भिक्ष्य असतें. आतां उष्णकालाला थोडक्या अवधींत प्रारं[illegible] व आगीचे प्रसंग पुष्कळ [illegible]येतात. लोकवस्ती दाट आहे तेव्हां अशा शहरांतून आगी विझविण्याचीं उपसाधनें अगदीं सज्ज असावी लागतात म्युनिसिपल पंप आहे पण त्याचा नीट उपयोग जाणणारा हुषार कामदार पाहिजे. पंप व त्यांतून पाणी उडविण्याचीं इतर साहित्यें वरचेवर साफसूफ व दुरुस्त ठेवण्याची योजना असणें अगदीं अगत्याचें आहे. लष्करी लढाई जशी सैन्यामध्यें चालते तशी आग विझविणाऱ्या मंडळीकडून असे प्रयोग करून पाहण्याची शीस्त पाहिजे. आग लागलेल्या इमारतीवर चढण्यासाठीं शिड्या लागतात त्या आमच्या म्युनिसिपालिटीनें स्वतंत्र ठेवल्या पाहिजेत. तसेंच जळता भाग तोडून टाकण्यासाठीं कुऱ्हाडी लागतात त्या देखील तयार पाहिजेत. कुऱ्हाडी प्रमाणेंच लांब लांब आंकडे लागत असतात. या साधनांचा अभाव प्रसंगावर फार जाणवतो. आग विझविण्याच्या कामीं मजूर मिळत नाहींत. धर्मार्थ जीवापाड कांहींजण मदत करितात. पण गरीबानीं ऐन वेळेवर कंबरा बांधून उभें राहावें इतकें सौजन्य श्रीमंत लोक क्वचितच दाखवित असतात; तेव्हा अशा कामीं कायमचे मजूर ठेवण्यासारखी मुनसिपालिटीची तयारी नसली तरी काहीं नोकर लोक मुद्दाम राखून ठेवलेले पाहिजेत. म्हणजे त्यास आगीच्या दिवशीं चांगली कामगिरी बजावल्यास निराळीं बक्षिसें देता येतील. म्युनिसिपालिटीचे व पोलिसाचे नोकर कांहींजण आगीच्या सर्व गोष्टी शिकलेले पाहिजेत. त्याच्यापाशीं आगीची हलाली असवीत. आग विझविण्याचें निराळें खातेंच पाहिजे आणि याचे अंमलदारही पाहिजेत. नाहीं तर आगीच्या प्रसंगीं कोणाचा हुकूम कोणी हुकूम ऐकावा याचा काहीं धरबंध नसतो. आमच्या म्युनिसिपालिटीचें हें मुख्य कर्तव्य आहे आणि त्यांनीं आग विझविण्यासंबंधानें पोलिस सुपरिंटेंडेंट यांच्या सल्ल्यानें काहीं कायमची व्यवस्था करावी अशी आमची आग्रहपूर्वक सूचना आहे. तसेंच बाजार पेठेंतील दुकानदारांवर, कोठ्यांच्या मालकांवर, व ज्वालाग्राही पदार्थांच्या वखारवाल्यावर कांहीं प्रतिबंधक उपायाची सक्ती निदान या चार पाच महिन्यांसाठीं पाहिजे आहे. हें प्रतिबंधक नियम लवकर अमलांत येतील तितकें बरें.

किटसनचे दिवे

अलिकडे हे दिवे पुष्कळसे उपयोगांत आले आहेत; पण हे वापरणारे लोक असावे तितके कुशल नसतात. लग्नकार्यामध्यें यांचा उपयोग धडाक्यानें होत असतो. आतांशी मीरवणूकीस म्हणजे किटसनची दिवटी अवश्य लागते मजूर लोक डोक्यावरून हे दिवे घेऊन चालत असतात. गेल्या मंगळवारीं हा एक दिवा भडकला, सातजण भाजले, व ते इस्पितळांतच आहेत. एक तर मेला देखील. अशा अपघातसंबंधानें पुष्कळशी खबरदारी घेतां येण्या सारखी आहे. हा दिवा ठेवणारे दुकानदार, भाड्यानें घेणारे लोक व ते प्रत्यक्ष वापरणारे इसम यांनीं हे दिवे उपयोगांत आणण्यापूर्वीं का[illegible] गोष्टी शिकल्या पाहिजेत आणि हल्लीं [illegible] उठल्या तो हा दिवा वापरूं लागतो तर तसें न होण्यासाठीं पोलिसच्या आफिसांतून यांना परवाना असल्या शिवाय हे दिवे वापरण्याची मनाई झाली पाहिजे. दिव्याची चावी देखील दाबण्याची रीत नीटशी माहित नसते. आणि तोच मनुष्य कशीतरी धडपड करून वेळ मारून नेत असतो. शंकिलचे दिवे, किटसनचे इत्यादि तीव्र दिप्तीचे दिवे उजेड उत्तम देतात पण त्यांच्या उपसाहित्या संबंधानें जशी चांगली तरतूद असावयाला पाहिजे तशी नसते पुण्याकडील माळुंत्रे येथें किटसनच्या दिव्यानें केवढा प्रलय झाला होता हें वाचकांच्या स्मरणांत असेलच. हे दिवे वापरूं नयेत असें म्हण ण्याचा कालच राहिला नाहीं. रात्रीचा दिवस करितात तेव्हां धुराचे बिजेचे देखील दिवे नकोत असें कोणी म्हणणार नाहीं पण त्यांच्या उपयोगसंबंधानें सामान्य माहिती असल्याशिवाय हे दिवे वापरूं देउं नयेत. ही सक्ती कायद्यानें अंमलात येईपर्यंत तूर्त पोलिसांनीं ही गोष्ट मनावर घ्यावी अशी आमची सूचना आहे.

वऱ्हाडवृत्त.

हवामान—उष्णकालाचा पूर्व रंग समीप दिसत आहे तथापि पुनः गुलाबी थंडीचे दिवस काहींसे अधिक काल टिकतील असा पुनः भास होतो. रोगराई पासून मुक्तता ही समाधानांची गोष्ट असून पीक पाण्याची आबादानी देखील वाटली होती त्यापेक्षां अधीक सखवर्धक आहे.

मेजर फ्रेडन साहेब डिपुटी कमिशनर यांची स्वारी या आठवड्याच्या अखेरपर्यंत मूर्तिजापूर तालुका संपवून मंगरूळपीर तालुक्यात शिरणार आहे.

रा. रा. इनामदार बी ए. एल. एल्. बी. यांस तूर्तातूर्त आकोल्यास आडिशनल मुनसफ नेमण्यांत आलें.

आकोल्याची वकील मंडळी एक संस्था स्थापून वकिलाच्या धंद्याला उज्वल प्रामाणिकता आणण्यासाठीं प्रयत्न करीत आहेत. संहतिः कार्यसाधिका हें तत्त्व सर्वत्रच यशस्वी होत असतें.

रा. रा. डब्ल्यु. ए. टक्कर, ए अ. क. उमरावती यांस त्याच जिल्ह्यांत इलिचपूर सब. डिविजनला बदलें.

रा. रा. ए. मेन, आय्. सी. एस्. आबकारी कमिशनर मध्यप्रांत यांस ता० ६ जानेवारी १९१२ इ० पासून तीन महिन्यांची हक्काची आणि फर्लो चार महिने आणि पंधरा दिवसांची अशी रजा दिली आहे.

रा रा रुस्तमजी फरिदुनजी, डे. क., उमरावती यांस मि. मेन रजेवरून येईपर्यंत आबकारी कमिशनर नेमिले आहे.

रा. ए. सी. ब्रोन, आय् सी. एस, अॅस. क. इलिचपूर यांस मि. रुस्तमजी फरिदुनजी यांच्या जागीं आफि. डे क. नेमलें आहे.

सुधासिंधु

सुख संचारक कंपनी मथुरा यांची तयार केलेलीं व सरकारांतून रजिस्टर झालेलीं औषधें, जीं वीस वर्षांपासून लोकांत अनुभविलीं आहेत.

सुधासिंधु

हें कफ, खोकला, दमा, थंडीचा ताप, पटकी, शूळ, संग्रहणी, अतिसार, पोटांत दुखणें, वांत्या, मळमळणें, हात पाय व कंबर दुखणें, मुलांचे हिरवे पिवळे जुलाब, ढांग्या खोकला, दूध ओकून टाकणें इत्यादींवर स्वादिष्ट व सुवासिक औषध आहे. किंमत प्रत्येक बाटलीस ०८ आणे.

दद्रुगज केसरी

गजकरणास समूळ नाहींसें करणारें हेंच फक्त एक पवित्र औषध आहे. कांहीं मुद्दां जळण अथवा भग होत नाहीं. यासच जर दारू अथवा लिंबाचे अर्कांत मिळविलें तर २ बाटल्या अर्क तयार होतो. किंमत प्रत्येक बाटलीस ०४ आणे १२ बाटल्या एकदम मागविल्यानें त्यांस एजंट समजून नोटिशी, हँडबिलें वगैरे फुकट पाठविलीं जातात, व कमिशनही दिलें जातें. चालू सालचें पंचांगही फुकट मिळतें.

मागविण्याचा पत्ताः—
पंडित क्षेत्रपाल शर्मा मालक,
नो. नं. १८ सुखसंचारक कंपनी, मथुरा

सुधासिंधु

जाहिर नोटीस.

सर्वत्र लोकांस या नोटिशीचे द्वारें कळविण्यांत येतें कीं माझी सून रावाबाई मर्द खुशालसिंग रजपूर वस्ती अनुराबाद हल्लीं वस्ती आकोला माळीपुरा इजपासून खालीं लिहिलेली जिनगी शेतें माझे वाडलोपार्जीत मालकीचें व खात्याचीं आहेत तीं खरेदी, बक्षीस, गहाण, भाडेपट्यानें घेऊं नयेत. कारण लोकांचे नांदी लागून ती विनाकारण जिनगीची अफरातफर करीत आहे असें मला कळल्यावरून कळवितों कीं जर तीनें कोणास सदर्हू जिनगी खरेदी, बक्षीस, गहाण, भाडेपट्यानें दिल्यास ते रद्द समजावें. कळावें. मौजे पान्हेर परगणें व ता० मलकापूर जि० बुलढाणा येथील शेत सर्व्हे नं० १६७, शेत सर्वे नं० १६९ मध्याचे मौजे हरसोड प्र० व ता० मलकापूर जि० बुलढाणें येथील शेत सर्वे नंबर १५६ कळावें ता० १७ जानेवारी सन १९१२ इ.

सही
रुखमणसिंग डोंगरसिंग रजपूर मौजे अनुराबाद ता० मलकापूर-
नो० नं० ५९

जाहिर नोटीस

जाहिर नोटिशीनें सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं परशराम वा॥ पिराजी नाईकवाडी जात कुणबी मराठे वाशिम ता० वाशिम जि० आकोला. सुमार सन १३२१ फसली कारण जाहिर नोटिशीनें सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं कसबे वाशिम येथें माझे नांवानीं दोन शेतें (नंबर) जमीन आहे त्याचे सर्वे नंबर ३७५ व ३७६ असे दोन नंबर आहेत. या शेतांचें खाते सन १८७२ इसवीचे सर्वेच पुर्वी पासून आहेत माझा बाप पिराजी मैयत झाला त्या तारखे पासून माझे नांवानीं वरील शेतांचें खाते आहे मजला दोन मुले आहेत वडील कृष्णाजी वा॥ परशराम व धाकटा मुलगा मारोती ॥ परशराम असे दोन मुले आहेत पैकीं मारोती वा॥ परशराम नायकवाडी हा मजपासून विभक्त आहे व जाति भ्रष्ट झाला आहे व वाशिम तालुक्यात फिरत आहे करितां, जाहिर नोटीस सरकारि ग्याजिटांत प्रसिद्ध करतों कीं वरलीहीलीं दोन्ही शेते कोणी मुला कडून खरेदिखत अगर गहाण खत, अगर बक्षीस पत्र कोणंतही प्रकारे कोणी करून घेउ नये असें केल्यास ते खरे समजले जाणार नाहीं व माझे ईस्टेट व मीही त्याचा जबाबदार होणार नाहीं ही नोटीस सर्वांस कळविण्या करितां दिली आहे ता० ६-१-१९१२ दस्तुर वासुदेव व्यंकटेश राहणार वाशिम बनवासे

सही
परशराम वा॥ पिराजी नाईकवाडी कुणबी यांची रेघ असे दस्तुर बरप्रमाणें
नो० नं० ५६

नोटीस

रा० रा० मिरजावळ सागुलाल मारवाडी राहणार जळंब तालुके खामगांव यांसः—

मी खालीं सही करणार नोटीस देते. कीं माझा भाचा नथु वल्लद माहादु पावशे माळी यानें तुमचेपासून नगदी रोखाचें १५० दिडशे दरमाहा दरशेकडा १। सव्वा रुपया व्याजानें तीन वर्सात व्याज मुद्दलमुद्दां सर्व रुपयाची फेड करून देण्याचें करारानें घेऊन त्या ऐवजी कसबे जळंब येथील शेत सर्वे नंबर १८२ एकर १४८२२ आकार २९ हा सालीम गहाण तारीख ८।२।११ रोजीं लिहून दिला आहे. हे रुपये ठेऊन विनाकारण व्याज वाढऊन त्यास कर्जांत बुडविणें मला बरोबर न वाटल्यानें व्याज मुद्दलमुद्दां सर्व रकम घेऊन यावा गहाणाचा दस्तऐवज परत देण्याविषयीं आपणास मी व त्यानें (नथु वल्लद माहदु माळी यानें) तारीख १०।१।१२ रोजीं ले असतां आपण आमचे म्हणणें नाकारलेंत व रुपये घेतले नाहींत व दस्तऐवजही दिला नाहीं. म्हणून अखेर नाईलाज होऊन मी कसबे जळंब येथील साहूकार रा० रा० जमनादास आसाराम शेट यांचे दुकानीं अडीचशें २५० रुपये जमा करून ठेविले आहेत त्यातून तुम्ही आपले वरील दस्तऐवजचें व्याजमुद्दलमुद्दां हिशोब करून होतील ते रुपये घेऊन जावेत. आपले हिशोबाप्रमाणें योग्य होतील तें रुपये आपणास देण्यांस मी त्यांना सांगीलें आहे. आपण ही नोटीस त्यांना दाखविल्यास ते आपणांस बीनहरकत देतील. आपण रुपये न नेल्यस वरील ता० १०।१।१२ पासून आपलें व्याज बंद आहे असें समजावें. त्या तारखेपासून पुढें तुमचे होणारे व्याजाचे नुकसानीचें जबाबदार माझा भाचा नथु वल्लद महादु पावसे माळी हा नाहीं. म्हणून या नोटीशीनें आपणास कळविलें आहे. कळावें तारीख १९।१।१२ इ० सही

पुनाजी सोंगाई मर्द माकोडे निशाणी खुद हातची बांगडी. दस्तुर नथु वल्लद
नो० नं० ५७ माहदु पावशे दस्तुर खुद.

नोटीस

नोटीस बेशमी हरणीबाई व पारूबाई मर्द येसबा जात धनगर रा० मौजे काजळी प्रगणें चीकणी तालुका दारव्हा जिल्हा यवतमाळ यांस—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं सुमारें १६ वर्षें झालीं अमतील माझी आई मरण पावली तेव्हांच येसबानें माझा बाप नामें फकीरजी धनगर याजपासून मजला दत्तक म्हणून मागुन घेऊन आपले घरीं नेले आणि त्यास पुत्रसंतान नसल्यावरून मजला दत्तक घेऊन पालनपोषण केले व लग्न वगैरेही केलें. व तो आजारी असतां व बद्रीनारायणास गेला तेव्हांच मी त्याचा दत्तकपुत्र आहे या नात्यानें त्यानें मृत्युपत्र करून सर्व जीनगी माझें कबज्यात देऊन गेला होता. नंतर. तो तीर्थ करून आल्यावर मरण पावला तेव्हांपासून व त्याचे आधीपासून सर्व जंगमस्थावर इस्टेट माझेच कबज्यांत आहे सबब या नोटीशीनें तुम्हांस कळविण्यांत येते कीं आतां तुम्ही स्वस्थ राहुन योग्य मजपासून अन्नवस्त्र घ्यावे व चैन करावी. तुम्ही दुसऱ्याचें ऐकुण सदरहु इस्टटी पैकीं कोणताही स्थावरजंगम माल कोणास गहाण, खरेदी, किंवा बक्षीस वगैरे देऊं नये व तुमचे पासून कोणी घेऊं नये. तुम्ही कोणास द्याल अगर तुमचेपासून कोणी घेईल तर तें या नोटीशीनें बातल समजले जाईल कळावें. तारीख १६।१।१२ इसवी. सही

संभु वल्लद एसबा जात धनगर
नो०नं० ९८ रा० काजळी दस्तुर खुद.

नोटीस

नोटीस बेशमी शेखइमाम वा॥ जानमहंमद रा० हातरुण ता० बाळापूर यांस खालीं सही करणार यांजकडून नोटिशीनें उत्तर देण्यांत येतें कीं मी तुमचेवर आकोले येथील स्मा० का० कोर्टांत फिर्याद केली आहे याचे चौकशीची ता० २४-४-१२ इसवाची नेमिली आहे याचें जबाबा करितां खोटी नोटीस देउन तुम्हीं साधन करून ठेविले आहे याचा तुम्हास फायदा मिळणें कठीण आहे कारण कीं तुमचें कपट उघड दिसून येतें आहे मी तुमचा तमाखु घेतला नाहीं तुमची नोटीस खोटेपणाची आहे हें तुम्हास समजण्या करितां उत्तर कळविलें आहे ता० २४-१-१२ इ॥

दा॥ गोविंद बापूजी पी० रा० अकोला सही
हसनमहंमद वा॥ महंमद हुशेन निशाणी
नो. नं० ९९ हातची रेघ

जाहिर नोटीस

मी संभु वल्लद यसबा जात धनगर राहणार काजळी तालुका दारव्हा जिल्हा यवतमाळ यांचेकडून सर्वत्र लोकांस जाहिर करण्यांत येतें कीं यसबा वल्लद धोंडु जात धनगर राहणार काजळी हा सुमारें ४ वर्षें झाले मरण पावला आहे. त्यास वारस मी दत्तकपुत्र नामें संभु वल्लद यसबा व कन्या १ नामें गुजाबाई व २ बयकां नामें हरणाबाई लग्नाची व पारूबाई पाटाची अशा दोन आहेत करीतां या नोटीशीनें कळविलें जातें कीं मी मयताच्या वडील मुलीचा मुलगा असून मयतानें सोळा १६ वर्षां पूर्वीच माझे बापास मजला दत्तक मागून घेऊन घरीं नेऊन दत्तकपुत्र मजला घेतलें आहे. व त्याप्रमाणें मयतानें माझे पालणपोषण करून लग्नही करून दिलें आहे. व ते जिवंत होते तेव्हांपासून दत्तक या नात्यानें सर्व जीनगी म्हणजे इस्टेटची वहीवाट मीच करीत येत आहे. व तें मरण पावल्या मागेही हा काल पावेतों स्थावर जंगम वगैरे सर्व इस्टेट माझेच ताब्यांत आहे. सबब या नोटीशीनें सर्वत्रास कळविलें जातें कीं मी मयताचा दत्तकपुत्र आहे सबब वरील इस्टेटी पैकीं कोणी गहाण, अगर बक्षीस माझे पश्चात् कोणा पासूनही कोणी घेऊं नये. अगर कोणी घेतले असल्यास या नोटीशीवरून त्याचा हक्क रद्द समजला जाईल व त्याचें नुकसानी बद्दल आम्ही अगर आमची इस्टेट जबाबदार होणार नाहीं. हे समजावें. कळावें ता० १६।१।१२

सही

संभु वल्लद यसबा जात धनगर रा.
नो० नं० ६० काजळी दस्तुर खुद०

…बाई यांनीं पूर्वीचे पार्टीवर निर देशांत सोसायटीचे तर्फे चाल- …ध्यात्मिक चळवळीचे कार्याचा अह- …ला. तो नुकताच छापून प्रसिद्ध …हे त्यावरुन सदर्हू सोसायटीचें कार्य …साहानें व भक्तिपूर्वक चाललें …सें दिसून येईल. अहवालाचा सारांश प्रमाणें आहे.

१९११ सालीं ८९ नवीन मठांची होऊन ३७८७ नवीन सभासद मृत्यूमुळें, वर्गणी न दिल्यामुळें, व … दिल्यामुळें २६७९ समासद कमी …लें अखेर एकंदर सभासदांची ६४ व मठांची ८६७ अशी संख्या हिंदुस्थानात १५ मठ नवीन स्था गेले व १० चा जीर्णोद्धार झाला. …नात ४६० नवीन सभासद झाले …गू, राजीनामा वगैरेमुळें ६६ कमी हिंदुस्थानांत ७ शाखा तर्फे सोसा- कार्या करतां स्वतंत्र मठ बा गेले. इंग्लंड, स्कॉटलंड, फ्रान्स …का वगैरे देशांतील राजधान्याच्या …र्णी सोसायटीचे कार्य प्रसाराकरिता …ठे मठ बांधण्यांत आले व येत ….

…लंडनमध्यें तर साडे तीन लक्ष रुपये खर्चून …ग इमारत उभारली जात आहे. गेल्या … बेल्जियम देशांकरितां स्वतंत्र मठ …पत्र देण्यांत आलें. सालअखेर याप्रमाणें …त्मिक चळवळ व कार्यप्रसार एकंदर … देशांतून झपाट्यानें चालल्याचे अहवाल …ले आहे.

गेल्या सालीं सोसायटीला एकंदर रु० …,४३,२६५ देणगी म्हणून मिळाले; पैकीं …दाजा ६५००० फक्त श्री. बेझंटबाई- …डूनच मिळालेले आहेत. मुख्य पीठ अ- …यार (मद्रास) येथील आत्मविद्याध्ययनी …णासांकरितां बांधलेली प्रचंड इमारत Lead beater chambers पुरी होऊन त्यांत विद्यार्थी रहावयास गेले. कित्येक स्त्रीपुरुष गेल्या वर्ष दोन वर्षे राहून अध्ययन व अभ्यास करून आपापल्या देशांत परत तेथें कार्यप्रसार करण्याकरितां परत गेले व नवीन येत आहेत. तेथील पुस्तकालयांत ७०,००० रु० पर्यंत किंमतीचे प्राच्य व पौर्वात्य ग्रंथांचा भरणा केला आहे.

गेल्या सालीं सोसायटीतर्फे सर्व देशांत निरनिराळ्या भाषांतून मिळून ११६ ग्रंथ व १५ हस्तपत्रकें प्रसिद्ध करण्यांत आलीं श्रीगुरु कृष्णमूर्ति यांनीं लिहि लेल्या At the feet of the master या ग्रंथांच्या निरनिराळ्या २४ भाषांतून अवतरणें होऊन २७ आवृत्त्या निघाल्या.

गेल्या सालीं सोसायटी मार्फत विश्वाच्या उद्धारार्थ लवकरच कोणी थोर जगद्गुरु अवतरणार आहेत अशी ज्यांची, जगांतील अनेक घडामोडींवरून व लक्षणांवरून भावना झाली आहे. अशा स्त्रीपुरुषांचा एक 'पौर्व तारक संप्रदाय' Order of the Star in the East स्थापण्यांत आला व त्यांत निरनिराळ्या देशांतील, निरनिराळ्या धर्मांचे व जातींचे लोक हजारो आले आहेत. या गोष्टीविषयीं, अहवालाचा उपसंहार करतांना श्री बेझंटबाईनीं पुढील आशयाचे फार बहा-रीचे उद्गार काढले आहेत. 'बंधूंनो! ज्यांचा या भूतलावर अवतार झाला असतां आपला उद्धार होईल अशा उत्कट पण मूक आकांक्षेनें ज्यांच्या आगमनार्थ सर्व जग वाट पहात आहे अशा त्या जगद्गुरुच्या हिमाचलच्या दाक्षिणभागीं वसलेल्या दिव्य आश्रमाकडे माझी दृष्टी जाऊन माझ्या हृदयांत जो आनंद उचंबळून येतो तो तुम्हांस वर्णन करतांना माझी वाणी लटकी पडते. आश्रमांतील उद्यान, भूमिके मध्यें विस्तीर्ण वृक्षाखालीं उभी राहिलेली व, ज्ञान व प्रेम यांच्या दिव्यजलानीं भर-लेलीं जणू काय दोन रम्य सरोवरेंच अशा भासमान होणाऱ्या लोचनांनीं सभोंवार जगाकडे कृपाकटाक्ष फेंकणारी त्यांची दिव्य मूर्ती तुमच्या डोळ्यासमोर उभी रहात नाहीं काय! जगांतील संतसाधु ज्यांची खडी चाकरी करीत आहेत असे ते जगद्गुरु उत्तर कालाची वाट पाहत उभे आहेत.

अरुणोदयापूर्वीचे प्रशांत समयीं पक्षी एकामागून एक जागृत होऊन आपापलें मधुर आलाप काढीत वृक्षाच्या एका फांदी-वरून दुसऱ्या फांदीवर उडत जातात व जातां जातां आपल्या आलापांनीं दुसऱ्या पक्षांना जागृत करून काहीं कालानें सर्व जण आपल्या आलाप–समुच्चयानें उत्पन्न झालेल्या मधुरतर गायनानें आसमंतात सर्व प्रदेश भरून टाकून उदयाचलावर आलेल्या श्री सूर्यनारायणाचे प्रभातवंदन करितात. त्याप्रमाणें श्री जगद्गुरूंचा या भूतलावर उदय होण्यापूर्वीच्या या प्रशांतकालीं तुमच्या माझ्या अंतःकरणांतून पूर्ण अपूर्व रीतीनें बाहेर उचंबळून येणारे उद्गार एकमेकांना ऐकवून, तुम्ही आम्ही भावी समीप कालांत रानें ते तुमच्या आमच्या मध्यें येऊन आपल्या दिव्यवाणीनें सर्वांची हृदयें सुखपूर्ण व स्वानंदमय करून सोडतील त्या कालाची पूर्व चिन्हें सुचवीत आहों.'

ना. मि. गोखले यांच्या बिलाव.
प्रांतिक सरकारांचे अभिप्राय.

ना. मि. गोखले यांच्या प्राथमिक शिक्षणाच्या बिलावर प्रांतिक सरकारचे अभिप्राय सरकारी रीतीनें अद्याप बाहेर पडलेले आमचे पाहण्यात नाहींत. पण आमच्या कित्येक व्यवसाय बंधूंनीं सदर अभिप्रायांतलीं निवडक वाक्यें देऊन त्यावर टीका केलेली आमचे पाहण्यांत आली आहे. त्यावरून असें दिसतें कीं यच्चयावत् प्रांतिक सरकारांनीं ना. मि. गोखले यांच्या बिलाविरुद्ध मतें दिलीं आहेत. इकडे सार्वजनिक संस्था, व म्युनि-सिपालिट्या, लोकलबोर्डें, वगैरेचे अभिप्राय पहावे तर ते ना. गोखले यांच्या बिलाला बहुतेक अनुकूळ आहेत. तेव्हां लोकमत आणि सरकारी अधिकाऱ्यांचे मत यांमध्यें एवढा जबरदस्त फरक कां असावा हा प्रश्न सकृद्दर्शनीं मोठा विचार करण्या सारखा दिसतो. याचें उत्तर असें आहे कीं सर-कारी अधिकारी व लोकनायक यांच्या-मध्यें परस्पर दळणवळण कमी असल्या कारणानें लोकांना काय हवें आहे तें अधि-काऱ्यांना कळत नाहीं. अधिकाऱ्यांच्या अभि-प्रायांत ही कित्येक वेळां एका विचाराचा दुसऱ्याशीं मेळ बसत नाहीं. उदाहरणार्थ मद्रासच्या गव्हर्नर साहेबांचा अभिप्राय पहा, हिंदुस्थानाला आज अत्यंत निकडीची जरूर म्हणजे शिक्षण प्रसाराची आहे ही गोष्ट ते कबूल करतात, तरी ना. गोखले यांच्या बिलाला त्यांचा विरोध आहे! मुंबईच्या गव्हर्नर साहेबांना तर शिक्षण म्हणजे चैन आहे आणि चैनीचे विषय लोकांना फुकट पुर-विणें हें सरकारचें कर्तव्य नाहीं असें वाटत आहे. शिक्षणासाठीं सक्ती करण्यापासून भल-भलते अनर्थ घडतील अशी त्यांना भीती वाटते. 'मद्यपान करण्याचा हक्क' ज्याप्रमाणें नाहींसा करतां येत नाहीं, तसा अज्ञानांत निमग्न राहण्याचा प्रजेचा हक्क सरकारास काढून घेतां येत नाहीं व तो घेऊं लागल्यास प्रजेत असंतोष उत्पन्न होऊन शांततेचा भंग होईल अशी ना० सर जॉर्ज क्लार्क यांची समजूत झाली आहे कीं काय तें कळत नाहीं. शिक्षण फुकट व सक्तीचें केलें तर लोकांत असंतोष माजेल व ते कदाचित् गडबड करतील अस भय संयुक्त प्रांताचे ले. गव्हर्नर सर जॉन ह्युएट यांस वाटत आहे. सरकारी अधिकारी एखाद्या निरुपद्रवी गोष्टीविषयीं केव्हां केव्हां कशी चुकीची समजूत करून घेतात या गोष्टीचे हे मासले आहेत. ना० सर जॉर्ज क्लार्क व सर जॉन ह्युएट यांना लोकांत असं-तोष उत्पन्न होण्याविषयीं जी एवढी भीती वाटते तिला आधार काय आहे! लोकांचे नायक, किंवा त्यांची मुखदुःखें सरकारास कळविणाऱ्या संस्था यांनीं सरकाराकडे अर्ज करून ना. मि. गोखले यांच्या बिलापासून उद्भवणाऱ्या अनर्थापासून आमचें रक्षण करा असे अर्ज सरकाराकडे कधीं केले होते काय! कायदेकौंसिलांतले किंवा म्युनिसि-पालिट्या व लोकलबोर्डें यांच्यांतले लोक-नियुक्त सभासद ज्यांनीं ना. गोखले यांच्या बिलाला अनुकूळ मतें दिलीं त्यांना लो-कांच्या खऱ्या खऱ्या अडचणी किंवा हिता हित कळत नाहीं असें सरकारी अधिकारी समजत आहेत काय?

वऱ्हाडवृत्त.

हवामान—उष्णतेचे मान हळूं हळूं वाढत असून ईश्वरकृपेनें रोगराई पासून निभाव होत आहे. पीकपाणी साधारण बरें पण रब्बीचे पीक अकालीन पर्जन्यामुळें अगदीं हातचें निघून गेलें आहे.

रा. रा. डब्ल्यू इ. हान्कोन पोलीस सुपरिंटेंडेंट, बुलढाणा यांस मार्च १६ पासून १ वर्षाची रजा मिळाली असून रा. रा. म्यांकनॉल पोलीस सुपरिंटेंडेंट यांस चांदा-हून बुलढाण्यास बदलण्यांत आलें आहे.

रा. रा. हेंदर अक्षा सबजज वर्ग १ ला नागपूर यांस सरकारी नोकरीवरून दूर करण्यात आल हे कळविण्यास दुःख वाटतें. हे गृहस्थ बहुनाळ उद्योगी असूनही सरकार त्यांस नको म्हणतात तेव्हां तशाच कांहीं अपवादक गोष्टी उजेडांत आल्या असल्या पाहिजेत. ते पेनशनीला आले होते तेव्हां त्यांचा पुढील आयुष्यक्रम या अडचणीमुळें चिंताक्रांत होईल असा आम्हांस भरंवसा आहे.

नागपूर व वर्धा य… …जोर मोठा कहर करीत अ… गेल्या १७ तारखेपासून … स्वामीच्या जत्रेला प्रारंभ झा…

जाहीरात

खरे गारेचे चष्मे. व रु ? १२ इ. आमचे येथें मिळतील. एक… पाहवा खात्री न पटल्यास…

पत्ता एम. एम…

पुन… नं० ४९

नोटीस

मे. गोविंसा बाळसा कल… व सखारामसा लालसा कल… खालीं सही करणार खाजा… खाजाफैजुल्ला उर्फ सुबन साहे… नोटीस देण्यांत येते कीं मी… रुद्दिन व तुम्ही आणि अखार… या उभय पक्षांचे दरम्यान सन… चे कलाली व अफूचे आब… बाळापूर तालुक्यातील मक्त्याचें… संबंधीं तुम्हास अनेकवेळा नोटि… असून त्याप्रमाणें आपण आज… केले नाहीं त्यासंबंधीं योग्य त… या पुढें केली जाईल.

आकोला शहर ताजनापेठेंतील … व कलाली दुकानाची शिल्लक … ४।१९११ पर्यंत आमचे ताब्यांत … असून ता० ७।४।१९११ चा … आपण आम्हास न विचारतां नेली … त्याउपर तुमचे आमचे दरम्यान वाद … आम्ही हजर नसल्यास आमचे तिज… त्या दुकानचे ऑफिसांत शिल्लक ठेवल… आपण कबूल केलें. त्याप्रमाणें त… ९।४।११ चा शिल्लक ताजनापेठे… अबकारी दुकानचे ऑफिसांत अस… आमच्या तिजोरींत आपण आमचे उभयतां … गैरहजरींत बंद करून त्यावर … आपले हातानीं सखारामसा लालसाचें … कागदाचें सील करून तिजोरी बंद व … ठेविली आहे. ती आजपर्यंत जशीच… ऑफिसांतच आमचे ताब्यांत बंद … आहे सदरहु ९ तारखेची शिल्लक … आहे किंवा नाहीं हें पाहण्यासाठीं … उघडणें जरूर आहे. सबब खा… समोर पंच या नात्यानें सदर … ता० २।३।१९१२ रोज शनिवार … सुमारें १० वाजता उघडण्यात … आहे पंचांची नावें:—

१ मि. ए. व्ही. खरे वकील

१ मि. एन. डी. कवा वकील

१ मि. महमद मालेखा… …

आपण त्या प्रसंगीं …

करावे व … त्रिज क… …वारी अगर … दिले … प्रकारच … या … स्टेशन तां० … सिपालिटी.

…मुलकी, दिवाणी वगैरे कोणतेहि घेतलेल्या मुखत्यारपत्रावरून यापुढें नये चालविल्यास तें रद्द समजलें … मला तें मान्य नाहीं. कळावें.

सही

…लसाबाई नवरा अंबादास कुळकर्णी मु० आलेगव नि० … बांगडे.

नोटीस

…पर्दे येसाजी कुणबी खाडे राहणार प्रगणे शिरपूर तालुका वाशीम

इसः–

…करणार याजकडून नोटीस माझा सख्खा भाऊ येसाजी याची तूं बायको असून …जी मरण पावल्यास चार …पत येसाजीची व माझी …र मिळकत मौजे करंजी …ती वरड याचें खातें माझें …नाही माझा आहे. त्यांतील …सा व मौजे मजकूर …झें राहतें घर गवती जनावरांचा गोठा हीं विकूं नये अगर गहाण तूं कोणास लिहून मीळकत वडिलोपा… सदर्हू मिळकत नाहीं फक्त तूं …स. तें मी देण्यास …कत तूं कोणास …यास तें काय …मजलें जाईल.

इ०

…गोविंद रहाणार करंजी निशाणी दस्तुर खुद …

…सिंग रजपूत वस्ती वस्ती आकोला

इसः–

नोटीस

…ऑफ इन्स्ट्रुमेन्ट येते कीं …मी रा० गंगाराम वा० सुर्य… राहणार भटुरी ता० मूर्ति… …आकोला

यांसः–

…करणार यांजकडून नोटि… …तें कीं आम्ही तुम्हास पांच रुपये … …च … जनरल मुखत्यारपत्र देऊ… आज सुमारें १॥ वर्षे झालें. आतां यापु… तुमचें कुलमुखत्यारपत्र मी रद्द केलें आ… तरी तुम्ही यापुढें आमचे संबंधानें … ताही व्यवहार केल्यास तो रद्द … समजला जाईल कळावें ता. २९-२-१२

सही

घनसींग वा० नाणुजी राह… मौजे शेलु द०…

नो. नं. ९६

क्षणाच्या दृष्टचांचा
होत आहे. ही स्थिति
आलेली नाहीं. तिला
ळ अंशांनीं कारण
पाहिजे या संबंधाचा
रा० भांडारकरांचा
आहे. स्त्रीशिक्षणच्या
. काशीबाई कानिटकर
एकंदरींत बरा आहे.
ची झाक ठिकठिकाणीं
च्या अगोदर मुलीचे शि-
ळ तिचें लग्न झाल्या-
हें त्यांत दाखविलें
र करण्यासारखें आहे.
न चांगलें आहे. पण
मुद्दे अनिवात सुटले
आजपर्यंत झालेल्या पद-
नामनिर्देश व स्त्रियांचा
यासारखाच ठेवावा कीं त्यांत
याबद्दलचा आजपर्यंतचा अ-
च्या धोरणाची दिशा कोणती
र्यांचें मत हीं अवश्य द्या
होतें. स्त्रियांसाठीं ह्मणून
ाष्ट्रींचीं पुस्तकें निर्माण होत
त्यापासून त्यांच्या मनावर इष्ट
परिणाम घडत आहे हेंही
पाहिजे होतें. सौ कानिटकर
निबंधाची पुरवणी काढून रा.
या व इतर मुद्यांचें यथासांग
रतील अशी आह्मी आशा करतो.
वैद्य यांचा देशी संस्थानासंबंधाच्या
ही माहिती व आंकडे जरी जुने
(व यासंबंधांत रा इंदुप्रकाशकर्ते
दाखविलेले दोष यथार्थ आहेत)
त्यापासून काढलेले सिद्धांत बरोबर
त. देशी संस्थानांना प्रगतीच्या ओघा-
र वाहत जावेंच लागत आहे त्यांना
इतिहासीच्या कारकीर्दीतल्याप्रमाणें ए-
म नष्ट होण्याची भीती उरली नाहीं.
ता, सुरक्षितता, ब्रिटिश राज्यपद्धतीचा
गम, स्वतंत्रता व शिक्षणामुळें होणारी
ानिकांच्या मनाची उन्नति या सर्व
ी देशी संस्थानाचा भावी उत्कर्ष सूचित
त आहेत. अलीकडे सरकारी नौकऱ्या
क झाल्यापासून कांहीं थोड्या लोकांचें
उद्योगधंद्याकडे लागलें आहे. तरी
जून हिंदुस्थानच्या लोकाचा मुख्य
शेतकी त्याकडे सुशिक्षित लोक
ढळले नाहींत. वस्तुतः त्यांनीं हा
नीं धरण्यास सध्या सारखा अनु-
सरा काळ मिळणार नाहीं. सर-
गेल्या तीस वर्षांत शेतीच्या सुधा
व्यर्थ पुष्कळ खर्च केला, पण तो
अनाठायीं झाला. मोठमोठ्या पगाराचे
न अधिकारी पदरीं बाळगल्यानें शे-
ारणा होत नसते, त्याला लो-
न त्यांच्यांत उपयुक्त ज्ञा-
नली पाहिजे. ही
जरेला येऊन
लागली आहे.
यांच्या नि-
गतन को-
फळ किंवा
लोकांच्या
. मराठी
विनायक
शाजनक
णको-

णत्या बाबतींत झाली आहे यासंबंधाचे रा. ओक यांच्यासारख्या भीष्माचार्यांचे विचार वाचण्यास मिळतील ही आशा संपूर्ण लेख वाचून झाल्यावरही अतृप्तच राहते. व्यवहाराबरोबर भाषा फिरते व नवेनवे शब्द उपयोगांत येतात, कालांतरानें भाषांतर होत असतें, व्यक्तींच्या योग्यतेनुसार व परिस्थित्यनुसार वर्णनांत अंतर पडतें, सरकारी अधिकाऱ्यांच्या चमत्कारिक समजुतीमुळें ग्रंथोत्तेजन सरकाराकडून हल्लीं मिळत नाहीं, शुद्धलेखनावर आलेलें गडान्तर नुकतेंच टळलें इ० गोष्टींनीं लेखाची सगळी जागा अडविली आहे. आणि शेवटीं विषय विवेचन आपले हातून झालें नाहीं ही जाणीव होऊन वृद्धपण व दौर्बल्य या सबबीवर लेखकानें क्षमा याचना केली आहे. रा. श्री. कृ. कोल्हटकर यांचा कादंबऱ्यांवरील लेख जुनी माहिती व मार्मिक टीका यांनीं चित्ताकर्षक झाला आहे. मराठींत खरोखर कादंबरीकार असा एकच आहे. अगदीं पूर्वींच्या कादंबऱ्या ह्मणजे कांहीं तरी अद्भुत व असंभाव्य कथांचें कोडबोळें असे. त्यांत कथानकाची रचना, स्वभावचित्र, हळूं हळूं होत गेलेला विकास इ० गोष्टींची छाया सुद्धां नसे. त्यानंतर रा शंकर मोरो रानडे यांच्या पाश्चात्य अनुकरणाच्या कादंबऱ्या आल्या. त्यांमध्यें या गोष्टींची झांक असे. पण रा. हरिभाऊ आपटे यांच्या कादंबऱ्या मात्र खऱ्या खऱ्या स्वदेशी कादंबऱ्या होत. या उच्च प्रतीच्या व खऱ्या प्रतिभावान् आहेत. पण त्यांत पुनरावृत्ति विस्कळितपणा, घाई योग्य प्रमाणाचा अभाव वगैरे कित्येक दोष आहेत. शिवाय मनुष्यस्वभावाची मीमांसा या कादंबरीकारानें अद्याप करावी तशी केलेली दिसत नाहीं. याबाबतींत बंगाली कादंबरीकार बंकिमचंद्र व रवींद्रनाथ टागोर यांच्या कृति सरस आहेत. रा. हरिभाऊ जर इतः मानगडींत मन न घालतां केवळ साहित्य सेवा वाहून घेतील तर याही बाबतींत लवकर सुधारणा होऊन इतरांस सरशी करतील असें बुद्धिसामर्थ्य व कर्तृत्व बळ त्यांचे ठायीं आहे पण हें घडून येईल तेव्हां खरें.

रा. ठाकुर यांच्या शिक्षण प्रगतीवरच्या निबंधांत शिक्षणाची व्यापकता व खेळीं गेल्या शतकात कशी रेखाटली गेली याचें शब्दचित्र सुरेख आहे, व त्या बरोबरच पुढच्या कार्याची ही रूपरेखा त्यांनीं काढून ठेविली आहे ती मनन करण्या सारखी आहे. या पुढचा निबंध प्रो० भानु यांचा धर्मवृत्ती संबंधाचा होय. यांत अनेक वादग्रस्त मुद्दे असल्यानें त्याचा विचार पुढच्या अंकावर ठेवणें प्राप्त आहे.

सारांश, वि ज्ञा. विस्तार कर्त्यांनीं रजागमनाचा प्रसंग साधून प्रगतीचे माप मोजण्याचा निरनिराळ्या लेखकांकडून केलेला प्रयत्न प्रशंसनीय आहे व या यत्नानें त्या मासिकाचा पूर्वींचा लौकिक पुष्कळ अंशानें कायम राखिला आहे याबद्दल त्याच्या चालकांचें अभिनंदन करणें हें आह्मी आपलें अवश्य कर्तव्य समजतों.

ट्रान्सवालसंबंधीं वादविवाद

ट्रान्सवाल मधील हिंदी रहिवाश्यांच्या दुःखासंबंधानें पार्लमेंटांत हाउस ऑफ लॉर्डसपुढें नुकताच पुष्कळ वादविवाद झाला, पण अर्ज केला असतां लॉर्ड ग्ल्याडस्टन तिकडे लक्ष देतील व वसाहतीसंबंधाचें ऑफिस त्यासंबंधानें माहिती मिळविण्यास सुरुवात करील असें अभिवचन वसाहतीच्या सेक्रेटरीच्या तोंडून वदविण्यापलीकडे त्या वादविवादाची मजल गेली नाहीं. ट्रान्सवालचा प्रश्न हा आज कित्येक वर्षांचा प्रश्न आहे, पण वसाहतीच्या सेक्रेटरीच्या ऑफिसाचें तत्संबंधी अज्ञान इतकें गाढ आहे कीं ट्रान्सवालच्या वसाहतींत काय चाललें आहे याची त्याला माहितीसुद्धां नाहीं. असा हा कबुली जबाबच ह्मटला पाहिजे! ज्याविषयासंबंधानें लॉर्ड ॲम्पथिल सारख्या अनेक पार्लमेंटच्या सभासदांनीं वारंवार मन घालून, प्रश्न विचारून, अर्ज करून, व अधिकाऱ्यांच्या मुलाखती घेऊन वसाहतीच्या ऑफिसाला भंडावून सोडलें त्या आफिसाचें सध्यां काय चाललें याविषयींचें जर येवढें घोर अज्ञान, तर ज्या संबंधानें कोठें उच्चारही होत नाहीं अशा प्रश्नांबद्दल काय अंधार असेल तो त्या आफिसालाच माहीत असें ह्मटलें पाहिजे. अर्ज करा ह्मणजे उत्तर मिळेल हा कायम ठशाचा जबाब देतांना गेल्या वर्षीं एप्रिलमध्यें मि० कचालिया यांनीं केलेला अर्ज वसाहतीच्या आफिसांतल्या फाइलाला लागलेला आहे येवढेंही सेक्रेटरी साहेबांच्या लक्षांत येऊं नये हें आश्चर्य आहे. कोणा कोणा हिंदी रहिवाशाला कसा कसा त्रास होत आहे याची तपशीलवार याद पाहिजे असा 'अर्ज' शब्दाचा अर्थ घेतला तर अशी ही याद लवकर तयार होईल व मि० रिच व मि० पोलक ती ही वसाहतीच्या आफिसांत गुदरल्या शिवाय रहावयाचे नाहींत. मग तरी वसाहतीचे सेक्रेटरी लॉर्ड एमट यांचें तोंड बंद होईल, लॉर्ड एमट यांच्या परवाच्या जबाबवरून वसाहतीचे आफिसाला इतके दिवस गाढ झोंप लागली होती व त्या महानिद्रेंतून तें आतां कोठें डोळे किलकिले करून जागें होऊं पहात आहे असें दिसतें. ही खरोखरची झोंप आहे कीं मुद्दाम डोळ्यांवरून कातडें ओढलेलें आहे. याविषयीं शंका येण्यासारखें भाषण लॉर्ड सेलबोर्न यांनीं परवां केलें. चिनी लोकांनीं बॉंड स्ट्रीट व रीजेंट स्ट्रीट व्यापून तेथील श्वेतवर्ण लोकांना हुसकावून लाविलें तशी स्थिति दक्षिण आफ्रिकेमध्यें या हिंदी रहिवाश्यांमुळें न होवो असें लॉर्ड सेलबोर्न यांच्या तोंडून बाहेर पडतांच हाउस ऑफ लॉर्डसमध्यें हिंदी रहिवाशांच्या प्रश्नाला भलताच रंग चढविणाऱ्या या लाट साहेबांची बत्तिशी बाहेर काढणारा कोणी कसा भेटला नाहीं याचें आश्चर्य वाटतें. आज दक्षिण आफ्रिकेंत नवे हिंदी रहिवासी भरण्याचा प्रश्न नसून ज्यांचा नागरिकत्वाचा हक्क वसाहतीनें अगोदरच कबूल केलेला आहे व ज्यांच्या मालमत्तेच्या रक्षणाची जोखीम सरकारनें घेतली आहे त्यांना न्यायानें वागविण्याचा काय तो प्रश्न आहे. येवढी साधी गोष्ट ही न[illegible] वरच्या

माणसास कळत नाहीं तर [illegible] तेंत राजश्री तोंड तरी कशाला तें कळत नाहीं.

ब्यांका व सरकार

सरकारचे कायदे कानु व नियम [illegible] सारख्या देशहिताच्या उद्योगाच्या आड [illegible] वेळां येत असून सरकारचें लक्ष तिकडे नाहीं अशी देशी ब्यांकवाल्यांचीच ना[illegible] युरोपियन ब्यांकवाल्यांची ही तक्रार मुंबई ब्यांकेचे सेक्रेटरी मि० बेगबी सरकारनें नुकताच सर हा किताब त्याबद्दल त्यास मानपत्र अर्पण करतांन साहेब ह्मणाले कीं सरकारच्या नियम[illegible] ब्यांकांना एक मोठी अडचण सोसावी ल[illegible] ती ही कीं सामान्यतः हिवाळ्यांत [illegible] रांत रुपयांची टंचाई असते व त्यावेळीं व्याजाचा दर देऊन ब्यांका रकमा ठे[illegible] हें सर्वांना ठाऊक आहे. हिंदुस्थान स[illegible] बाजारांत रकम हलक्या दरानें मिळू[illegible] अशावेळीं ह्मणजे पावसाळ्या सारख्या दि[illegible] बरीच रकम हलक्या व्याजानें मिळवून [illegible] जोरींत सांठवून ठेवतें व स्टेट सेक्रेटरी[illegible] हुंड्या पाठविण्याची वेळ आली ह्मणजे रकमा बाहेर काढते. पण ती वेळ येण्[illegible] पूर्वींच इकडे बाजारांत रकमेची टंचाई [illegible] लेली असते, व त्यामुळें व्यापाऱ्यांना [illegible] तला माल परदेशांत पाठवू[illegible] पाहिजे तेवढी रकम उभी करणें भाग पडतें. इ[illegible] डमध्यें अशी रीत नाहीं. तेथें सरकार [illegible] त्या तिजोरींत रकमा जमा करून [illegible] नाहीं तर ब्यांकांतूनच ठेवितें. शिवाय [illegible] पडेल तेव्हां चलनी नोटा काढण्याचा [illegible] अधिकार ब्यांकांना दिलेला असतो. त्या[illegible] ब्यांकेला पैशाची तूट केव्हांच येत न[illegible] व व्याजाचा दर चढविण्याचेंही ब्यां[illegible] काम पडत नाहीं. यामुळें तिकडील व्या[illegible] वर्गाला दरच्यासारखी अडचण केव्हांच नाहीं. ज्यांना हिंदुस्थानांतील ब्यांक[illegible] व्यवहार, अर्थशास्त्र, व कायदे यांची थोड[illegible] तरी माहिती आहे त्यांना हें ठाऊक आहे कीं हिंदुस्थानांत ही पूर्वीं चलनी नो[illegible] काढण्याचा हक्क ब्यांकांना एके काळीं [illegible]ण्यांत आला होता; पण सुमारें पंन्[illegible] वर्षांमागें तो काढून घेण्यांत आला. या[illegible] होणारें व्यापाराचें नुकसान ध्यानांत घे[illegible] कांहीं शर्तींवर इकडच्या ब्यांकांना लंड[illegible] मध्यें कर्ज काढण्याची परवानगी द्या[illegible] अशी सूचना हिंदुस्थान सरकारनें [illegible] सेक्रेटरींना केली होती; पण खेदाची [illegible] कीं ती अमान्य झाली व ब्यांकांच्[illegible] सध्यांच्या स्थितींत सुधारणा होण्याची आ[illegible] निष्फळ झाली. हिंदुस्थानांतून परदेशी [illegible] जाणाऱ्या कच्च्या मालाची वाढ होण्याचें [illegible] या निर्यात मालापासून देशी उद्योग व [illegible] पार यांना धक्का पोंचण्याचें हें एक कार[illegible] सर जे. बेगबी यांनीं सांगितलें, आणि निःसंशय फार महत्त्वाचें आहे.

थीऑसफिकल सोसायटीचा सन १९११ चा वार्षिक अहवाल

थीऑसॉफिकल सोसायटीची वार्षि[illegible] परिषद् यंदा श्री क्षेत्रकाशी येथें नाताळां[illegible] भरली होती त्यावेळीं सोसायटीच्या अध्य[illegible]

[illegible] मुलकी, दिवाणी वगैरे कोणतेंही [illegible] घेतलेल्या मुखत्यारपत्रावरून यापुढें [illegible]नये चालविल्यास तें रद्द समजलें [illegible] मला तें मान्य नाहीं. कळावें. [illegible] १२ इ.

सही

तुळसाबाई नवरे अंबादास कुळकर्णी
मु० आलेगव नि० वांगडे.
[illegible] नं० ४९

नोटीस

मर्द येसाजी कुणबी खाडे राहणार [illegible]नी प्रगण शिरपूर तालुका वाशीम

इसः—

सही करणार याजकडून नोटीस [illegible]ते कीं माझा सख्खा भाऊ येसाजी [illegible]ोरजी याची तूं बायको असून [illegible] येसाजी मरण पावल्यास चार [illegible]. मैयत येसाजीची व माझी स्थावर मिळकत मौजे करंजी निशानी वरड याचें खातें माझें कबजाही माझा आहे. त्यांतील [illegible] हिस्सा व मौजे मजकूर [illegible] व माझें राहतें घर गवती [illegible] पत्र्याचा जनावरांचा गोठा ही कोणास विकूं नये अगर गहाण [illegible] प्रकारें तूं कोणास लिहून [illegible] ठरारण ही मीळकत वडिलोपा[illegible] तेव्हां तुला सदहू मिळकत [illegible]काहींएक हक्क नाहीं फक्त तूं [illegible] हकदारीण अहेस. तें मी देण्यास [illegible] नसबब सदहू मीळकत तूं कोणास [illegible]कारें लिहून दिल्यास तें काय [illegible] आहे असें समजलें पाहिजे.

१-१ १९१२ इ०

[illegible]जी वा॥ फकीरजी रहाणार करंजी [illegible] हातची निशानी दस्तुर खुद
[illegible] ०९०

नोटीस

खुशालसिंग रजपूत वस्ती हल्ली वस्ती आकोला

इसः—

[illegible] येते कीं [illegible] बेगमी रा० गंगाराम वा॥ सुय[illegible] [illegible] राहणार भटुरी ता० मु[illegible] [illegible] आकोला

यांसः—

सही करणार यांजकडून नोटि[illegible] येते कीं आह्मी तुह्मास पांच रुपये [illegible] जनरल मुखत्यारपत्र देऊ[illegible] सुमारे १॥ वर्षे झालें. आतां यापु[illegible] [illegible] मुखत्यारपत्र मी रद्द केलें आ[illegible] [illegible] यापुढें आमचे संबंधानें [illegible] व्यवहार केल्यास तो रद्द [illegible] [illegible] कळावें ता. २९-१-१२

सही

घनसींग [illegible] जाणुनी राहण[illegible]
मौजे घेलु द० [illegible]
[illegible] नं. ९३

नोटीस.

बायनी मर्द भानु न्हावी रा० नांदुरा हल्लीं राहणार शहूर तालुके मलकापूर

इस:—

मी खालीं स[illegible] करणार यांजकडुन नोटीस देण्यांत येतें कीं, तु माझी लग्नाची बायको असून तु माझे घरीं नांदत आली असून तजला वयांत येण्यास ४॥ वर्षे झालीं असून तुं माझे घरीं नांदत होती सरासरी दिड वर्ष होत आल तु माझे मतानें माहेरी जाण्यास तूं आपले भावास निरोप पाठविला. तुझा भाऊ सखाराम हा येउन दिपवाळीस घेऊन गेला. वरून तुजला आणण्यास २।३ वेळा स्वत: होऊन नेण्यांस आलो असून तुं न येता बोललीस कीं, तुमचे भावास मुळ पाठवा. वरून मी माझा भाऊ बंडु याजला व त्याचे समागम जातवाले लोक देऊन पाठविला तरी तुं आली नाहीं. मग ता० ११।११।११ इसवी रोजीं टपाल मार्गे तुजला व तुझे भावास नोटीस पाठविली. त्यांत मजकूर कीं, ही नोटीस पावलें दिवसापासून १५ दिवसांचे आत तुझे अंगावर जे माझे घरचें डागीनें असतील त्यासह येण्यास लिहिलें होतें. तरी तु आली नाहीं. व तुझे भावानें धाडले नाहीं. नोटीशीचें उत्तर तुं वऱ्हाडसमाचार मार्फत ता० २८।१२।११ इसवी ची नोटीस आली त्यांत भी वयांत येण्यास दोन वर्षे झाले परंतु तुह्मी संसार उपयोगी नसून तुपच्यानें माझा संसार होत नाहीं. माझा भाऊ इजतदार असून त्याचा कमीपणा मी करणार नाहीं. माझा भाऊ नादार असल्यानें कर्ज काढून खाल्ले. तुह्मी संसारास उपयोगी नसल्यानें भावाचें घरीं आहे. माझा भाऊ माझी फारकती मागण्यास तुमचे घरीं आला तर तुह्मी त्यांस १५० रुपये मागता मग फारकती देतो असें ह्मणता. तुमचा भाऊ बंडु फारकती मुळींच देऊं देत नाहीं. व माझे खावटीबद्दल १५० रुपये द्यावे. नोटीस मिळाल्या पासून १५ दिवसांचे आंत उत्तर द्यावें. नाहीं पेक्षां हीच फारकत समजून दुसरा घरटाव करीन ह्मणून वरील मजकुराची नोटीस आलेली मजला ता० ११।१।१२ रोजीं टपालमार्गे मिळाली वरून तीचा जबाब दिला ता खालील प्रमाणें:—

तुजला वयांत येण्यास दोन वर्षे झाली. ह्मणून तूं आपले नोटीशींत दर्शविलें आहे. परंतु वास्तविक तुजला वयांत येण्यास दोन वर्षे झाले नसून अंदाज ४॥ वर्षे झालीं असावीत तेव्हांपासून तुं माहेरीं नसून माझे येथें होती व तुजला माहेरी जाण्यास १। वर्ष झाले असावें. मध्यंतरी ३। वर्ष माझे जवळ माझे घरीं होती तेव्हां तुझा माझा संसार कसा झाला. झाला नसतां तर गांवांत बोभाट केला असतां वाईट रीतीनें वागण्यास मी मुळींच ह्मटलें नसून तुं आपले भावाचे सांगण्यावरून कुभांड रचले आहे. यांत अर्थ नाहीं.

व तुह्मी नेण्यास आलें नाहीं तरी मी आल्या बद्दल माझा बंधु बंडु आल्याबद्दल [illegible] एकटा न येतां त्याचे समागमे जातवाले लोक असल्याबद्दल पुरावा जातींत व कचेरींत फिर्याद केल्यावर साक्ष होतील तुझा भाऊ नादार असल्यानें तुं कर्ज काढून खाल्ले. तर त्याबद्दल चूक माझी नाहीं कारण तुजला नेण्यास मुक मी व माझा भाऊ आणि जातीवाले लोक आले असून तुं ह्मणते कीं आले नाहीं. तुं माझे घरीं आल्यास मी तुजला हाकलून लाविलें असेंही झालें नाहीं यावरून तूं आपले राजीखुशीनें भावाचें घरीं राहलीस. त्याअर्थी त्या पैषांचा जबाबदार मुळींच होऊ शकत नाहीं. तुझा भाऊ येथें कधीच आला नाहीं व त्यजला मी रुपये घेऊन फारकती देतो असे कधींच बोललो नाहीं. हे सर्व तुझे भावाचे कुभांड आहे मुळ तुझे भावाचे मनांत तुजला येथें नांदु देणें नाहीं. असें दिसतें कारण त्याला कोठे तरी दुसरे ठिकाणी देउन त्याचे पासून पैसे घेऊन तुझे भावाचीं नादारी दूर करण्या करितां इच्छा झाली आहे. असे तुच लिहाल्या वरून दिसते असो. आतां तुजला पुन्हां या नोटीशीनें कळविण्यांत येतें कीं तु ही नोटीस पावलें दिवसापासून १५ दिवसांचें आंत वरील सर्व भ्रम सोडून तुजला माझे घरीं नांदणे असल्यांस तूं आपले अंगांवर माझे घरचे सर्व डागडागीनें मी तुजला व तुझे भावास जी टपालमार्गानें नोटीस दिली होती. त्याप्रमाणें बीनचुक घेऊन यावे मी खुशीनें नांदविण्यास तयार आहे. नाहीं पेक्षां योग्य कोर्टांत तुजबद्दल व वरील डागीन्याबद्दल फिर्याद करिन व कोर्ट मार्फत तुजला माझे घरीं आणीन असें तुझे लिहल्याने फारकती कधीही मीळणार नाहीं. हें लक्ष्यांत आणावे कोर्टाचा व आताचे व पुर्वीचे नोटिशीचा सर्व खर्च लागलेला तुजपासून व तुझे भावापासून घेतला जाईल कळावें. ता. १६।१-१२ इ.

सही

भाणु वा॥ कृष्णाजी न्हावी रा० नांदुरा नीशाणि हातची.

नो. नं. ४६

जाहिर नोटीस

सर्वत्र लोकांस खालीं सही करणार यांजकडून जाहिर नोटीशीनें कळविण्यांत येतें कीं आमचा भाऊ नामे शामजी व० रामजी तेली राहणार गोंधनापूर ता० मलकापूर हा अलीकडेस २ वर्षे झालें मरण पावला आहे त्याचे मागें त्याचे [illegible] जिंदगीचा मालक त्याचा अज्ञान मुलगा नारायण आहे व अज्ञान असल्यामुळें त्याचे पालन पोषण त्याची आई शामाई मर्द शामजी तेली ही करीत आहे अलीकडेस सदर्हू शामाई हिचा विचार अज्ञानाचे जिंदगाचा अफरातफर करण्याचा दिसतो [illegible] सदर्हू शामाई हिने अज्ञानाची जिंदगी कोणास जवळ गहाण खरेदी अगर पट्यांनीं अगर बक्षीस ठेवण्यास आणल्यास ती कोणी ठेऊं नये ठेवल्यास पैशाचा जबाबदार अज्ञानाची जिंदगी होणार नाहीं. कळावें. ता० १९।१।१२ इ०

सही

१ पुंजाजी वल्द रामजी तेली निशाणी खुद.

१ पांडु-वल्द रामजी तेली नि० खुद रा० गोंधनापूर पे० जामगांव.

नो० नं० ४७

नोटीस

शामाई मर्द शामजी तेलीण रा० गोन्धापूर ता० मलकापूर

यास:—

खालीं सही करणार पुजाजी व पाडु वल्द रामजी तेली उभयता रा० गोधणापूर ता० मलकापूर यांजकडून नोटीस देण्यात येते कीं तुझा नवरा व आह्मी दोघे असे असे तीघेजण साक्षात बंधु असुन आमपावेतो सर्व जीदंगीचा आपआपले हीश्याप्रमाणें नीरनीराळा उपभोग घेत आहे. परंतु अलीकडे आमचा भाऊ ह्मणजे तुझा नवरा शामजी हा २ वर्षे झाले मरण पावला आहे व त्याला एक मुलगा तुझे पोटचा आहे आणि फार अज्ञान आहे अलीकडेस तुं अज्ञानाचे जीदंगीची अफरातफर करीत आहे असे आह्मास दिसते व शिवाय तुझा विचार दुसरा घरठाव करण्याचा आहे असेंही ऐकण्यांत आले आहे करीतां तुजला नोटिशीने कळविण्यांत येते कीं तूं अज्ञानाचे जीदगीची मुळीच अफरातफर करू नये व शीवाय अज्ञानाची जीदगी कोणास गहाण, खरीदी अगर पट्यानें, अगर बक्षीस देऊं नये याप्रमाणें केल्यास त्यापैशाची जबाबदारीत अज्ञाची जींदगी व्हाणार नाहीं कळावें. तारीख १९।१।१२ इ.

सही

१ पुंजाजी वा॥ रामजी तेली नि. खु.

२ पाडु वा॥ रामजी तेली नि. खु

नो. नं. ४८

नोटीस

नोटीस बेशर्मी अंबादास तुकाराम कुळकर्णी राहणार मौजे धाब ता० मेहेकर जिल्हा बुलडाणा.

यांस:—

तुळसाबाई जवजे अंबादास कुळकर्णी राहणार कसबे पातूर हल्लीं मुक्काम मौजे अलेगांव ता. बाळापूर जि० आकोला, इजकडून नोटीस देण्यांत येत आहे कीं तुह्मी मजला फुसलावून आलेगाव येथून तुमचे येथें मौजे धाब येथें नेऊन तुह्मी मज पासून माहे मार्च किंवा एप्रील सन १९११ इ० सालीं जनरल मुखत्यारपत्र करून घेतलें आहे तें घेतलेलें मुखत्यारपत्र मी खुषीनें दिलें नाहीं. मी बायकोची जात असल्या वरून तुह्मी मला फुसलावून मजपासून घेतलेलें मुखत्यारपत्र या नोटिशीनें रद्द केलें आहे. तुह्मी माझे नावें कोणतेंहि काम फौजदारी, मुलकी, दिवाणी वगैरे कोणतेंही कोर्टांत घेतलेल्या मुखत्यारपत्रावरून यापुढें चालवूं नये चालविल्यास तें रद्द समजलें जाईल व मला तें मान्य नाहीं. कळावें. ता० २-१-१२ इ.

सही

तुळसाबाई जवजे अंबादास कुळकर्णी मु० आलेगाव नि० [illegible] नांगडे.

नो० नं० ४९

नोटीस

बायजाई मर्द येसाजी कुणबी खाडे राहणार मौजे करंजी प्रगण शिरपूर तालुका वाशीहून

इस:—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं माझा सख्खा भाऊ येसाजी वल्द फकीरजी याची तूं बायको असून माझा भाऊ येसाजी मरण पावल्यास चार महिनें झाले. मैयत येसाजीची व माझी वडिलोपार्जीत स्थावर मिळकत मौजे करंजी येथील शेत निशानी वरड याचें खातें माझें नांवें आहे व कबजाही माझा आहे. त्यांतील तीन चतुर्थांश हिस्सा व मौजे मजकूर येथील तुझें व माझें राहातें घर गवती व नीमे पत्र्याचा जनावरांचा गोठा ही मिळकत तूं कोणास विकूं नये अगर गहाण वगैरे कोणतेच प्रकारें तूं कोणास लिहून देऊं नये कारण ही मीळकत वडिलोपार्जित आहे तेव्हां तुला सदर्हू मिळकत विकण्याचा काहींएक हक्क नाहीं फक्त तूं अन्नवस्त्राची हक्कदारीण अहेस. तें मी देण्यास राजी आहे. सबब सदर्हू मीळकत तूं कोणास कोणत्याही प्रकारें लिहून दिल्यास तें कायद्याचे विरुद्ध आहे असें समजलें जाईल. कळावें तारीख १-१ १९१२ इ०

इसणाजी वा॥ फकीरजी रहाणार करंजी याची हातची निशानी दस्तुर खुद

नो० नं० ५०

नोटीस

राधाबाई मर्द खुशालसिंग रजपूत वस्ती मौजे अनुराबाद हल्ली वस्ती आकोला

इस:—

या नोटिशीचे द्वारे [illegible] कळविण्यात येते कीं तूं लोकांचे नादी लागुन विनाकारण खालीं लिहिलेल्या शेतांची अफरातफर करित आहे असें कळते करितां कळवितो कीं तुजला माझे वडिलोपार्जित व पुर्ण मालकीचें व खात्याची शेतें खरेदी, बक्षीस, गहाण, भाडेपट्यानें कोणांस लिहुन देउ नयें दिल्यास तें रद्द समजलें जाईल व तसे करण्यास तुला अखत्यार नाहीं कारण तूं विधवा आहे अन्नवस्त्र आह्मी देत आहों मौजे पान्हेर ता० मलकापूर यथील सर्वे नंबर १६७ व माध्याचे सर्वे नंबर १६१ मौजे हरसोड ता० मलकापूर येथील सर्वे नंबर १५१. कळावें तारीख १७ माहे जानेवारी सन १९१२ इसवी.

सही

रुखमण सोंठा डोंगरसिंग रजपूत मौजे अनुराबाद ता० मलकापूर

नो० नं० ५१

—:0:0:—

नोटीस

गजरी मर्द छगनसींग राहणार [अवरंगपूरा] बाळापूर

यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं माझा भाऊ नामे छगनसींग हा मरून अजमासे १० महिने झालें. आह्मी दोघेहीजण एकत्र होतो पण घरांत बायका बायकांचें न पटल्यामुळें फक्त चुली निराळ्या होत्या व्यवहार मात्र एकत्र असे. माझा भाऊ मेल्यावर सुद्धां आजपर्यंत पहिल्याप्रमाणेंच व्यवहार चालत आहे पण आतां मला असें समजतें कीं तूं आतां शेत सर्वे नं. ३७ एकर २०८२८ मौजे गाझीपूर ता. बाळापूर यांतील आपला हिस्सा एक द्वितीयांश व तुझे अंगावरील खालील दागीने घर व चिल्हर भाई वगैरे विकून तूं दुसरा घरठाव करून जाणार आहेस. तर तुला या नोटीशीनें असें कळवितो कीं तुला पुत्रसंतान नाहीं. तर तं आमच्या घरात आहेस तोपर्यंत आतापर्यंत जसा व्यवहार चालला आहे तसा चालू ठेवावा. तुला कर्ज वगैरे काढण्याची मुळींच गरज नाहीं जर तू बाईट लोकाच्या नांदानें शेत किंवा खालील जिनगी कोणास कोणत्याही प्रकार लिहून देऊं नये जर तूं कोणास लिहून देशील तर त्याबद्दल जिनगी जबाबदार रहणार नाहीं तर त्याची जबाबदारी व्यवहार करणारावरच राहील.

जिनगीचा तपशीलः—

चांदीचे तोडे तोळे १००
चांदीचे ताळे १०
चांदीची हमली तोळे १४
चांदीच्या कोपरवाळ्या तोळे ३०
चांदीच्या पाटल्या २ तोळे १०
चांदीची पवची तोळे ६
चांदीच्या छींगरी तोळे २
खुड्या ९ तोळे ५
चांदीचे बाहुटे तोळे ८
चांदीचे पोलट तोळे ४
चांदीच्या विचव्या जोडी २ तोळे १४
अनोट तोळे ३

सोन्याचे दागीनें

पदक पुतळी तोळे २
बाळी मासे ३
बुगडी तोळा १
वज्रटीक मासे ९
नथ तोळा १
सळे २ तोळे २॥
ताईत (२ गहू व एक पेटी) मासे ६
कर्णफूल मासे ३
गरसोळी मासे ४

भांडी वगैरे

गंगाळ, घागरी २, ताटे ५, तांबे वगैरे व राहतें घर कळावें. ता. २१-१-१२ इ.

सही

गणपतसिंग नथुसींग राहणार अवरंगपूरा बाळापूर निशाणी आंगठा.

नो. नं. ५२

नोटीस

नोटीस बेशमी— सुरजमल रामुलाल मारवाडी साहू दुकान पिंपळगांव राजा यांस व दामोदर गणेश राहणार पिंपगांव राजा

यांस—

मी खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यात येतें कीं ता० १६।१।१२ इ० रोजीं शेत सर्वे नंबर १३ यांतील ८७ आण्याचा हिस्सा माझे मालकीचा आणि पांढरी शेत सर्वे नं० ४ यांतील हिस्सा तिसरा व माझे स्वतःचे राहते घर खांब १६ दगडमाती इमल्यासह मी दामोधर गणेश याच्यशीं सवदा रु० ४००० चा केला असून त्यानीं मला असें कळविलें कीं तुमची इस्टेट गहाण आहे असे मला समजलें तर लक्ष्मण सखाराम पांचपारे यांच्या जवळून तर गाहाणाची पावती घेऊन ये. ह्मणजे मी त्या गाहाणाची रक्कम २००० रु० देऊन गहाण नोंदलेला बाँड परत घेऊन त्या प्रमाणें मी पावती घेऊन आले. तुह्मी पावती घेऊन मजला सुरजमल मारवाडी याचे दुकानावर घेऊन गेले व माझे जवळून थापेनें ४००० रुपयाची खरदी न लिहितां २००० रुपयाची खरदी लिहून घेतली व ती नोंदण्यास पिंपळगा व सब रजिस्टर कचेरीत गेलों व त्याप्रमाणें मी सर्व इस्टेट नोंदून दिली. त्य दोन हजार रुपयाचे खरेदाचा भरणा येणेंप्रमाणें विवराज जोहारमल याचे तावे गहाणाचे रु० १५०० देण्याचे कबूल केले. आणि बाकीचे रु० ५०० रु० रजिस्टर कचेरीत दिले. व गहाणाची पावतीबद्दल रु० २००० तुमच कडून घेणें राहिलें आहेत ते रुपये नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसात आणून द्यावे. रुपये न आल्यास माझी पावती मला परत करावी असें तुह्मी न केल्यास तुमची लिहिलेली खरेदी व गहाणाची पावती दिलेली रद्द असे. कळावे. ता० २३।१।१२ इ०

सही

नथू वल्द धोंडू पाटील
राहाणार बाकुड द० खद.

नो० नं० ५३

नोटीस

नोटीस बेशर्म मिस वल्द खुशाल्या जात ढोहार राहणार वाडगांव ता० बाळापूर.

यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यात येते कीं माझी मुलगी नामे ठगी ही तुझी लग्नाची बायको हीस माझे येथें आज तीनवर्षा पासून तूं तिजला मारहाणकरून घराचे बाहेर हाकलून दिली त्यामुळें येऊन राहिली आहे तर तूं तिजला तिचे निवाचे हमी संबंधानें योग्य चागला जामीन देऊन व माझे तीन वर्षांचे खावटीचे पैसे देऊन घेऊन जावे तसे न केल्यास मी तुमचे वर दिवाणी कोर्टांत खावटीचा दावा करील ही नोटीस दिली ता० २२-१-१२

सही

हिऱ्या वल्द मोहन जात ढोहार
राहणार पातुरशेखबाबु ता० बाळापूर याची निशाणी लुद

नो० नं० ५४

दिल्ली दरबार.

मानपत्राचें उत्तर देतांना " हिंदुस्थानची एक सारखी प्रगति होत जावी ही आपली उत्कट इच्छा आहे. " असे बादशहानीं ह्मटलें. हिंदुस्थानात शेंकडा ८० पेक्षीं लोक शेतकीवर निर्वाह करीतात तेव्हां त्यांच्या मध्यें अगोदर प्रगति झाली पाहिजे. त्यांची प्रगति होण्यास शेती सुधारली पाहिजे. शेती सुधारण्यास सुधारलेल्या आउतांचा जास्त जास्त प्रसार झाला पाहिजे हें उघड आहे. आणि हीं सुधारलेली शेतकीची आऊतें ह्मणजे लोखंडी नांगर कडबा कापण्याचीं यंत्रें, मोटेचीं चाकें, वगैरे वगैरे तयार करण्याचें काम आह्मी करीत आहों. सबब हीं यंत्रें आमच्या कडूनच मागवा. क्याटलाग मागवा.

किर्लोस्करबंधु.
पोष्ट किर्लोस्करवाडी (सं० औंध जिल्हा सातारा).

नो० नं० १२

ठिक ठिकाणी एजंटस् पाहिजेत.

सन लाइफ अशुअरन्स कंपनी ऑफ कानडा

[१८६५]

इंग्लिश सरकारची सत्ता देखरेख सरकारी हुकुमाशिवाय भांडवल गुंतवता येत नाहीं.

भांडवल तेरा कोटी रुपये.

पॉलिसींचे नमूने फारच सुधारलेले आहेत.

पॉलिसी .... बिन अटींच्या.
पॉलिसी .... बिन तक्रारी.
पॉलिसी .... बिन बुडणारी.

हिंदुस्थानचे मुख्य ऑफिस, हार्नबी रोड मुंबई. } व्य. श्री सुपोळकर मध्यप्रांताचे व वऱ्हाडचे जनरल एजंट अकोला ' प्रांतवऱ्हाड नो. नं. १३

Oriental Govrnment security LIFE ASSURANCE COMPANY Limited

ESTABLISHED IN 1874.
R. Paterson, Brown, Manager,
HEAD OFFICE—BOMBAY

FUNDS Exceed 4 crores

CLAIMS PAID FOR OVER 3 CRORES
IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

If there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is when claims arise, that the amount due under the policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the 'Oriental' keep well before them and act in treating their clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY.

... sufficient to read that a Company's funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested if in miscellaneous and risky investments or how secured.

The Funds of the 'Oriental' are invested in Government Securities and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising, through decease of assured lives, and endowment policies matured.

Government Officers, Professional men, Tradesmen and others by employing portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

No man can be sure how long he will live. and although he may save money yet, if he dies early before he had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance is a means by which his danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man make up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the 'Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. For term please apply to the undersigned.

Prospectuses, forms and any further information can be obtained on application

M. DESOUZA.
CHIEF AGENT, Nagpur

CHIEF AGENCY FOR C.P., BERAR & KHANDESH No. No. 14

हे पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यानीं सदाशिवआश्रमांत छापून प्रसिद्ध केलें